

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Pars I. De origine schismatum Orientalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

LIBRI VII.

PARS I.

De origine schismatum Orientalium.

CAPVT I.

Acturi igitur de Orientalis Ecclesie erroribus, maxime de illis qui hodie apud Jacobitas, Cophios, Abyssinos, Armenos, Georgianos ac demum Nestorianos magis vigent, operæ pretium duximus omnium errorum originem ac progressum, prius, et si levi, ut ajunt, manuattingere.

Nestorius Episcopus Constantinopolitanus, floruit Theodosij junioris Imperatoris, & Cælestini Summi Pontificis temporibus, circa annum Domini 427. Hic auctore Gennadio, & Socrate *lib. 7. cap. 32.* in id summo studio laboravit, ut Christum Dei Filium ex Virgine MARIA natum, hominem dumtaxat, non etiam DEUM esse doceret, atque ideo *MARIAM Christocoon*, id est, Christi matrem, non autem *Theotocon*, id est, DEI matrem esse diceret: postea verò sanctæ & inculpatae vitæ merito, Christum obtinuisse, ut dignus haberetur, cui se Divinitas conjungeret.

Duas itaque in Christo ponebat naturas, duas itidem in eo dicebat esse personas, unam divinitatis, alteram verò humanitatis: nec unum Christum in Deitate & humanitate sentiebat, sed separatim atque se junctim, alterum docebat esse Filium DEI, sed hominis tantum Matrem appellabat. Denique Christum esse tantum hominem dicebat, cui Nativitatem, Passionem & Resurrectionem attribuebat. Addebat autem Filium DEI postea unum fuisse filio hominis multis modis, non quidem substantialiter communicando hypostasim, sed tantum accidentaliter. Primo secundum habitationem sicut in templo suo. Secundo per unionem affectus, voluntatis, & dilectionis. Tertio per operationem, quia filius hominis erat instrumentum, quo utebatur verbum in operibus miraculosis. Quarto secundum participationem, quia Verbum illi homini impertivit nomen & dignitatem suam, eo modo quo imagines Sanctorum nominibus eorum interdum appellantur, & propter eos etiam honorantur & adorantur. Hæc fuit Nestorij hæresis.

Vincentius Lirinensis in libro, quem adversus prophanas hæresum novitates scripsit, censet Nestorium ut Apollinaris hæresim declinaret in fovam hanc incidisse. Apollinaris, inquit, hæreticus, volebat in Christo duas esse substantias, unam divinam, alteram humanam, unam ex patre, alteram ex matre, sed ipsam verbi naturam putabat esse deificam, quasi aliud ejus permaneret in Deo, aliud verò verum fuisset in carnem, & cum veritas dicat ex duabus substantijs unum esse Christum, ille

contrarius veritati ex una Christi divinitate duas asserbat factas esse substantias.

Nestorius autem contrarius Apollinari, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repenitè personas, & inaudito scelere duos vult esse filios Dei, duos Christos, unum qui Deus sit, alterum qui sit generatus ex matre; atque ideo asserit sanctam *MARIAM*, non *Theotocon*, sed *Christocoon* esse dicendam, quia scilicet ex ea non ille Christus qui Deus, sed ille qui erat homo, sit natus. Hæc Vincentius. Nestorius volens suam hæresim Constantinopoli jam evulgatam per totum orbem dilatari, sua scripserat missæ ad diversas orbis provincias, & inter alias ad Ægypti Monachos, quorum nonnulli ab eo seducti, suis erroribus consentirent, quorum causa magni inter eos excitati sunt tumultus & dissidia. Demum ne Orientis Episcopi Nestorij hæresi inficerentur, coacta fuit anno Domini 431. octavo autem *Cælestini* Papæ Synodus Ephesina, in qua post multa, damnata est Nestoriana blasphemiam, ut rem totam latius Card. Baro. *Tom. annal. 5.* sub eundem annum.

Deinde *Eutyche*s Monachorum Pater Constantinopoli, eorum qui tempore Ephesini Concilij adversus Nestorianos præstantius cæteris dimicant, antesignanus cum in Nestorij hæresim summum odio ferretur, eo profilij, ut non duas tantum esse in Christo personas ex Christianæ fidei præscripto negaret, sed nec duas in Christo naturas vellet asserere, eosque putaret Nestoriano laborare morbo, qui duas conficerentur in Christo distinctas, & inconfusè conjunctas esse naturas.

Præterea impie docebat, (ut accuratè inter alios explicat Card. Bellarm. *Tomo 4. lib. 3. de Christo Domino, c. 2.*) in Christo post incarnationem unam tantam fuisse & esse naturam, factam per conversionem divinitatis in carnem: quia Verbum caro factum est: ac unum fieri alterum est verum in illud. Unde asserere divinitatem esse beatam, passam, mortuam & sepultam fuisse: ita tamen, ut Christi caro non sit ejusdem naturæ cum nostra, sed tantum apparens & phantastica: ut potius Verbum simulaverit se hominem, & natum, passum, &c. quam revera fuerit. Quia videtur indignum Deo, quod vera fuerit caro, verè natus, passus, &c.

Accusatus *Eutyche*s apud Flavianum, & apud Concilium quoddam Provinciale Constantinopolitanum tunc fortè congregatum, ac nolens respicere, condemnatur à Concilio, ac

ac postea agente Imperatore Theodosio apud Leonem Pontificem, Ephesi Concilium anno Domini 449. seu potius Synodus prædicatoria seu latrocinium Ephesinum 128. Episcoporum congregatur, in qua præside Dioscuro Alexandrino Patriarcha, reclamantibus Apostolicæ sedis Legatis (nempe Juliano Episcopo Renato Presbytero, Hilario Diacono, quos S. Leo miserat) ob summam Dioscuro iniquitatem & potentiam impius Eutyches absolvitur, & ejus hæresis approbatur, S. Flavianus, & alij plurimi Episcopi Catholici condemnantur, plerisque Episcopis (ut Baronius notat *Tom. 6. Annal. circa annum Christi 449. ex quo brevem hanc historiam seriem desumpimus*) per vim & vim, intentatis exiliis, catenis, fustibus, & gladiis, ad subscribendum ad actus, repugnantibus verò, & reclamantibus Sedis Apostolicæ Legatis, & consultantibus, quæ per vim & metum extorquerentur, nullius roboris esse. Quæ contestatio licet non sit in actis illius Pseudosynodi, utpote à Dioscuro notariis confectis, est tamen de illa expressa mentio in pluribus literis S. Leonis, tum ad Theodosium Imperatorem, tum ad alias personas; tandem Legati Pontificis fuga elapsi post multa pericula & infidias Romam redierunt. Ac certior factus summus Pontifex Leo eorum, quæ in illa Synodo gesta sunt, Romæ Concilium coëgit, in quo Pseudosynodus Ephesina damnatur, ac omnia ejus acta rescinduntur.

Impius Dioscorus Alexandriam reversus, anathema ausus est introquere in Romanum Pontificem, coactis decem Episcopis, lachrymantibus & gementibus ad subscribendam facinus hæcenus inauditum: At post multa Episcoporum dissidia à S. Leone urgente & instante Marciano Imperatore anno Domini 451. in Oriente, nempe in civitate Chalcedonensi, concilium œcumenicum indicitur, in quo sexcenti & triginta Episcopi conveniunt, præsentibus Legatis Romanæ sedis, in quo Concilio damnata est hæresis Eutycheis & Dioscuro Episcopi Alexandrini, qui & ab Episcopatu, & ab omni Ecclesiastica fuit dejectus ac depositus functione: similiter sancitum est, ut Ephesinam sub Dioscuro Concilium celebratum Concilij nomine non obtrineret.

Præter Episcoporum sententiam, præter sedis Apostolicæ confirmationem acceperunt etiam ad corroborandam Synodum Chalcedonensem sanctissimorum virorum, qui his temporibus illustrabant Orientalem Ecclesiam, & miraculorum virtute nitentibus, qui eandem se fidem tenere & verbis testati sunt, & crebra miraculorum editio se confirmantur, quales fuerunt *Eutimius, Auxentius*, & alij sanctissimi monachi.

Dioscorus verò à suo Episcopatu depositus, ac simul cum aliis hæreticis relegatus vita functus est, ac Alexandriæ loco ejus ordinatus Episcopus Proterius, ingens tamen seditio & tumultus Alexandriæ excitatur propter Dioscuro relegationem, ac teste Evagrio l. 2. c. 6. eo usque invaluit vulgi studium in improbitissimum & nequissimum Dioscorum, ut post ejus mortem divinos etiam honores ei Ægyptij detulerint, qui & usque in hæc tempora, tam in Alexandria, quam in plurimis alijs Ecclesijs ab Eutycheianis hæreticis deferuntur.

Ægyptij hæreticis exilio propter Eutycheianam hæresim multati, mortuo Imperatore Marciano veniunt Alexandriam, ac in venientes in sanctum Episcopum Proterium eum occidunt, & ejus loco Timotheum quandam Eutycheianum subrogant, Legatosque mittunt ad Leonem Pontifi-

cem, proficientes Alexandriam Ecclesiam non admittere Synodum Chalcedonensem, quare anno Domini 459. Synodus Constantinopolitana 73. Episcoporum, admittente Genadio Episcopo Constantinopolitano, præsentibus Apostolicæ sedis Legatis à S. Leone missi congregatur, in qua de confirmando fidei decreto in Concilio Chalcedonensi, & abolenda penitus Eutycheiana hæresi sancitum est, ac demum Timotheus in vafor Ecclesiæ Alexandrinæ longè in exilium ab Imperatore Leone relegatur, suffecto in ejus locum Timotheo alio viro Catholico.

Tandem postquam Eutycheti & Dioscuro à sancta quarta Synodo Chalcedonensi dignitas abrogata est, qui illorum dogma defenderunt, ut testatur Nicephorus, lib. 18. c. 14. *Ecclesiast. histor.* Facta ab Ecclesia Catholica defectione segregatos sive ambigentes seipso appellarunt, neque ullo modo, ut quæ rectè in Concilio sancto statuta essent comprobarent adduci potuere. In duodecim sectas dissecti sunt, ex quibus per universum Orientem multa millia hæresum pullularunt. Ex quarum sectatoribus quidam, (ut notavit Præteolus, verbo, *Acephali*) *Eutycheianis* vocati sunt, alij *Acephali*, alij *Monophysita*, alij *Theodosiani*, alij *Julianisti*, alij *Trithemisti*, alij *Agnati*, alij *Theopaschiti*, alij *Armenij*, alij *Severiti*, alij *Aphthartodociti*, alij *Phantasiasti*, alij *Manichei*, alij *Pithartolatri*, alij denique *Scenolatri* sunt appellati.

Antesignani vero præcipui post Eutychetem, & Dioscorum fidei Severus Monachus, qui sex, lues, atque perditio fuit totius Orientalis Ecclesiæ, Petrus Damapheus, Theodosius, Julianus, Allicornasius, Guinus, & alius ejusmodi infelicium mortalium chorus, omnes isti professione *Severiani*, hostesque Concilij Chalcedonensis, ut Baronius refert *Tom. 7. anno Christi 535. inter seipso more hæreticorum pugnant, ut plinè acciderit, hoc veluti portento quodam, ut bellua sine capite (ita Acephalorum hæresis appellata) eadem pluribus prodierit armata capitibus inter se pugnantibus: nam ex eis primum eminuit caput Severus, ex quo denominati sunt Severiani; ex hoc vero plura alia capita pullularunt, nempe Gaianus, ex quo *Gaiianita*, Theodosius, ex quo *Theodosiani*, Jacobus, ex quo *Jacobita*, Themistius, ex quo *Themistiani*, numerat adhuc aliud caput Joannes Damascenus, nempe *Barsanum*, ex quo *Barsaniani*, live *Semidactyla*, de quibus ait: *Hi cum omnia Grajanorum & Theodosianorum decreta defendant, aliquid tamen præterea addiderunt de suo, symbolis Dioscuro relicto, ut à reliquis Dioscuroi sectatoribus noscerentur: quorum impiorum dogmatum, teste Nicephoro, lib. 18. c. 54. Ecclesiast. histor. sectator atque restaurator fuit Jacobus quidam Syrus, gente obsecutus protulit, & nulla gloria vir, à quo maxima ex parte Syrorum gens usque in hodiernum diem Jacobita est denominata.**

Hac etiam morbi contagione Sergius Archiepiscopus Constantinopolitanus maxime infectus est, per quem *Monothelitarum* sive *Monophysitarum* hæresis, teste Nicephoro, ut *supra*, admodum est propagata. Fuerunt enim *Monothelitarum* inter *Acephalos* præcipui, & à quibus post Dioscorum & Eutychetem, tanquam ab infecto fonte maxima Orientis pars fuerit infecta: hi enim subitias hæresim suam velantes, prædicto Jacobo apud Syros prædicante, magnam Orientis partem infecerunt. De *Monothelitarum* hæresi Nicephorus ut *supra* c. 46. ita scribit. Quod verò, inquit, fuit *Monophysitarum* dogma, à quibus tanquam

quam à radice pessima plurimæ alix hæreses pul-
lulari, seu circuli aut catena ex se dependentes
modo dicam: Cùm etenim convenientes in Chri-
sto naturas quamlibet per seipsum discernunt,
duas eas esse necessitate adducti consentiunt. Cum
vero utramque in verbi incarnatione uniant, non
duas illi inconfusibili modo convenientes natu-
ras, sed unam compositam naturam statuunt.

Nobis enim unam substantiam compositam
dicentibus, illi unam potius naturam compositam
inferunt, & rationem sententiæ suæ exemplo con-
firmantes dicunt, hominem animam obtinere &
corpus, & aliam animæ naturam esse, aliamque
item corporis, si quis quamlibet per seipsum con-
templetur; cùm vero illæ coierint, hominem effi-
cere, unam naturam compositam obtinentem.
Non enim inquam, duas naturas hominem dici
oportet, sed unam compositam. Atque ad eundem
modum de Servatore Christo opinantur: illum
videlicet ex duabus quidem constitisse naturis,
post unionem autem duas illas naturas in unam
evasisse compositam, quod sanè Ecclesia tanquam
piaculum profus avertatur.

En (inquit) Card. Baron. Tomo 7. ubi supra, in
quos vepris, atque dumeta, in via loca, scabra, abditos-
que recessus per rupes & precipitia, praruptaque scopu-
la immanium ferarum latibula incurrerint, à recto fi-
dei tramite aberrantes humana mentes: En quomodo
monstrum monstro junctum concipiat, pariatque hor-
renda spectra, atque deformia simulacra! ut ex his præ-
deus quisque intelligere valeat (secundum illud Job c.
38. ubi lux habiet, & tenebratum quis locus sit,
ut quisque ducat unumquodque ad terminum
suum, & intelligat semitas domus ejus: cognoscat
scilicet, ubi sit fides Catholica; ubi vero hæreses habitent.
At non his finis portentorum, alia adhuc prodierunt ex
cornuta bestia capta, ut longe ista superet tricipita con-
ficta à Geniilibus monstrata: vel septem capitum Hydram,
præter enim eas superius recensitas ex Severo progeni-
tas hæreses, ad eundem pertinere tradit Nicephorus lib.
78. c. 49. Caucobabitas à loco quodam ita denomina-
tos hæreticos, Angelitas etiam, & Damianitas, ita di-
ctus ab Episcopis, & loci usdem nominibus appellati.
Nam Angelitas ab Alexandria loco, cui nomen erat An-
gelij, dictos tradit: quibus præterea addit, & Tetradas,
Petritas, atque Paulitas, quorum alij Petrum, alij Pau-
lum Severianos, sed ab invicem disidentes confectaban-
tur.

Gignebantur hæc monstra potissimum in Ægypto,
qua mox post ortum in seipsa unguis convertebant, &
dentes: ut planè accidit Ægypti secundum illud
propheticum Isaiæ 19. Concurrete faciam Ægyp-
tios adversus Ægyptios, & pugnabit vir contra
fratrem suum, & vis contra amicum suum, Civitas
adversus Civitatem, & regnum adversus regnum,
& dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus ejus,
& consilium ejus præcipitabo: & interrogabunt
simulacra sua, & divinos suos, & pythones, &
atiolos, donec tot scelera consecuta est, qua subditur
ultio. Et tradam Ægyptum in manus dominorum
crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait
Dominus Deus exercituum. Ad hæc planè hæreses de-
ducunt populos, ut post abominaciones secum vehant
servitutem atque desolationem, quam cunctis manife-
stam ob oculos positam, tam in Ægypto, quam alijs or-
bis Regionibus à Catholica fide refugit, nemo non vi-
det. Hactenus Baronius.

His igitur hæresibus Orientalis Ecclesia ad mi-
seritimum perducta erat statum, ubique luctus, ubi-
que dissidia, non solum adversus Orthodoxos

conflantibus hæreticis, sed & ipsis inter se pug-
nantibus, adeo ut omnes Ecclesie in separtas fac-
tiones dividerentur, & eorum præfides inter se-
ipsos minime vellent communicare, unde pluri-
ma in Oriente dissensiones ortæ sunt, qui rerum
infelicissimus status usque in hodiernum diem Ec-
clesiam illam ipso Pharaonis iugo durius oppri-
mit; nec tamen tot à Deo inflctis supplicijs, tot
Turcarum flagellis ac calamitatibus oppressa res-
piscit. Nationes vero præcipue, quæ hodie in
Oriente prædictis scarent erroribus, alijque hæ-
resibus, quæ ex illis veluti ex impurissimo fonte
emanarunt, sunt Nestoriani, Jacobitæ, Cophi,
Abyssini, Armeni, quibus adjungemus etiam Ge-
orgianos, de quibus sigillatim acturi hunc ordi-
nem servabimus. Primo harum nationum erro-
res, ritus moreque recensebimus, ac obiter quic-
quid in unaquaque natione fuerit dignum profe-
remus. Deinde breviter præcipuos & veluti ca-
pitales errores enarrabimus, tandem pro jvan-
dis his nationibus DEO favente aliqua adduce-
mus.

C A P V T II.

De Nestorianorum natione, & eorum erroribus.

DE Nestorij impia blasphemia diximus præce-
denti capite, qui duas in Christo non solum
naturas, sed & personas agnoscebat, unam Divi-
nam, alteram Humanam; nunc de Nestorianorum
Orientalium, qui in Babylonia, Persia, atque
in alijs Asia regionibus versantur, erroribus dis-
seramus.

Errores vero in quibus hodie Nestoriani ver-
santur, teste Episcopo Leonardo, & ut accepimus
etiam ex relatione Abdelmessia procuratoris Eliæ,
Chaldæorum in Babylonia Primatis, si ve Patriar-
chæ, hi præcipui sunt.

Nestorium, & Theodorum Mopsaestenum ves-
pertinis horis in aliquibus Ecclesijs cum Patribus
adhuc invocant Chaldæi.

Sanctum vero Cyrillum damnant & anathe-
matizant.

Humanam in Christo naturam, absque perso-
na humana non esse perfectam existimant; ideo
duas in Christo asserunt esse personas. Fatentur
tamen Christum à primo instante conceptionis
esse perfectum DEUM & perfectum hominem.

Beatissimam Virginem non vocant DEI geni-
tricem, ne videantur, ut ajunt, asserere cum Jaco-
bitis Virginem genuisse ipsam divinam naturam
trium personarum Divinarum, cum dictio Dei
contineat Patrem, & Filium, & Spiritum San-
ctum, & de eisdem prædicetur. Ideo vocant San-
ctissimam Virginem Dei verbi genitricem.

Universalis sacro Concilio Ephesino primo, &
alijs carere videntur.

Clerici omnes apud Chaldæos, & etiam illi
Laici, qui alios devotione excedat, sacram Do-
minici corporis communionem è manibus pro-
prijs recipientes sub utraque specie communica-
nt; ceteri vero laici corpus Domini sanguine
intinctum ore assunt.

Nuptias in gradibus prohibitis, sine superioris
licentiæ, etiam in secundo gradu contrahunt.

Sacerdotes mortua prima uxore, secundas &
ulteriores faciunt nuptias.

Monachi sapius in Monasteria Maadronitas, id est Monachas, sive Diaconissas ingredi & pernoctare permittunt.

Patriarcham non per electionem sicut & alia nationes creant, sed potius per renuntiationem de uno in alterum, quasi iure hereditario.

Asserunt in fide ab Apostolis tradita nullum Chaldaeorum fuisse haereticum.

Hæc de erroribus Nestorianorum orientali-um, qui in aliquibus Asia Regionibus versantur, sunt etiam Nestoriani in India Orientali in civitate S. Thomæ, alijs & oppidis, de quibus Anronius Posselinus 2. Tomo Apparatus, verbo Nestorianorum, alios refert errores.

Porto (inquit) cum anno 1599. Goensis Archiepiscopus in Orientali India Christianos, qui dicuntur S. Thomæ una cum Patribus Jesuitis diligenti in se visitasset, Synodumque fidei Catholicæ, atque disciplinæ Ecclesiasticæ restituendæ habuisset, factum est, ut blasphemias omnes Nestorianorum non solum interius, quam unquam antea factum fuisset innotescerent, verum etiam plurima eorum volumina sive purgarentur, sive abolerentur. Cum autem, etsi ea labe Europæi non ita sint inquinati, quemadmodum est magna pars eorum, qui degunt in Asia, expedit tamen, ut qui à sede Apostolica eo mittentur eosdem errores ita norint, ut præmuniti solidis Ecclesiæ argumentis, eorum populorum salutem facilius curent, libi ofque erroribus scaterent, aut comburant, aut facilius expurgent. Sanè in ea visitatione à Patribus Societatis partim combusti, partim expurgati sunt sequentes libri.

Hudra, & Gaza, hoc est. *Breviarium & Thesaurus.*

Liber, qui prænotatur,	<i>Expositio Abbatis Esaiæ.</i>
Liber qui dicitur	<i>Memoria.</i>
Alter, qui inscribitur,	<i>Margarita fidei.</i>
Alius prænotatus,	<i>Liber Patrum.</i>
Alius dictus,	<i>Liber Synodi.</i>
Alius cui titulus,	<i>Liber Historiæ B. Virg. ac de infantia Salvatoris.</i>

Liber Ordinum, Liber homiliarum, Liber expositio- nis Evang. Liber 70. Bar. Caldon.

Quoniam omnes libri, ut diximus, varijs erroribus & hæresibus aspersi (Nestorianorum præcipuè) præterquam quod Nestorium, Dioscorum, & alias eiusmodi pestes, tanquam sanctos & Ecclesiæ Universalis capita venerantur, pluraque fidei dogmata negantes, ea invertebant, sive ad Sanctissimam Trinitatem, sive ad Christi Domini Resurrectionem, sive ad personam Filij spectantia: Primatum autem Ecclesiæ sibi arrogantes, eum in B. Petri legitimo successore hand agnoscebant, D. etiam Cyrillum Alexandrinum, qui eorum hæresum fuit strenuus expugnator, detestabantur, & pleraque alia tenebrarum plena docebant.

Quin & integrum volumen passim ignis consumpsit, quod inscriptum erat *Spar Sammane*, id est, *liber mendicamentorum*; plenum erat enim nominum Dæmoniorum, Veneficiorum, superstitionum, quo utebantur sepe omnes Cassanæ, & ipse potissimum defunctus Pseudo Archiepiscopus duo volumina apud se habebat Thesauri loco, ubi & cor ejus.

Libellus alius, qui dicebatur (*Spar Pesa*) id est, *liber sortitum*, tanquam superstitiosus ubique traditus est igni: fuit enim semper præcedenti *mendicamentorum libro* conjunctus.

Volumen aliud, in quo vita multorum Nestorianorum continebatur, (relicta tamen apud illos D. Thomæ Apostoli, & Georgij Martyris historia) expurgatum est detrunca:is nominibus illorum hæreticorum, sicuti & plures alia blasphemias alijs in libris reperta, inter quas reprobant Concilium Provinciale.

Quædam item in novo Testamento ab hæreticis depravata restituta sunt. Nam quod D. Lucas habet cap. 6. ubi Christus Dominus dixit: *Mutuam date nihil inde sperantes.* Codices Syriaci habebant, *Mutuam date, & ne ampetatis spem hominis*, putabant autem modicam utram non esse peccatum.

Lucæ 10. *Secrevit Jesus è Discipulis suis alios septuaginta*, deerat dictio (duos) sicut & inferius, in eodem capite.

In Actis Apostolorum capitulo 20. ubi dicitur: *Regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo:* positum erat nomen Christi loco Dei. Nolunt enim posse dici Ecclesiam Dei sanguine redemptam esse, quippe qui negent communicationem idioma- tum in Christo.

Epistola prima Joannis cap. 3. ubi dicitur: *In hoc cognovimus charitatem Dei*, ablatum erat nomen Dei, ob eandem rationem supra allatam, sequitur enim statim: *Quoniam ille animam suam pro nobis posuit:* Quod contra Nestorianos erat.

Item ibidem cap. 4. loco versiculi, *Omnis spiritus qui soluit Jesum* in Syriaco habebatur: *Omnis spiritus qui non confitetur Jesum venisse in carne non est ex Deo.* Vera enim lectio molesta erat Nestorianis solventibus JESUM in duas personas, unionemque hypostaticam cum humanitate scindentibus.

Item ibidem cap. 5. deerat integer iste versus: *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, &c.*

Ad Hebræos cap. 2. ubi dicitur, *ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* In Syriacis habebatur: *Ipse enim pro Deum pro omnibus gustavit mortem.*

In Evangelio Joannis deerat integra historia Adulteræ. Apocryphis etiam B. Joannis, & alia desiderabantur, quæ etiam in Bibliorum Regionum Syriacæ editione desiderantur.

C A P U T III.

De Nestorianis, qui in Ecclesiæ Catholicæ unione persistunt.

Inter Nestorianos tamen Asiaticos quam plures sunt, qui Apostolicæ sedi parent, hi obedientiam præstiterunt Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tempore Pontificatus Fel. mem. Papæ Julij. ij. & juxta vetus nomen Chaldaeos, sive Assyrios Orientales, sese appellantes, rejecto Nestorianorum cognomine, & pro Capite ac superiore suo habuerunt fratrem Simonem Sulacam Ordinis S. Basilij, qui Romam ferebat dictam obedientiam, fuitque confirmatus Patriarcha à Sancta sede Apostolica ejusdem nationis, cum eodem titulo Ecclesiæ Mozal, quam adversarius ipsius possidebat. Postea reversus præfatus Patriarcha in Caramit, quosdam Archiepiscopos & Episcopos ibi ordinabat, omnesque subditos suos in eadem obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ confirma-
bar,

bat, rejicieque esset invocationem Nestorianam, que tunc temporis à Diacono in Ecclesia fieri solebat. Publicabat etiam professionem Sanctæ fidei Catholicæ Romæ portatam, aliosque Nestorianos in suam devotionem, sedisque Apostolicæ obedientiam inducere incipiebat, sed subornatione & fraude Patriarchæ Dii adversarij sui captus, tandem à ministris Turcarum occisus fuit.

In Visitationem & confirmationem hujus nationis, & Patriarchæ, missus fuit à Sede Apostolica Episcopus Arcentis Ordinis S. Dominici, qui propter persecutionem antedicti Patriarchæ factam, Sulacæ videlicet post reformationem quadam rem, coactus fuit cum Assyrijs quibusdam, in Indiam ad regna Armuzæ & Goæ, ubi animam Deo reddidit, migrare. Socius autem ipsius Frater Antonius ejusdem ordinis, cum Archiepiscopo *Ermete Elias*, discipulo præfati Patriarchæ, Sulacæ per multos Chaldaeos, qui sunt in Coccin, & India Sancti Thomæ visitavit, Romanamque revertens Episcopus Vici à Papa Pio quinto sel. mem. creatus est.

Eidem Patriarchæ Sulacæ successit Pater *Abdisu* ejusdem ordinis S. Basilij, qui venit ad Concilium Tridentinum, Romæque obedientiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sub Pontificatu Papæ Pij quarti sel. mem. præstitit, Confirmationem Apostolicam cum eodem titulo Ecclesiæ Musul reportavit; Revertensque in Caremet & Seert quamplurimos Sacerdotes Episcopos & Archiepiscopos ordinavit, ejusque devotioni multæ civitates Chaldaeorum Nestorianorum sese submiserunt, sed paucillos post annos ex hac ad meliorem vitam in Monasterio Civitatis Seert migravit; ipse successit Frater *Athaballa* ejusdem ordinis, qui non habuit Confirmationem Apostolicam, quia eandem Romæ non postularat: Regebat tamen Patriarchatum, nationesque sua assistentia & consilio præfati Archiepiscopi *Ermetis Elias*, reversi ex India.

Post mortem verò hujus Patriarchæ *Athaballa*, eum Archiepiscopus de Gesu & Salamas, obedientiæ Patriarchæ adversarij, cum omnibus suis subditis qui sunt in confinis Persiæ, sub Sangiacato de *Zejnalbach* renunciaisset operâ & studio Archiepiscopi *Ermetis Elias*, eidem nationi Assyriæ sese adjungebat, fuitque electus Patriarcha à Prælati ejusdem nationis, & sub Pontificatu Gregorij Papæ 13. sel. memoria, Romam procuratorum suum, præfatum Archiepiscopum *Ermetem Elias* misit, qui nomine Patriarchæ sui, debitam Sedi Apostolicæ obedientiam præstitit, & professionem sanctæ fidei emisit. Esinde Apostolicam confirmationem & pallium nomine præfati *Donna Simoni* Patriarchæ sui, in publico consistorio obtinuit; atque ita compluribus mensibus in sanctæ fidei dogmatibus eruditus, & de obedientiâ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præstandâ certior factus, Româ discessit anno 1582, bullas Apostolicas, pallium Patriarchale; multa insuper ornamenta à Sede Apostolicâ Patriarchæ suo collata deferens, admonitus etiam de omni eo, quod sibi penes eundem Patriarcham, nationesque illas exequendum foret.

CAPVT IV.

De natione Chaldæa Assyriâ.

Chaldæi Assyrij Caramitani, prædicto Patriarchæ subjacent, devoti & morigeri Sedi Apostolicæ, & magistris, qui liberos suos præcepta & constitutiones fidei edoceant, summo per se desiderantes.

Hæc natio & Assyria, quatuor habuit Patriarchas, quorum tres à Sede Apostolica confirmati fuerunt, qui quamquam titulum Ecclesiæ Musul in Babylonia habuerint; hæc tamen propter aliam Patriarcham sibi adversantem, eamque occupari em illâ potiri nequiverunt, propterea ut prædicti Patriarchæ vatis in locis modo in Charemet, modo in Serit, residere coacti fuerint, simulque hic postremus Patriarcha *Zejnalbach*, in confinis Persiæ, agere compulsus fuit; estque hæc natio in hodiernum usque diem sub duobus Patriarchis divisa, quorum hi Chaldæi Assyrij orientales à nobis nuncupati, alij verò Nestoriani dicti sunt.

Horum Orientalium Chaldaeorum divissimi ac potentissimi in civitate Caremet, sive Amet resident, qui cum Prælati suis, obedientiam Sedi Apostolicæ conservare impendidi adlaborant, nec non augmentare, indeque quamplurimos Nestorianos in suam sententiam allectos sibi associarunt Potentiores autem, & ditiores nationis Nestorianæ subditi Patriarchæ adversarij, illi sunt qui incolunt civitatem Mozal & Gesire in Babyloniâ, sub quo Patriarcham magnus est gentium numerus, modernusque Patriarcha *Elias* vocatur, in Monasterio Patriarchali Sancti *Ermetis* juxta eandem civitatem *Musal* degens. Hic etiam Patriarcha quondam obedientiam Sedi Apostolicæ præstitit; tamen cum professione sua mittit Religiosum quendam, literisque ad suam Sanctitatem directis, & ad Dominationem vestram Illustrissimam, quibus etiam sese sanctæ Romanæ Ecclesiæ reunit atque conciliet, quem Romam aperturum, unâ cum præfatis Assyrijs hic operior, illum quippe navi Venetæ commisi, eo quod mecum adducere illum nequirem. Hæc tamen Episcopus Sydonensis.

Habet autem in præfati hic Patriarcha (ut ex fide dignis Chaldæis Romæ agentibus accepi) sub se viginti duos Episcopos, territoria sexcenta & amplius, quorum ad minus viginti duæ urbes sunt florentes & opulentæ, & in quavis earum Nestorianæ familie quingentæ domicilia habent; At in *Musal*, mille, constantque singula domus quadraginta circiter personis. Alia autem territoria minuscula, ducentas, vel trecentas familias Nestorianas complectuntur.

Extant ibidem ad minimum triginta ordinis S. Antonij Monasteria, in quibus 15. vel 20. vivunt Monachi; in eo autem in quo Patriarcha fixam habet sedem, septuaginta circiter Religiosi monasticam vitam normam proficiuntur.

Porro Patriarcham & Episcopos Monachos fuisse necessum est.

Degunt hi Nestoriani in Mesopotamia, seseque ad Baldach usque extendunt; in India etiam Orientali crebra sunt Nestorianorum familie huic Patriarchæ subditæ, qui eis Episcopos præficere solet.

De reductione Nestorianorum & Machariorum in Concilio Florantino facta, vide Bullam

Eugenij IV. quæ incipit: *EUGENIUS ad perpetuam rei memoriam. Benedictus sit DEUS & pater Domini nostri IESU Christi, Pater misericordiarum & DEUS totius consolationis, &c.* In quo Nestorij pravitas damnatur, qui purum hominem Christum esse, & Beatissimam Virginem MARIAM, non DEI, sed Christi genitricem esse assererat, Macharij Antiocheni impietas similiter rejicitur, qui quamquam Christum verum Deum & hominem esse profiteatur, divinam tamen tantummodo in eo voluntatem & operationem, humanitati ejus parum tribuens, esse assererat. Timotheus Archiepiscopus Tarlensis nomine Chaldaeorum in Cypro existentem, supradictam detestationem ac dogma suscepit. Isaac Nantius Eliæ Episcopi Maronitarum heresim Macharij reprobavit. Datum Romæ apud S. Petrum, anno 1445. septimo Idus Augusti, anno quinto decimo. Fuit autem hæc unio facta post reductionem Armenorum, Jacobitarum, & Mesopotamiæ populorum, eorumque inter se unionem; verum quia non fuit universalis omnium Nestorianorum, sed tantum eorum, qui sub Patriarchatu Insulæ Cypri agebant, idcirco litteræ Apostolicæ consulto à nobis hic prætermittuntur.

CAPUT V.

Ritus & errores Ecclesiæ Alexandrinæ, & nationis Copticæ, qui hæc ætate grassantur.

Patriarchæ Alexandrino, ut refert Guilielmus Tyrus lib. 14. de bello sacro c. 22. suo tempore obediebat Ægyptus, Lydia, Pentapolis, & omnes aliæ Provincie, quæ sub Prætejanis, seu presbyteri Joannis impetio vivunt, inter has omnes nationes degunt Ægypti, hoc est, Ægyptij, quos nos Coptos, appellamus, alij Cophissos nuncupant; quia Græcè idem, quod circuncisi sonat, qui nomine ac ritibus Christianis ex parte utuntur, qui & Christiani præcinctura vulgo vocantur: hi autem quamvis per lavacrum regenerationis renati sint; Judæorum tamen ritu præputia putant, & veteri quodam errore circumcisionem usurpant: numerat vero Ægyptus quinquaginta circiter Coptorum millia, sed ferè innumeros. Ethiopia, hi omnes parent prædicto Patriarchæ, qui vulgariter etiam nominatur Patriarcha nationis Coptorum: hi quamvis Christiano nomine gaudeant, re tamen ipsa Hæretici ac planè Schismatici sunt, varijque sectæ et ritibus, ritibusque diversis ab his, qui in Ecclesia latina florent. In primis enim Patriarcha Alexandrinus disjunctus ac separatus est à capite omnium Ecclesiarum Pontificis Romano, à tempore Concilij Chalcedonensis. Deinde inter celebrandum Missam Copti invocant Severum, Dioscorum & Jacobum ejus primum discipulum; eosque patres & sanctos vocant, ostenduntque tam externis actionibus, quam verbis, se nos Latinos habere excommunicatos, & hæreticos, ac proinde Latinorum praxim ac conversationem admittit Judæorum fugiunt. Unam tantum in Christo Domino profitentur naturam, voluntatem & operationem, duas verò naturas, voluntates & operationes confiteri recusant, ne Christus prout ipsi asserunt in duas etiam divideretur personas. Licet Spiritum S. à Patre & Filio procedere credant, verba tamen illa, *Niſiſque*, in symbolo non recitant.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

In hymno trisagio addunt illa verba, qui crucifixus est, dicentes, *Sanctus DEUS, sanctus fortis, sanctus immortalis, qui crucifixus es pro nobis miserere nobis.*

Sanctissimum Dominum nostrum Papam in ijs, quæ sunt fidei posse errare, & Christianæ religioni contraria docere, si iniquus fuerit & voluerit, opinantur. Præter Concilium Nicænum, Constantinopolitanum, & Ephesinum, universales Synodos, nulla alia Concilia universalia hæcenus susceperunt.

Concilium Chalcedonenſe, & Sanctum Leonem Papam expressè damnant.

Vana vel falsa per Deum jurare non reputatur ab eis peccatum, & illi, qui in partibus Ægypti, aliena furantur peccare, minimè existimantur.

Circa Sacramentorum vero administrationem pariter errant, nam à Baptismo exordientes, in primis ratum non habent hoc Sacramentum, ne quidem in summa necessitate, si ab alio quam à Sacerdote conferatur, idque præcisè in Ecclesia, etiam si baptizandus de vita periclitaretur, nec etiam ante quadragesimum vitæ diem, quod extra Cæcyrum maximè in Scitia adeo strictè observatur, ut ne quidem imminente præsentissima morte, ante hunc ætatis diem parvulis Baptismus conferatur.

Modus autem baptizandi talis est. Defertur nimirum infans ad templum, ibidemque ad instar Missæ cum Diacono & subdiacono officium celebratur, sine tamen consecratione vel communionem, & deinde baptizandus ritu Græco aquæ immergitur, verba autem Latinorum modo adhibentur.

Statim etiam à Baptismo parvuli chrisantur, unguineque oleo sancto in fronte, in pectore, in juncturis, in renibus, alapa autem non infligitur. Dein vestiuntur cingunturque, & hæc quidem media nocte fieri solent. Postremo autem Missa more solito celebratur, cum consecratione, communicatursque Sacerdos, & Ministri sub utraque specie sanctum Eucharistiæ Sacramentum sub eisdem speciebus noviter baptizato conferunt.

Eucharistiæ sacramentum omnibus sub utraque specie confertur, sitque in fermentato. Diaconi & Subdiaconi (sine quibus nunquam celebratur) semper cum Sacerdote quoties celebrant, communicant: plebei autem Laici rarissimè extra festa Paschalia. Ministri autem hi solum sunt viginti annorum, aut circiter, qui nonquam confessionem suorum peccatorum faciunt, etiam si singulis diebus communicent; proinde moris est ante vigesimo, aut circiter annum nonquam sacramentum penitentiae recipere.

Infirmis autem neque oleum sanctum, neque Eucharistia administratur.

Conferunt quoque Ordines excepto Presbyteratu omni ætati, etiam immediatè post Baptismum parvulis, simulque dantur tonsura, & quatuor gradus, & Diaconatus & Subdiaconatus, nec hisce conferendis interstitia vel tempora particularia determinata sunt. Ubi sacros Ordines recipiunt, castitatem & abſtinentiam pollicentur, jejunare videlicet diebus Mercurij & Veneris, & tempore adventus, & quadragesimæ: hisce enim temporibus ad occasum usque solis, quando etiam Missam celebrare moris est, jejunant, insuper etiam quadragesimis Apostolorum Petri & Pauli, & Assumptionis. Quando autem infantulis aut pueris sacri Ordines conferuntur, pro eis spondent, & hæc vota observant ipsorum parentes,

O

donec

donec decimum sextum ætatis annum, aut etiam alterum attigerint.

Matrimonium contrahitur in præsentia Sacerdotis & in facie Ecclesiæ, idque ad formam Romanam, quamquam plures ceremoniæ & solemnitates adhibeantur. Id ipsum autem quamvis iam consummatum dissolvitur quandoque (quamquam raro) assumentem sibi marito aliam conjugem, conjugemque aliam maritum. Utitur autem his (ut refert Prætorius *verbo* Cophiti) in suis Ecclesiis libro quodam fabuloso, quem *Secreta Petri* appellant, & in Missis legunt Evangelium Nicolæi. Hæc ille.

Olim omnes Cophiti circumcidebantur, sed hodie, ut ipsi afferunt, Alexandria, & Memphis, seu Cæri, non amplius circumcidentur, forsitan post synodum Memphiticam, de qua infra; & si qui alibi circumcisi reperiantur, Mahometanorum vi circumcidentur. Verum à parentibus statim Crucis signo in fronte, vel manu signantur; ut ab omnibus tanquam Christiani dignosci possint.

C A P V T VI.

Pro adjuvandis Cophitis, sive natione Alexandrina.

INter Pontifices alios qui Cophitorum conversionis studio flagrant præcipuus exiit *Gregorius XIII.* qui multis legationibus pacis & unionis ad illam gentem missis, eos ad Ecclesiæ sanctæ gremium magna cum sollicitudine adduci curavit.

Re igitur à Legato Summi Pontificis feliciter incepta, post aliquas de fide cum Cophitis disceptationes, concilium Memphis congregatur, fuit autem Memphitica Synodus auctoritate *Gregorij* Pont. max. anno 1582. in mensem Decembris indicta, quæ tres habuit sessiones, in quibus de ablegandis antiquis Nestorij, atque Dioscori hæresibus, jungendisque animis Cophitorum, qui & Christiani Præcinctoræ dicuntur, cum Catholica Romana est actum.

Interfuerunt primo Confessui Episcopi & Principes viri.

Secundo autem Patriarcha Alexandria, qui in eos, atque Æthiopiæ habet antiquitus jurisdictionem, Abbates Cænobiorum, & Primarij vii triginta.

Tertio item iidem cum Patribus Societatis Jesu Joanne Baptista Romano in primis, quos pietas ejusdem Pontificis Max. eo suo nomine, ut præessent Synodo, cum Pontificio diplomate allegaverat.

In primo autem confesso de occasione disjunctionis ejus gentis à Romana Ecclesia loquuti sunt, ita ut nostri in plebrosynodum Ephesinam conjecissent culpam, quam Dioscorus Episcopus hæreticus coegerat haud legitimam, neque synodi nomine dignam. In ea enim monstrarunt receptam fuisse Eutychemis insaniam, duas negantis in Christo naturas, quam Hæresim Chalcedonense legitimum Concilium à sexcentis ac triginta Patribus *Leone Primo* Pontif. max. summa consensione damnasset. Quo facto eorum Cophitorum majores, homines minimè malos, certe non doctissimos, idem fuisse ratos, duas naturas in unam verbi conjunctam hypostasim, ac duas cum Nestorij hypostasies copulare. Id quod antea vera Ephesi-

na Synodus exploferat, inde igitur consequentium errorum fontem ac seminarium extitisse.

Cum autem demum indagandæ è ius scriptis (quæ vix habebant, & ea quidem exesa vetustate) tempus peritissent, dimissa tunc est Synodus.

In secundo igitur confesso, cum Cophiti mordicus suas hæreses sese retenturos assererent, contraque nostri antiquissimas Synodos, fidemque quam illi à B. Marco accepissent, objicerent, urgent quoque duas in Christo naturas denegari, nil esse aliud, quam miscere, ac perturbare universa; & eodem simul negare mendacis, Divinum verbum humanam induisse naturam, id quod Christianæ aures non ferunt: in alterum mentem rejecta est Synodus.

At in tertio confesso, DEO aspirante Circumcisionis lex primum fuit abrogata. Deinde post sex horarum disputationem de duabus Christi naturis, tandem Synodus universa divino afflatu concordissimè sanxit, quod ad rem attinet una cum Catholicis sentiendum, anathematis poena proposita, si quis Christum altera natura spoliaret. Qui cum idem DEUS, idem sit verus homo, & divinitatem à Patre jam inde ab omni æternitate naturam, & humanam simpliciter ex matre definitis temporum spatij; Cophites autem quantum à duarum abstineant naturarum appellatione, non tamen ab ijs DEUM & hominem Christum esse negant: Sed ab ea loquendi ratione idcirco fugere, ne consuetudo ipsa loquendi duas inducere videatur hypostasies. Sic peracta quidem res est, Calend. Februar. anno 1583.

Sed eisdem manus dedere veritari, Satanas tamen omni conatu prohibuit, quin chyrographo, quod confesso fuerant, confirmarent, tum Patriarchæ Vicario id procurante, homine pessimo, qui quæ ea ratione consequi se posse Patriarchatum speraverat, tum morte ipsius Patriarchæ; Turcis quoque, nostris in teterium carcerem conjectis, quasi Orientalem illum tractum, sive Pontifici max. sive Regi Catholico subijcere vellent. Quæ calumnia licet paulo post innotuisset Turcis, tamen Protegi accepta fuit occasio, ut quinque auctoritatem multa nostri persolverent, si vellent liberari, quam summam Cophitis, & metætoribus numerantibus, charitas *Gregorij* Pontif. max. liberaliter restituit. Tum redire coacti sunt Romam, ubi & deinceps Maronitarum, qui degunt in monte Libano seminarium auctum est, ac fides subinde in eas oras propagatur. Ex his perspicuum erit, quò collineandum sit ab his, qui posthac à Sede Apostolica missi, tantum negotium in Oriente sunt tractaturi.

In Cæro Cæri Bibliotheca est, in qua plurimi Sanctorum Doctorum & Patrum libri Arabico idiomate conservantur: quales sunt *S. Hieronymi*, *S. Gregorij Nazianzeni*, *S. Basilij*, Traditiones Patrum, multaque alia scripta, suntque homines quamplurimi felicitatis ingequi, & memoriar, ubi per otium, licet summaro ex horum librorum lectione iustitiam & frugem haurientes, docti quandoque evadunt. Tempore *Papæ Clem. VIII.* legatio facta Alexandria Ecclesiæ, ad Romanam Pontificem delata est, qua Marcus Patriarcha, & cum eo omnes Ægypti Provinciæ, aliaque sibi conjuncta ipsam, ut par est, summam Ecclesiæ caput, universalemque Pastorem agnoscebant, ut latè in *sine 6. Tomi* Cardinalis Baron. scriptis: re tamen postea diligentius examinata: cujusdam Bartonis impostoris fuisse mendacium ac figmentum apparuit.

Quanta vero his temporibus angustia laboraret Alexandrina Ecclesia, sub immani Turcarum dominio, quæ his subditur, tibi facile indicabunt, ut planè terribilem DEI vindictam adversus eam, & omnes Orientales, ubi defecerunt à communionem Apostolicæ Sedis immixtam nemo prudens absque mentis horrore, animique pavore, valeat contemplari. Ut de ea lugubre illud *Hieremia* carmen sit occidendum. *Hæcine est urbs perfecti decoreni gaudium universa terra? Quæ enim omnium orientalium Ecclesiarum florentissima & opulentissima erat, eo nunc paupertatis & angustie redacta, ipsis etiam Sacerdotibus, indumentis necessariisque subsidiis caret, variisque alijs modis inopia premitur. DEI namque diram hanc esse vindictam, ut Sacerdotes laborent inopia, quisque intell get qui Domini sententiam in Eli filios, & eorum posteros promulgatam attendit, cum fore dicit, ut rogari essent, ut admitterentur ad unam partem Sacerdotalem, ut comederent buccellam panis. Et quod ait ipse Dominus per Malachiam, *Ad vos mandatum hoc sacerdotibus si nolueritis audire, mittam in vos egestatem, &c.* Iteratamque planè quod per *Isaiam* de Ægypto prædixerat: *Tradam Ægyptum in manum Dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum.* Tale iudicium & reliquos subituros, qui ab Apostolica sede rebellant: ut claudibus pressi cogantur tandem cognoscere & invocare Matrem, cujus se filios esse negarant. Sed non desperandum post tot sæcula, quibus Ecclesia Alexandrina angustijs & miserijs oppressa est, quod tandem è cenebris emergens ad lucis radium apertis oculis salutare impetrabit, secundum illud ejusdem Prophete: *Clamabant à facie tribulantis, & mittet eum Salvatorem & propugnato rem, qui liberet eos, & agnoscat Dominus ab Ægypto, & cognoscent Ægyptij Dominum in die illa, & colent eum in hostijs & muneribus, & vota vorabunt Domino & reddent.**

CAPVT VII.

De natione, erroribus, ritibusque Abyssinorum, ac methodo illos juvandi.

SUB Imperio Regis potentissimi, quem Europæi Presbyterum Joannem vocant, inter magnos ætatis nostræ Monarchas merito recensendi, ut qui inter utrumque Tropicum à mari rubro ad Abyssiniam his auream Alexandrinam Patriarcha præest, cui in suis ritibus omnis subijcitur Æthiopia, quam & per Memphiticis administrat Episcopos. De Æthiopia moribus, fide & Religione, aliisque illius Regionis proprietatibus consulat lector Franciscum Alvaresium, qui diligenter admodum, quæ in sua legatione observaverat, descripsit, & Joannem Bermundesium, qui suam quoque legationem ad hos Abyssinos lingua Lusitanica edidit, ac Damianum à Goës in libello de rebus Æthiopicis ad Clementem VII. qui insertus in historia Lusitanica, vel simul cum libello de moribus gentium circumfertur, ac denique Patrem Ludovicum Guzman Provinciale Societatis JESU Tomo primo de missionibus suæ Religionis.

Est in his regionibus magnus utriusque sexus

Ibom. à Jesu Oper. Tom. 1.

Monasteriorum numerus, Monachi quadragesimali jejuniis, quod apud ipsos quinquaginta diebus continetur, aqua ut plurimum & pane observant, etiam plures eo tempore etiam à pane abstinant, herbis dumtaxat contenti: Sacerdotes Presbyterique sunt conjugati, Missam celebrant, processiones crucibus, tubulisque peragunt: plura apud Alvaresium de eorum vivendi more & Religione. Illud unum subijciam, Abyssinos majori ex parte rectè sentire de Primatu Romani Pontificis: in primis id constat ex literis ipsorum Imperatoris Davidis (quæ apud Damianum Goës) ubi David Æthiopiæ Rex potentissimus, & ipse protus agnoscit Romanum Pontificem caput omnium, atque adeo etiam patrem suum in epistola ad Clementem VII. P. M. appellat, hæc ejus sunt verba.

In nomine DEI Patris omnipotentis creatoris cæli & terra, visibilium & invisibilium. In nomine DEI Filij JESU Christi, qui est idem cum ipso à principio mundi, & est lumen de lumine, & DEUS verus de DEO vero. In nomine DEI Spiritus sancti, DEI vivi qui processit ex Deo Patre. Has litteras ego Rex mitto, cujus nomen Leonis venerantur, & Dei gratia vocor Arani Tinghil, id est, Christus Virginis, filius Regis David, filius Salomonis, filius Regis per manum Mariæ, filius Nave per carnem; Filius Sanctorum Petri & Pauli per gratiam. Pax sit tibi iuste Domine, Pater Sancte, potens, pure, sacrate, qui es caput Pontificum omnium; & neminem metuis, cum nemo possit tibi maledicere, qui es vigilantissimus supra animas curator, & amicus peregrinantium; consecratus Magister & prædicator fidei, & carum rerum hostis, qua conscientiam offendunt; amator optimorum morum, vir sanctus, quem omnes laudant & benedicunt. O felix sancte Pater, ego tibi reverenter obedio, cum sis pax omnium, & cuncta bona merearis: & ita æquum est, ut omnes tibi obedientiam præstent sicut sancti Apostoli præcipiunt, & apud Deum hoc verè iustum est. Ita etiam præcipiunt, ut veneremur Episcopos, Archiepiscopos & Prælatos. Similiter ut te loco Patris amemus & loco Regis vereamur, & tibi uti Deo fidem habeamus. Propterea dico ego humiliter ad terram genibus flexu, tibi Pater Sancte, sincero admodum corde, quod tu pater meus es, & ego filius tuus, &c.

Deinde Nicodemus Abbas, Æthiops, & Hierosolymitanus, Vicarius Patriarchæ apud Sanderum de visibili Monarchia Ecclesiæ Anno 1432. Palam est, inquit, eos, qui à Romana Ecclesiâ defecerunt, cortuisse, & dum quisque suam fidem veriorum prædicat, quod à Dæmone est, relicta Apostolorum sententia, in vias sui sensus abijisse omnes Æthiopiam tamen integram liberam perdurasse, quia nequaquam perfidia & voluntaria defectio, ut aliæ Ecclesiæ peccasset, ac propterea in servitutem & exterminia non incidisset, sed locorum distantia, & itinerum periculis se junctam fuisse, nec non Pontificum negligentiam accidisse, ut nulla visitationis memoria, aut litterarum ratio apud eos à quingentis annis exaret; nihilominus Æthiopes tanta veneratione sedem Romanam colere, ut pedes eorum osculentur, qui Roma veniunt in Æthiopiam, vestiumque eorum partes rapere, & reliquiarum loco servare.

Nec mirum, si enim Regina Saba abijt Hierusalem, ut audiret sapientiam Salomonis, plus quam Salomon summus Pontifex est: Regem item Æthiopum tanti facere Romanum Pontificem & Latinorum fidem, ut nihil æquè in votis habeat, atque ut cum Romanis jungat Æthiopes, & se Pontificis subdat pedibus; avidissimeque am-

plexurum esse, quæ de concordia in eunda statuentur in Synodo. Pontificem autem omnium Ecclesiarum caput fatetur, suoque splendore orbem illustrare: Cui omnes Patriarchæ, Episcopi, Imperatores, & Reges inclinantur: nec se Legatos disputandi gratia mittere, sed ut summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur. *Quis enim, ait, solitumen auferat? Ingens est, inquit, & vetusta Latinarum scientia, & orbi nota, nec oportet Discipulum esse supra Magistrum.* Hæc ille in suis literis, Anno millesimo, quadringentesimo quadragésimo primo, die decimo octavo Octobris, ad Eugenium iij missis, Addit his omnibus, se affuturum Pontifici in seijs Jacobitarum Patriarcha, & Saracenis, ne vi, vel ambitione aliqua impediatur.

Sed quicquid de hoc sit multa sunt, in quibus à nobis Abyssini dissident, quorum aliqua, ut veræ fidei Catholice contraria, emendari & corrigi oportet, utpote quæ vel manifestam hæresim, aut crassam, vel forte invincibilem continent ignorantiam; alia vero ad diversitatem cultus, sive sacrorum rituum referenda sunt: brevissimè igitur de harum Genium erroribus ritibusque dicemus.

C A P V T VIII.

Errores, qui Abyssinis attribuuntur.

DE erroribus Abyssinorum eertò aliquid definire sanè difficile videtur. Primo quia Scriptores non pauci, qui de natura harum gentium, moribus, & fide commentarios ediderunt, eos, ut veræ Religionis cultores commendarunt: Et si auctores alij, Orientalis Ecclesie rituum ignari, consuetudines etiam in illa gente laudabiles censent, imò & in alijs etiam rebus Abyssinorum errores accusantibus alijs, plures etiam eos ab hac nota excusent. Quare ægrè ferrem, ante exactum examen, recitatis tot illis imponere errores, nisi in unoquoque breviter aliorum opiniones refererem.

Primus error. Cum Alexandrinæ Ecclesie Patriarchæ (à quo Abyssini simul cum religione errores ebiberunt) à fide catholica in multis defecerint, sectantes ejus vestigia in eandem foveam lapsi sunt: Nam ut nunc omittam Dioscori errorem, quem Abyssini sicut & alij Orientales sequuntur & colunt, in alijs tamen rebus, tum ad fidem, tum ad ritus spectantibus, Æthiopes ab Alexandrina Ecclesia non rectam neque integram fidei Christianæ regulam sequuntur. Et imprimis licet reverentiam aliquam Romano Pontifici exhibeant, non firmiter sentiunt de primatu Romanæ Ecclesie, ut videre est apud Franciscum Alvaresium in *historia Æthiopia cap. 72.* quamvis Zagazabus illius gentis quasi Episcopus, in declaratione religionis & rituum Abyssinorum, Summi Pontificis primatum apud ipsos ex constitutionibus Apostolicis teneri fateatur, qui in hac re subscribere videtur sententia Nicodemæ Abbatis superius relatæ.

2. Errant præterea & consequenter Abyssinaria tantum Concilia Generalia recipientes, nempe Nicænum, Constantinopolitanum primum & Ephesinum, ut videre est apud Diamantum Gocis in confessione Zagazabi. Quare cum sanctam Synodum Chalcedonensem non admittant, inter

hæsitantes hæreticos merito sunt annumerandi. Hi enim teste Nicephoro *lib. 18. cap. 45. Historia Ecclesiastica,* & Leontio de sectis hæreticorum, postquam Eurycheri & Dioscoro à Catholica Synodo dignitas abrogata est, qui illorum dogma amplectebantur ab Ecclesia recedentes, ambigentes sive hæsitantes seipso appellarunt; hunc tamen errorem simul cum alijs Orientalibus attributis suo loco convincimus.

3. Cum Matrimonium ex Christo, sanctaque universali Ecclesia indissolubile sit, quamdiu alter conjugum vixerit, Abyssini divortium ex levi etiam causa permittunt, ita ut supersit altero conjugum, ut affirmat Alvaresius in *Historia Æthiopia cap. 18.* alter uxorem ducere possit: nec mirum est, ut ij qui divortium ab Ecclesia Catholica fecerunt, cujus conjunctio indissolubilis cum Christo Capite per matrimonium designatur, in divortium matrimonij carnalis contra expressam Christi sententiam facile ruant.

4. De Sacramento Confirmationis, neque extremæ unctionis, non invenio apud Æthiopum Scriptores expressam aliquam mentionem: proinde mirandum non est, si infirmati in fide indes inveniantur. Forte Sacramentum Confirmationis simul cum Baptismo conferunt, ut affirmat Zagazabus, quod & ex veteribus aliquos fecisse constat: sed tunc errant existimantes Confirmationem à simplici sacerdote posse ministrari: quod est contra Concilium Florentinum.

5. Errant præterea graviter Abyssini circa Sacramentum Baptismi, dum in die Epiphaniæ, teste Alvaresio, benedicto prius aquarum stagni trina immersione, tam mares quam feminæ præmissa forma Baptismi, quotannis rebaptizantur: qui ritus in usu est (ut Possenius docet in *Commentario de rebus Moscoviticis* ad Religionem spectantibus) apud Græcos orientales. Error tamen hic quantum conjicere possum, à Novatianorum hæresi ortum habuit, qui falso existimantes non esse in Ecclesia potestatem reconciliandi lapsos, ut illi sine spe non remaneret; alterum Baptisma Abyssini admisere, (ut ex eodem Alvaresio non obscure colligitur) obliiti Constitutionum Apostolicarum, in quibus *lib. 2. cap. 41. & lib. 6. cap. 15.* Apostoli penitentes non per secundum Baptisma, sed per manuum impositionem, hoc est, per penitentiam recipiendos expressè docent, & non recolentes, quod in symbolo Nicæno dicitur: *Confiteor unum Baptisma.*

6. Præterea simul cum Baptismo Abyssini Circuncisionem colunt, non quia existimant, ut ipsi fatentur, circuncisionem nunc esse ad salutem necessariam, sed ut in omnibus Christo Domino, ut ipsi dicunt, assimilentur. Ita Zagazabus apud Gocis, & alij quam plures auctores quamvis non deficiant Historiographi, qui ritum circuncisionis apud illos in usu versari ea solum de causa æstimant, ut simili signo se originem à prolapia Davidica ducere profiteantur: ita tenet Genebrardus *lib. 1. Chronograph.* & alij Historiographi quam plures. Tamen si velimus hujus ritus altiores radices quaerere, forte aliam non contemnendam inveniemus rationem, si præmittamus circuncisionis usum, non solum ad Hebræos, sed & ad alias nationes extraneas, ut *Ægyptios & Æthiopes,* & Colchos permanasse, sic Herodotus *lib. 2.* testatur, qui apud *Ægyptios,* & *Æthiopes* antiquissimum hujus ceremonie usum agnovit, quem sequuntur Divus Cyprianus *sermone de ratione circuncisionis,* & D. Hieronymus in *Jeremia cap. 9.* Prædicti autem

aurem populi non utebantur eo signo, ut refacta Sacramentum aliquod continente, neque ad proficiendam legem, ut Hebræi, sed solum ex humana quadam consuetudine, præsertim cum hoc facerent ad imitationem quandam, (ut Cyprianus docuit) suorum parentum. Quare cum Æthiopes circumcissionis antiquæ observatores ritum hunc, non ut legem Mosaicam, sed ut morem majorum observarent, tempore prædicationis Evangelicæ, vel non fuerunt à paterna traditione prohibiti, vel ab ea impediti iterum ad vomitum redierunt, sicque in hanc usque diem permanserunt: quare in hoc forsitan materialiter tantum errant, ut latius profectus in *cap. de juvenibus Abyssiniis*.

7. Alius etiam error Abyssinis consequenter attribui solet, nempe legem veterem simul cum nova censere observandam, quod tam ex circumcissione, quam alijs ritibus, & observationibus Judaicis, aliqui voluerunt colligere: id tamen manifestè non constat; nam si legem veterem nunc ab ipsis observandam tenerent, nulla ratione affirmarent circumcissionem, quæ in lege veteri fuit in præcepto, non esse necessariam ad salutem. Et licet sabbatum observent, & à sanguine & suffocato abstineant, id non, ut observatoribus legis, sed ut antiquæ traditionis Ecclesiæ Orientalis cultoribus tribuendum est. Quid vero censendum sit de circumcissione & alijs ritibus veteris legis, *infra dicemus*.

8. Erant insuper Abyssini existimantes animas rationales non creari, sed per feminalem propagationem non aliter ac brutorum traduci, qui fuit antiquus Tertulliani, & Apollinaris error, ut refert Augustinus, *heresi 86. & D. Thomas 2. contra gentes cap. 86. de quo errore infra*.

9. Derestanda etiam est Æthiopum hæresis credentium animas Infantum decedentium ante Baptismum, eo solum salvari, quia orti sunt à parentibus fidelibus. Existimant enim Eucharistiæ virtutem à matre tempore prægnationis susceptæ prodelle infanti in utero existenti, ita affirmat Episcopus ille Zagazabus, & Alvarezius *cap. 19.* Quare cum Pelagianis peccatum originale de medio tollere videntur, hi enim (ut auctor est D. Augustinus *lib. 2. contra Julian. cap. 2. & 3.*) non esse in hominibus, maxime vero in filijs Fidelium, peccatum originale temerè affirmarunt. Et nostra ætate Bucerus & Calvinus, in filijs Fidelium negant peccatum originale, quos dicunt sanctos nasci, & salvari sine Baptismo.

10. Præterea traditiones sanctas non admittunt, solumque verbo Dei scripto fidem dicunt se habere (ut Alvarezius *cap. 78.*) numerantque inter Scripturas sacras *Apostolorum Canones*, quorum doctrina, ut catholica & deside in omnibus gubernantur.

11. Nullas pro defunctis oblationes habent, nec facta faciunt pro vivis, foris, vel quia existimant illis non prodelle, aut quia Purgatorium cum Græcis non agnoscunt: quamvis Zagazabus in confessione suæ fidei Purgatorij meminerit: imo & ipse Alvarezius parum constans contrarium affirmat in *ibid. cap. 105.* Et hoc verius existimo, nam in Canone Millæ Æthiopicæ, quam ex lingua Chaldaica transtulit Genebrardus, orant pro Patribus Concilij Constantinopolitani, & Ephesini; & in orationibus, quæ in Catechizandis factum baptismum suscepturis apud eun-

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

dem Genebrardum *Tomo 6. Bibliothecæ sanctæ circumferuntur, similiter orant scilicet pro defunctis.*

C A P V T IX.

De varijs Abyssinorum ritibus.

Cum in Ecclesia varij sint ritus, quos prudenter ratione diversarum gentium Apostoli instituerunt, Abyssinorum gens, si quæ maxime antiquorum rituum est tenacissima. Exponam igitur eorum præcipuas observantias, ut sic constet, quid inter Catholicam Romanamque Ecclesiam, atque Æthiopicam inveniat discrimina.

Primus ritus, in primis Sacerdotes, Græcorum more, ante Sacerdotum uxores ducunt, & in Sacerdotio eis utuntur.

Secundus, Cum Græcis non solum tenent Sabbato ac Dominico die non esse jejunandum, idque ex Apostolorum Canonibus præceptum existimant: sed etiam antiquam Orientalis Ecclesiæ de observatione Sabbati simul cum die Dominica consuetudinem sequuntur: quare in quadagesima Sabbato & Dominica die vescuntur carnibus.

Tertius, abstinere præterea (ut ipsi arbitrantur) ex Apostolorum decreto à sanguine, & suffocato, nescientes præceptum illud adversus Idolorum cultores latum fuisse, habentque præterea in alijs ciborum delectum.

Quartus, Pueri ante quadraginta dies baptismo non abluuntur, statim vero ut baptizantur Eucharistia illis conferunt, reincentes in hoc antiquam Ecclesiæ usum approbatum à sancta Synodo Tridentina *sess. 21. cap. 4. de qua optime Paulinus Nolæ Episcopus in Epistola ad Severum fratrem hoc carmine scripsit:*

Inde parens sacro ducet de fonte Sacerdos

Infantes niveo corpore, corde, habitu;

Circumdansque rudes festis altaribus agnos

Pura salusiferis imbuis oracibus.

Quintus, Quotidie secundum antiquos Apostolorum canones, vel saltem diebus festis omnes communicant, ministrantque Eucharistia etiam laicis sub utraque specie. In matrimonio saltem affinitatis gradus non verentur. Nam ut olim in lege, frater fratris defuncti uxori sine ulla dispensatione matrimonio copulatur, ut tradit Alvarezius *cap. 76.*

Sextus, Sancto Quadragesimæ jejunio integram addunt hebdomadam, & totius anni spatium, quarta & sexta feria ex Apostolorum traditione jejunium observant, eo quod his ferijs ablatus fuerit sponsus, nam quarta Domini traditionem pactus est Judas, sexta vero crucifixus est pro nobis benignissimus JESUS.

Septimus, In sacra altaris oblatione azymo pane (teste Alvarezio *cap. 9.*) utuntur, quamvis alij affirmant fermentato, musto vero ex visis passis confecto loco vini.

Octavus, Supremum tam in temporalibus, quam spiritualibus iudicium tenet Imperator, ad eumque omnes causæ tam Clericorum, quam Monachorum devolvuntur: quamvis Patriarcha suam etiam spiritualem exerceat potestatem.

CAPVT X.

Pro iuvandis Abyssinis.

Non videtur res ulla vehementiori desiderio aut sollicitudine majori à Sede Apostolica procuranda, quam per amplæ Ecclesiæ Æthiopicæ unio; quippe præter animarum multitudinem, quæ à recta veritate semita, in ea aberrant, hoc magis dolendum accedit, quod errores quibus involvuntur, quodammodo involuntarij existant: etenim in eos non ex superbia aut peruicacia aliqua adversus S. Ecclesiam lapsi sunt, sed propter aditus, per quos ad eos vera Ecclesiæ illuminatio & auxilio dimanare poterat, sibi præclusos; accedit huc, quod promptissimos semper ad fidelitatem & obedientiam Sanctæ Ecclesiæ præstandam sese exhibuerint. In hoc solo difficultas omnis sita est, ut via & modus cum Æthiopicis communicandi detegatur, qui veluti propositam sibi fidem, jam inde à temporibus Salomonis in hodiernum usque diem firmiter amplexi sunt, ita pariter à præsentibus erroribus extricati (quos salubrium institutionum penuria, & simul eoque quoddam Alexandrino subsunt, imbibent) facili negotio ad Evangelij sinceritatem revocari poterunt, multique animabus, (proh dolor) tot ærumnas, vigiliis, jejuniis, aliasque rigorosas observantias, ex sola ignorantia, peperam & absque merito sibi imponi patiuntur, veridica salus adducetur.

Gemini ad communicandam cum Æthiopicis patent accessus, Prior per Cayrum, ductu Carabana, quæ in Æthiopiam transfretat, qui tamen ob assiduas & strictissimas Turcarum vigilias, periculosus ac periculosus admodum erit: siquidem Christianorum nemo, cum detractione confæderationis Christianorum Europæorum cum Æthiopicis, in Æthiopiam extra præsentissimum vitæ discrimen concedere potest. Accedit huc, quod Patriarcha Alexandrinus, & cæteri Copti idem maximopere vereantur, ne scilicet Abyssini, rejecta unione cum Ecclesia sua, Romano Pontifici adherant, ideoque vehementer advigilant, ne Europæi ad interiorem penetrent Æthiopiam. Quocirca nisi Arabs quis foret, vel talem sese fingere posset, assumpto mercatoris habitu, supra dictâ viâ, nullo modo pateret adeundi copia, nisi id fiat per navigationem Portugaliz, mare rubrum transfretando per statum Barganensium, qua alias ad communicationem transitus parvi; verum modò Turca terras omnes Presbyteri Joannis mari Rubro confines invasisse dicitur: atque ideo ad patefaciendum aditum hunc, Lusitanorum classem aliquem illorum portum expeditissimum necesse foret invadere, armorumque vi manerere, quemadmodum alij plures in India Orientali occupantur; res procul dubio summi momenti. Ac primum Presbytero Joanni res patefacienda foret, quo terrestri expeditione, nostrisque navali urgentibus certæ victoriæ reporta-

rentur, præcipue cum loca ista tam remota sint ab ijs, in quibus Turca suas copias habet, ac præterea Persiano aliisque Principibus undique Turcam premensibus. Atque eo pacto Æthiopes nostris conjuncti Ægyptum & Terram sanctam possent forsan recuperare: habent enim illi certas prophetias, firmamque spem, quod Latinis uniti Terram sanctam sint occupaturi.

Alia insuper via est facilior forsan magisque expediens, scilicet per Regnum Congi, cui adiacet Regnum Damut, quod subest jurisdictioni Presbyteri Joannis, quamquam inter Regnum Congi, & Damut, Regnum quoddam gentium interjacere dicatur, quo non obstante, si primum Presbyter Joannes certior factus foret per literas Sanctitatis suæ per Abyssinum aliquem translatas ex ijs, qui Romæ degunt, vel etiam qui Hierusalem proficiuntur, quibus Sua Sanctitas indicaret se legatos suos mittere ad Regnum Congi, ac proinde rogaret, ab eo Vice regem Damut interpellari ac moneri, ut viam illam ad vicinum Regem patefaceret, periculaque & impedimenta quoad fieri posset maximè removeret, ac salvos securosque in Damut perduceret, atque inde ad præfati Regis Curiam. Aliæ præterea ad Regem Congi scribendæ forent literæ, quibus Legatorum prædictorum liber per Regna ista transitus peteretur, ac sic vel per unam vel per aliam viam, vel per Congium vel Damut securus aditus inveniretur, ac quæ à Gentilibus objici possent impedimenta evitarentur.

Abyssini proximi sunt unioni cum Ecclesia Romana, tum quia non obscure percipiunt Ecclesiam Alexandrinam vatis esse erroribus affectam, ac proinde ab impurissimo fonte non posse fidei puram emanare doctrinam, quam ob causam teste Alvaresio cap. 92. Imperator Cyniacus decreverat non ultra acceptare in Regnis Æthiopicæ Patriarcham ab Alexandrina Ecclesia missum, a sebat enim se potius velle Regna perire, quam Patriarchis hæreticis obedire, & ob eam causam quam maximo desiderio ferebatur, ut Romanus Pontifex sibi de Patriarcha provideret, fuitque in hac opinione & sententia usque ad mortem. At post ipsam Imperator Alexander ejus filius tredecim annis in Patris opinione permansit, sed tandem coactus necessitate Ministrorum mutavit sententiam: tum etiam, quia apud illas gentes prædictio quædam à Patribus derivata circumfertur, Patriarcharum numerum ultra centesimum non extendendum, qui numerus jam est impletus. Habent etiam alias prophetias, quibus per adventum Europææ gentis in Regiones illas, magnum ipsis promittitur emolumentum. Ac demum cum ipsi sint à Turcis inclusi, nec portu aliquo gaudeant, sperant Europæorum auxilio, & armis liberari, portumque obtinere; ut sic ab Ecclesia Alexandrina, quæ origo & occasio est illorum damnationis, discedere valeant.

CAPVT XI.

De Æthiopica lingua, & de alijs pro unione Abyssinorum.

Marianus Victorius Reatinus usus in hoc Petri cujusdam Æthiopicæ linguæ

guz Æthiopicæ eruditissimi ope, institutiones sive regulas quasdam, quibus hæc lingua commodè perdisci posset compoluit, nunquam antea à latini vifas, Romæque edidit Anno Domini 1550. opus sanè utile ac eruditum, cuius hæc est inscriptio: *haldæica sive Æthiopicæ lingua institutiones*. Nam ut ipse Victorius affirmat, sicut Chaldæa lingua pendet ab Hebræa, ita à Chaldæa pendet Syriaca, Arabica, & Æthiopica: quamobrem Chaldæa ipsæ quoque sunt appellatæ: quæ quinque linguæ tanta invicem convenientia ac similitudine conjunctæ copulatæque sunt, ut qui unam optimè calleat, aliam quoque haud parva ex parte intelligere possit. Docet etiam linguam Æthiopicam omnium celeberrimam esse, atque earum quæ ab ipsa Chaldæa seu Babylonia exoriuntur emendatissimam, ut quæ ab omni bellorum externorum incurfione expers, immunis, incorruptaque semper permanferit.

Deinde de huius linguæ origine in præcæmio prædictarum institutionum agens, sic ait: *Æthiopicam linguam quam Chaldæam vocant Æthiopes, veluti quæ à Chaldæa Babylonica exoriatur, Hebræicæ quam maxime similem esse haud dubium est: quod evenit, quia ab Hebræa non secus quam Syriaca, Arabica, ac etiam Babylonica, quam Assyriacam etiam appellamus, originem ducit. Scimus tamen Æthiopes contrarium asseverare, velletque Hebræicam posteriorem, & à sua progeniti am potius esse. Prcumque sit, satis ex hoc constat facillime perdiscere hanc posse, qui Hebræicam ipsam calleat, siquidem major nominum pars utriusque lingua communis est, suntque eadem ferè in Grammatica regula, idem dictionis genus, idemque in describendis signandisque vocabulis literis: nam ubi Hebræi punctus lineisque exterius litera appositis vocales explicant, Æthiopes quoque idem faciunt, differuntque in hoc uno, quod lineam ipsam punctumque exterius haud ascribunt, sed ipsismet literis coniungunt. Snt & alia differentia, quod interdum Æthiopes non solum lineam non adiungunt, sed etiam partem ipsiusmet literæ detruncant, atque rescindunt. Hactenus Victorius.*

Præterea lingua Æthiopica fuerunt olim Romæ Biblia conscripta, typisque mandata, ego autem epistolas tantum D. Pauli vidi. Genebrardus Missam, quam Æthiopes celebrant, simulque alias cæremonias circa puerorum Baptismum in linguam latinam transtulit, quæ hodie inserta est Tomo 6. Bibliothecæ Sanctorum Patrum.

Pro iuvandis Abyssinis maxime proderit constitutiones sive canones Apo-

stolorum cum doctissimi Turriani commentario præ manibus semper habere. His enim Abyssini in fide & moribus, tanquam uni ex libris Canonice fidei adhibent, illisque gubernantur: uturum versione 70. Interpretum; quare oportebit, dum cum illis agitur, uti hac etiam versione.

Qui Abyssinorum res omnes nosse desiderat, attentissimè legat Albuersij historiam, quam prius ipse Lusitanica lingua edidit, postea vero in Hispanam, ac tandem Italicam traducta circumfertur. Pro erroribus vero ac ritibus certò discutiendis illius Zagazabi Æthiopum quasi Episcopi apud Damianum Goes de Abyssinorum fide & Religione declaratio attentè erit perlegenda, quia nullibi apertius huius gentis fides, mores, religio, ritusque conspiciuntur.

Inter alia media unioni Abyssinorum cum Ecclesia Latina maxime conducentia, ac quæ maxime expedire videntur, ut illi ab Ecclesia Alexandrina, quæ origo est illorum damnationis, discedant, illud potissimum se offert, ut Sanctissimus provideat, & ut clarius loquar, dispenset, ut ex Abyssinis ipsis ad Patriarchatus, Episcopatus aliarumve dignitatum administrationem possint personæ digniores assumi. Nam ex decreto Concilij Nicæni tam Patriarcham quam Episcopi, debent esse alterius nationis, ut constat ex Canone 36. de Patriarcha & Episcopis lib. 3. Concil. Nicæni, cuius verba sunt,

Et non possint Æthiopes creare neque eligere Patriarcham. Quin potius eorum Prælatum sub potestate eius sit qui tenet sedem Alexandria; sit tamen apud eos loco Patriarcha, & appelletur Catholicus; non tamen jus habeat constituendi Archiepiscopos, ut habet Patriarcha: siquidem non habet talem potestatem. Et si acciderit, ut si Concilium in Græcia habeatur, fueritque præsens hic talis Patriarcha Æthiopum, habeat septimum locum post Prælatum Seleuciæ, quæ est in Provincia Babyloniæ in Regno Zabur: & quando facta fuerit ei potestas constituendi Archiepiscopos in Provincia sua, non licebit ei constituere aliquem ex illis. Et quicumque non paruerit, Synodus eum excommunicat.

Circa hoc decretum notandum, eam praxin hodie pro electione Patriarchæ servari, ut refert Zagazabus, quod Religiosi ex Abyssinis, qui Hierosolymis degunt, eligunt sive nominant Patriarcham ex natione Cophthorum, quem confirmat Patriarcha Alexandrinus, hic electus & constitutus totius Æthiopicæ Patriarcha, postea ex ipsis Æthiopicis maxime aptis & idoneis creat Arch-

episcopos, quibus universa Æthiopia regitur & gubernatur: illi autem sunt, qui majori ex parte unionem cum Ecclesia Romana conantur impedit. Igitur ut Abyssinorum Imperator alijque Proceres illius nationis allicerentur ad unionem cum Ecclesia Romana procurandam, hoc unum inter alia juvare maximè, ut summus Pontifex de plenitudine potestatis, utpote superior Conciliorum decretis, in rebus ad regimen spectantibus dispensaret in prædicto canone, ut tam Patriarcha quam Episcopi deinceps sumerentur ex ipsis Abyssinis.

Denique ut Abyssini facilius reducantur, oportebit sanè illos ritus & caeremonias illis permittere, quæ salva fide Catholica tolerari possunt, maximè in principio, quoad usque firmetur in fide. Sed quia magna est apud Auctores aliquos de Circumcisionis ritu apud illas gentes usitato mentio, præter ea quæ superius annotavimus, placuit hic breviter aliqua pertractare.

CAPVT XII.

An Abyssinis ab Ecclesia Catholica permitti possit ritus Circumcisionis, non tam Religionis quam honoris gratia introductus?

In hac re in primis de fide statuendum est, circumcisionem, sicut & alia legalia post Evangelij promulgationem omnino extinctam esse, & non solum mortuam, sed observantibus mortificandam: definitum est in Concilio Florentino sub Eugenio quarto. Cherinthus enim, & alij Hæretici existimantur legem veterem non cessasse, sed nunc simul cum nova observandam esse, teste Epiphonio *heresi* 28. & August. *heresi* 8. Idem tenuit Ebion, ut docuit Irenæus *lib. 1. cap. 26.*

Secundo certum est, observantiam aliquorum legalium non ut legalia sunt, posse adhuc licitè observari, & de facto observantur à Catholicis, Et ut clarius consistat de hac propositione, prænotare oportet quatuor modis posse caeremonialia observari.

Primo, ut legalia sunt, id est ad servandam legem, ex cujus institutione erant introducta, qua ratione præcisè ea servavit Christus Dominus, ut patet de Circumcisione.

Secundo, non ut legalia solum, sed etiam ut figuralia; erant enim caeremoniæ istæ per se primo institutæ in lege veteri, ut figuræ Christi venturi, ut optimè docet D. Thomas 1. 2. *questione* 104. *artic. 3. in corp.* & hac ratione servarunt caeremonias illius legis Patres antiqui.

Tertio modo possunt servari caeremoniæ istæ, neque ut legalia, neque ut figuralia, sed tantum ad protestandam excellentiam divinam, ut ostendatur caeremonialia legis mala non fuisse, sed bona, & à bono auctore, atque ut ita Synagoga cum honore sepeliretur.

Quarto modo possunt caeremonialia observari prorsus materialiter, materialiter, inquam,

sine ulla formalitate, neque respectu ad legem veterem, sed ob alios fines licitos, & ab Ecclesia approbatos, sicut hodie celebratur festum Pentecostes alijs rationibus, quam in veteri testamento: olim enim solemnitas erat festivitas, quia illa die data fuit lex vetus; hodie tamen, quia illa die data est lex spiritus & vitæ, ut docet D. Thom. 1. 2. *quæst.* 103. *art. 3. ad quartum.* Et in Ecclesia latina fit in pane azymo consecratio, nec ob id censetur judaizare, quia Judæis panis azymus fuerit in usu. Iuno & Sancti Patres Ecclesie Orientalis ritum de observantia Sabbati laudant, nec ob id Ecclesia illa cum Synagoga consentit, cum sint utriusque diversissimi illius observantia fines, & causa.

Quare tria sunt in caeremonijs istis necessariò distinguenda. Primum est, vis ipsa obligandi quam habebant à lege, ob quam rationem dicuntur legalia. Secundum, considerare oportet finem sive rationem formalem illarum, qua ratione erant figuralia. Tertium ipsam exteriorem caeremoniam materialiter sumptam, quam nunc appello ipsam substantiam actus. Hoc posito non est dubium, quin nunc servare legalia ut figuralia, vel ut legalia, neque etiam ad demonstrandum à Deo eorum observantiam emanasse, illicitum impiamque esse. Servare tamen legalia materialiter tantum, hoc est nullo respectu ad prædictos tres modos, certum est licere, sicut qui circumcideretur ob medicinam, vel abstineret à carnibus porcinis ob salutem, vel Sabbatum servaret in B. MARIÆ Virginis honorem, quo etiam sensu circumciduntur multæ ex gentibus nationes, ut supra ex D. Hier. & Sirabone retulimus.

Duo restant examinanda. Primum, An Abyssini servent Circumcisionem ut legalem, vel ut figuralem, quia neutro modo sine manifesta hæresi licet? An vero tantum materialiter hoc utantur ritu. Secundum, An supposito, quod excusentur à culpa, an ratione circumstantiæ scandali aliarum Ecclesiarum sit ab Ecclesia Romana tolerandus huiusmodi abusus? Prima quæstio pariter pendet à facto, nempe quo sine circumcidantur, nam in hoc non est una sententia illorum auctorum, qui Abyssinæ gentis ritus morese referunt, alij namque more Hebræorum affirmant circumcidi, alij ob Christi imitationem, alij denique, ut profiteantur se à Judaica prosapia originem ducere: tamen quidquid sit de opinionum diversitate circa finem; Primum constituo, si Abyssini circumcisionem observent ut legalem, vel figuralem, eos errare cum hæreticis Ebionitis, qui temerè legem veterem cum nova observandam existimabant. Secundo deinde assero, Circumcisio si ab Abyssinis non Religionis sed honoris causa observetur, nempe, ut profiteantur se à Davidica prosapia ducere originem, non ob id erunt damnandi, quia circumcisio tantum materialiter utuntur. Unde optimè Guilielmus Reginaldus in suo *Calvino-Turismo lib. 2. cap. 9.* Abyssini (inquit) Christianè quidem, & cum vera Christianorum fide infantes baptizant, & circumcidunt, nobilitatis antiquissimæ, nullo meriti aut Judaicæ fiduciæ respectu, quo posito, nollem eos propter circumcisionem magis damnare, quam si propter medicinæ causam abstineret à carne porcina, quam tamen lex Mosaica prohibebat. Hæc Guil.

Solum

Solum ergo est difficultas, an si circumcideretur ad imitationem Christi Domini sit licita hujusmodi circumcisio. Cajet. 3. parte quæst. 37. art. 1. tenet partem affirmativam, cujus sententiæ adhaeret Barholomæus de Medina 1. 2. quæst. 103. art.

Contrariam sententiam tenet Sotus lib. 2. de just. & ju. q. 5. art. 4. qui expressè hujus gentis de circumcissione ritum damnat: & Sotum sequuntur juniores aliqui. Suarez, 3. p. dista quæst. 37. art. 1. & Gregorius de Valent. 12. d. 7. quæst. 7. pun. 7. ea potissimum ducti ratione, quia Christus servavit Circumcisionem ut legalem, sed Abyssini servant Circumcisionem ad imitationem Christi: igitur videntur servare ut legalem, quod fieri non potest sine errore, quæ sententia probabilior & certior apparet, quam eruditè confirmat Valentia supra citato loco.

Secunda difficultas est, An dato, quòd circumcisio in sensu præfato in illis gentibus excusetur à culpa, an ob scandalum aliarum Ecclesiarum sit permitienda. Cajet. in affirmativam partem manifestè inclinat, quamvis tandem, utpote in re gravissima Ecclesiæ judicium desideret his verbis: Ego vero in hac difficultate, An oporteat Ecclesiam Romanam in illis gentib. Circumcisionem approbare vel saltem permittere, libentius ipsam Ecclesiam, quam alios auditem Authores.

C A P V T XIII.

De erroribus Abyssinorum hac nostra ætate grassantibus.

Postquam ex variis Auctoribus præfatos Abyssinorum errores collegeram, evenit, ut dum casu Illustrissimi Cardinalis Sanctæ Severinæ Bibliothecam perscrutarer, in examen quoddam ab Illustrissimis Cardinalibus jussu sanctissimi Domini Papæ Sixti V. de quodam monacho Abyssino factum incidissem, qui requisitus speciatim de Abyssinorum fide, ac Religione, apertum omnium illorum rituum, ac errorum testimonium reddidit, quod nulla ratione transeundum existimavi, ut major ac certior ipsorum cognitio haberetur, licet si quis attentè Zagazabi Episcopi Abyssinorum (cujus sæpius mentionem fecimus) confessionem perlegerit, multum hos Testes discrepare inter se reperiat: neque id mirum, cum rerum Divinarum adeo ignari sint, ut quid credendum sit, etiam monachos fugiat.

Fratris Teclæ Mariæ presbyteri Abyssini, legati pro Lusitanis existentibus in Abyssinorum ditone, religionis Abyssinorum, coram Illustrissimis Cardinalibus Romæ facta declaratio, Die prima mensis Julij & sequentibus. anno 1594.

Reverendus Frater Tecla Maria, Teclæ Nebiat filius, de Civitate Henz Matiani, provincie

Xeva Regni Æthiopiæ, Sacerdos, & Monachus ordinis sancti Antonij, & Monasterij Libani ejusdem Provincie, ætatis sue annorum 45. de mandato Illustrissimi & Reverendissimi Domini Cardinalis sanctæ Severinæ nationis Æthiopiæ Protectoris, à me inf. apofito examinatus ad opportunas interrogaciones eidem Arabicè, propositas, respondit, ut infra.

Interrogatus primo quid sentiant & credant Æthiopes de DEO, & Sanctissima Trinitate? Respondit: Nos Æthiopes credimus in DEUM unum, & Trinum in personis, Patrem sc. & Filium, & Spiritum sanctum: Pater est ingenicus, Filius est genitus à Patre tantum, & Spiritus sanctus est procedens à Patre & Filio.

Interrogatus, an Spiritus Sanctus procedat à Patre & Filio tanquam à duobus principijs, & duabus spirationibus, vel tanquam ab uno principio, & unica spiratione. Respondit, Tanquam ab uno principio & unica spiratione.

Interrogatus, quæ persona Sanctissimæ Trinitatis est incarnata? Respondit, Persona Filij, id est, Verbum Dei Patris.

Interrogatus de Incarnatione Christi Domini nostri. Respondit, Incarnatus est de Spiritu sancto ex MARIA Virgine.

Interrogatus, quot naturas, voluntates, & operationes proficiuntur Æthiopes in Christo Domino nostro? Respondit, Post unionem in Christo Æthiopes proficiuntur unam naturam, unam voluntatem, & unam operationem, sine tamen mixtione & sine confusione: in qua quidem opinione scio Æthiopes & Cophros, & alios Orientales maxime aberrare à veritate.

Interrogatus, an Æthiopes profiteantur in Christo unam naturam ex duobus resultantem. Respondit hoc non dicere Æthiopes, sed profiteantur simpliciter unam naturam, sine mixtione & sine confusione, & illam asserunt esse divinam.

Item interrogatus de veneratione Imaginum? Respondit, Imagines apud Æthiopes sunt tantum depictæ, & non sculptæ, quas Æthiopes maxime venerantur, ratione representationis & relationis, & ab eis iustificantur.

Interrogatus de libris Canonicis utriusque Testamenti? Respondit, Apud nos Æthiopes utrumque Testamentum est divisum in libros 81. quos omnes dixit haberi in Ægypto, & absque libro nomina omnium librorum non recordari.

Item interrogatus quot Concilia universalia tenent Æthiopes, & quid consisteat in eis? Respondit, Apud Æthiopes sunt tantum tria Concilia universalia: Nicænum, Constantinopolitanum, & Ephesinum: quid vero contineat quodque eorum legi, sed nescio modò omnia recitare.

Interrogatus, an Æthiopes acceptent concilium Chalcedonense, & quid in eo contineatur? Respondit, Hoc Concilium Æthiopes damnant, quia in eo decretum est, duas esse naturas in Christo, duas voluntates, & duas operationes, & damnatus est Dioscorus Patriarcha Alexandrinus.

Interrogatus, an Æthiopes damnent Sanctissimum Papam Leonem? Respondit, In libris & historijs Æthiopum extat Papam Leonem damnasse Dioscorum, & Dioscorum damnasse Papam Leonem, quia Concilium Chalcedonense confir-

confirmaverat, & duas in Christo posuerat naturas, voluntates & operationes.

Interrogatus verò, quid ipse sentiat? Respondit, Ego ab annis circiter quindecim semper professus sum in Christo Domino duas naturas, duas voluntates, & duas operationes, & omnia Concilia habita auctoritate summi Pontificis Romani, ligare omnes Christianos, quia est Pontifex totius Christianitatis.

An sciat quot Concilia habita sunt universalia post Concilium Chalcedonense? Respondit nescire.

Item interrogatus, quot sunt Sacramenta Ecclesie? Respondit esse septem, S. Baptisimum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, & à Christo Domino esse instituta.

Interrogatus, quibus verbis formulis baptizant Æthiopes? Respondit, Quod post plurimas orationes dicunt, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Interrogatus, quæ est materia hujus Sacramenti? Respondit, est aqua naturalis.

Interrogatus, quis est Minister Baptismi? Respondit, Apud Æthiopes baptizat Sacerdos, & in absentia Sacerdotis Diaconus, præter quos nullum alium vidi baptizare.

Interrogatus, quam intentionem debet habere baptizans in baptizando? Respondit Illam, quam habet Ecclesia Catholica, Faciendi scilicet Christianum.

Interrogatus quoto die baptizantur infantes in Æthiopia? Respondit, Mares baptizantur post quadraginta dies, & femine baptizantur post octuaginta dies, nisi fuerit mortis periculum, quia tunc statim baptizantur.

Interrogatus quis est effectus Baptismi? Respondit, Effectus est, ut homo efficiatur Christianus, & de Ecclesia, ac de membris Christi.

Interrogatus an Æthiopes circumciant filios? Respondit, Æthiopes ab antiquissimo tempore, usque ad hodiernum diem in tota Æthiopia filios circumciant in proprijs domibus absque ulla ceremoniam, sed propter quandam antiquam consuetudinem in manibus præputium, in feminis vero nympham circumcidentes.

Interrogatus, an credant Circumcisionem esse adhuc necessariam ad salutem? Respondit, Sciunt jam ipsam cessare, & non esse amplius necessariam.

Interrogatus, quare dicantur baptizari Æthiopes igne, & signate in fronte? Respondit, Nullus est in Æthiopia, qui baptizatur igne, sed in quibusdam Provincijs tantum signant se in fronte novacula, vel ad oculorum & visus sanitatem, vel, ut aliqui referunt, ex mandato cujusdam Regis Æthiopiæ, ut differant à Mahumeranis.

Interrogatus, quare dicantur Æthiopes se ipsos singulis annis baptizare? Respondit, Æthiopes singulis annis propter solemnitatem Epiphaniæ exeunt ad flumen, & ibi multa dicuntur orationes à Presbyteris, & omnes lavantur in flumine, & multi ibi pernoctant maxima cum festivitate ob devotionem Baptismi Domini nostri JESU Christi, sed nemo se baptizat, prout dicunt.

Item interrogatus de Sacramento Confirmationis, de materia, forma, & ministro? Respondit, Confirmatio, apud nos confertur à Sacerdote, una cum Baptismo, & ungitur infans Chrismate in fronte, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Interrogatus de effectu ipsius Confirmationis? Respondit nescire, sed credit dari, ut confirmetur Christianus in fide.

Interrogatus, an singulis annis conficiatur apud eos Chrisma? Respondit Chrisma mittitur eis à Patriarcha Alexandrino, à quo solo conficitur, & non ab Episcopo, & mittitur septimo quoque anno, & rarius cum peregrinis, qui redeunt à peregrinatione terræ Sanctæ, & in omnibus Ecclesijs antiquum Chrisma conservatur.

Interrogatus, ex quibus rebus fit Chrisma? Respondit, Ex balsamo & oleo, & ex pluribus floribus, & rebus odoriferis.

Item interrogatus de Sacramento Eucharistiæ, & ejus materia? Respondit, Materiam esse panem ex frumento, & vinum ex vva; sed in pluribus Provincijs Æthiopiæ in vino expresso ex vva passa, aqua lota, & infusa per aliquas horas eadem aqua.

Interrogatus, quæ sunt illa verba, quibus transubstantiatur panis in corpus, & vinum in sanguinem? Respondit, Sunt illa verba quando Sacerdos dicit: Et accipit panem in manibus suis, & elevatis oculis in cælum ad Deum Patrem suum, benedixit dicens, Accipite & comedite. Hoc est corpus meum. Et similiter accipiens calicem benedixit & sanctificavit dicens, Accipite & bibite. Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.

Interrogatus quis est Minister? Respondit, Solum Sacerdos, & effectu est remissio peccatorum.

Interrogatus, an omnes Æthiopes communicent sub utraque specie? Respondit, Omnes Æthiopes Laici & Clerici communicant sub utraque specie, Sacerdos ministrat corpus, Diaconus vero sanguinem cochleari.

Interrogatus, an infantes communicent? Respondit, infantes in die baptismi communicant in hunc modum: Sacerdos ponit indicem in Calice, & sanguine persusum imponit in ore infantis. Et post baptismum in ore puerorum, qui carent usu rationis usque ad decennium imponitur digitus auricularis Sacerdotis sine sanguine, devotionis causa.

Interrogatus, an Æthiopes celebrent in pane fermentato vel in azymo, & quid sentiant de celebrantibus in azymo? Respondit, Æthiopes in fermentato celebrant, & illi qui in azymo celebrant, conficiunt etiam. Et nos in tota Æthiopia feria quinta in Cœna Domini singulis annis in hujus rei memoriam in azymis celebramus.

Item interrogatus, quid sentiant Æthiopes de Purgatorio? Respondit, Æthiopes, credunt animas post mortem detineri in quodam loco, qui lingua Æthiopica vocatur *Meian aarast*. id est, *locus alleviationis*, in quo detinentur animæ penitentium, quæ decesserunt ab hoc sæculo, non perfecta peccatorum eorum satisfactio.

Interrogatus, an animæ bonorum post mortem statim fruuntur beatitudine, & malorum puniantur in inferno? Respondit, Sunt nonnulli in Æthiopia, qui opinantur quod animæ bonorum requiescant in Paradiso terrestri, in quo fuit creatus Adam, usque ad diem judicii. Sunt alij qui credunt, animas iustorum statim post mortem frui earum Creatore in Paradiso.

Item interrogatus, quæ sunt peccata mortalia, & quot sunt? Respondit, Illa esse peccata mortalia, quæ sunt contra præcepta Domini, quæ cum sint quædam plurima, nescio numerare.

Inter-

Interrogatus, an peccata voluntaris, quæ non transeunt in actum exteriorem sunt mortalia. Respondit, mortalia esse, si desiderio & concupiscentiæ consensum præstitit homo.

Interrogatus, an quis possit salvari extra fidem mediatoris DEI & hominum JESU Christi? Respondit, neminem salvari posse.

Interrogatus de ijs, qui sunt modo in lege nature, ad quos nondum pervenit notitia Evangelij? Respondit, Credo DEUM etiam ipsis providisse, ut aliquo modo possint salvari, cum præcepta nature servaverint.

Interrogatus, quid sentiant Æthiopes de indulgentiis? Respondit, Credo acceptas esse apud omnes, ipsasque vocant *Benedictiones*, usum vero eorum cupio intelligere.

Interrogatus de Invocatione Sanctorum? Respondit, Sanctorum invocationem apud Æthiopes esse maximè acceptam, & eorum intercessionem apud DEUM omnes proficiuntur.

Interrogatus de Simonia, & de ijs qui favore aut conventionem ordinantur in Sacerdotem, in Episcopos, & in Patriarcham? Respondit, prohibitum esse sacris Canonibus.

Interrogatus quæ differentia sit inter Æthiopes & Cophios in rebus fidei? Respondit, nullam esse differentiam inter eos, & in omnibus rebus concordare; sunt enim sub ejusdem Patriarchæ obedientia, in aliquibus tamen vidi eos differre, videlicet, in gradibus prohibitis Æthiopes non contrahunt, Cophii vero in secundo & sequentibus gradibus contrahunt pessimè cum licentia, & sine licentia eorum Episcopi, vel Patriarchæ.

Similiter Cophii extra Civitates in villis & ruri nullas observant festivitates, neque dies Dominicos: Æthiopes vero ubique maximè observant.

Item Æthiopes observant sabbatum, quod non faciunt Cophii.

Similiter Æthiopes ubique in tota Æthiopia filios & filias circumcidunt, Cophii vero Memphi, sive Carii tantum ab aliquibus annis, quidam non circumcidunt.

Item in caeremoniis Missæ Cophii multum differunt ab Æthiopicis, nam Cophiorum Sacerdotes sine Planetis, & Diaconi sine Dalmaticis celebrant, & capite cooperto quadam tobalea lanea, & corpus Dominicum & Calicem nunquam elevant in Missis, quæ caeremoniæ non sunt apud Æthiopes.

Interrogatus an sciat in quibus rebus differant Æthiopes & Cophii a fide Catholica Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Respondit, differre præcipuè in sequentibus.

Dioscorum Alexandrinum, & Jacobum primum ejus Discipulum, & Severum Antiochenum invocant in Ecclesijs cum Sanctis Patribus.

Concilium Chalcedonense & Sanctum Leonem Papam non recipiunt.

In Christo Domino nostro unam tantum naturam, unam voluntatem, & unam operationem proficiuntur.

Hymnum ter sanctum recitant cum additione illorum verborum, *Qui crucifixus est pro nobis.*

Cum hac tamen expositione, ut terna sanctificatio applicetur Sanctissimæ Trinitati; illa veto verba, *Qui crucifixus est pro nobis*, applicentur tantum Christo Domino nostro.

Circumcisione utuntur Cophii & Æthiopes, & Sabbatum observant Æthiopes tantum.

Item interrogatus, ubi, quando, à quo, & qui-

bus Ordinibus fuerit initiatus? Respondit, Anno ætatis meæ quinto decimo in Ecclesiâ sanctæ MARIE Monasterij Denobi Provinciæ Xeva in Æthiopia, sui Ordinibus initiatus à Josepho Cophio Æthiopiæ Archiepiscopo in hunc modum: Archiepiscopus ante Missæ celebrationem rotundit caput meum in quinque locis, in modum Crucis, & chrisimate me unxit in fronte, orationes recitando lingua Ægyptia, & in faciem meam insufflavit, & in eadem hora, inter celebrandum fecit me ostiarium & lectorem sive Psalmistam & Acolythum, & Neseadiaconum, sive Subdiaconum, & Diaconum Evangelij, & Sacrosanctam Communionem mihi dedit, & longo tempore post anno ætatis meæ trigesimo in Civitate Bed, in Dembia Æthiopiæ, in Ecclesiâ sancti Georgij ab Archiepiscopo Marco supradicti Josephi successore initiatus sum Sacerdotio.

Interrogatus, an verba formalia singulorum Ordinum audivit Archiepiscopum protulisse in collatione Ordinum? Respondit ipsum Archiepiscopum protulisse, sed ego non audivi, neque significationem intellexi, quia celebrabat lingua Ægyptia, quam profusè ignoabam.

Interrogatus, an in collatione singulorum Ordinum tradita fuerit ei materia ab Archiepiscopo, & an ipse manibus suis illam tetigisset, videlicet in Ostiariatu claves Ecclesiæ, & ostium aperuerit, & campanulam pulsaverit, in Lectoratu librum Lectorum vel Psalmorum reigerit, in Exorcistatu librum Exorcismi vel Missale, in Acolyhatu candelabrum cum candela extincta & urceolum vacuum, in Subdiaconatu calicem vacuum, cum patena vacua superposita, & urceolos cum vino & aqua, & bacile cum manutergio, & librum Epistolarum, & an capiti ejus fuerit ab eodem Archiepiscopo impositus amictus, & manipulus brachio ejus sinistro, & indutus fuerit tunicella. Et in Diaconatu, an librum Evangeliorum tetigerit, & Stola super humerum ejus fuerit imposita, & dalmatica vestitus, Et in Sacerdotio, an reigerit Calicem cum vino & aqua, & patenam cum hostia, & an Archiepiscopus & Sacerdotes capiti ejus manus imposuerint, & an sibi aptata fuerit stola ante pedes in modum Crucis, & an indutus fuerit casula sine planeta, & manus ejus tactæ fuerint oleo Catechumenorum.

Respondit, Certo scio me in omnibus supradictis Ordinibus nullam materiam in collatione Ordinum mihi ab Archiepiscopo traditam esse, neque illam me tetigisse, neque me vestitum aliqua veste singulis Ordinibus competente, neque capiti meo manus Archiepiscopi fuisse impositas, neque oleo sancto manus meas unctas fuisse.

Scio præterea Archiepiscopum nostrum in Æthiopia simul ordinare duo milia, & plures Clericos, eodem die, & singulis sex Ordines simul conferre, absque prævio examine, & absque aliquo scrutinio, delectu, approbatione, scriptura vel notatione, & propter ordinandorum multitudinem non posse singulis materiam tangendam tradere: & vidi eundem modum observari in omnibus ordinationibus à nostris Archiepiscopis successivè, licet secus observetur in Ægypto, ubi non tantæ Clericorum multitudo simul & turmatim ordinatur, & materia singulis Ordinibus competens tangenda ordinando traditur.

Interrogatus, an sciverit supradictos Archiepiscopos Josephum & Marcum, à quibus initiatus est, tempore suæ ordinationis fuisse schismaticos?

ricos, & extra Communionem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Respondit, nescivisse. Imo potius certò credebat, tunc temporis ipsos esse Catholicos, una cum omnibus Æthiopiis, & Coptis, & Sedi Apostolicæ in omnibus obedire, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ communionem habere, & credebatur Christianos omnes in rebus fidei convenire, sed ea quæ superius dixit, scivit postea dum esset Hierosolymis & in Ægypto.

CAPUT XIV.

De natione Iacobitica, ac de eorum erroribus.

DE Iacobitis ita scripsit Nicephorus libro 18. c. 45. *Historia Ecclesiastica*: Quis vero, inquit, Iacobus fuerit, unde Iacobitæ nomen acceperunt, æquum esse puto, ut hic referam. Alius autem narrationem petam. Postquam Eurycheri & Dioscoro à sancta quarta Chalcedonensi Synodo dignitas abrogata est, qui illorum dogmata defendebant, facta ab Ecclesiâ Catholica defectione *Monophysites*, hoc est, *segregatos* sive *ambigentes* se ipsos appellarunt: neque illo modo, ut quæ rectè in Concilio sancto statuta essent comprobarent, adduci potuere. In duodecim sectas dissecti sunt: ex quibus multa millia hæresum pullularunt. Ex quarum sectatoribus quidam *Eurychianiste* vocati sunt, alij *Acephali*, alij *Monophysite*, alij *Theodosiani*, alij *Julianiste*, alij *Trisbitæ*, alij *Agnoetæ*, alij *Theopaschitæ*, alij *Armenij*, alij *Severite*, alij *Aphbarthodoiste*, alij *Phantasiaste*, alij *Manichæi*, alij *Phibartolatra*, alij denique *Scenolatra* sunt appellati. Hactenus Nicephorus, qui Cap. 52. Historiam Iacobitarum profert: Iacobus porro (ait) à quo nunc quoque, ut jam diximus, Iacobitarum hæresis denominata celebratur, Syrus genere fuit, obscurus propterea & nulla gloria vir, qui etiam *Zauzalus* propter summam tenuitatem est cognominatus. Hic Eurycheri & Dioscori, Gnaphazique, ac præterea Petri atque Severi dogmate recepto, magnopere id apud Syros propagare studuit. Idem quoque ubi supra Nicephorus: *Enimvero eo* (inquit) *quem diximus Iacobo Monophysitarum opinionem apud Syros prædicante, magnum exortum est dissidium. Nam qui rectè opinioni adhaerunt, Melchitæ appellati sunt, quod sanctam quartam Synodum & Imperatorem ipsum (Melchi enim Syris Rex est) consecrarentur. Qui autem diversum senserunt, multa variæque habuere nomina. Iacobitæ tamen maxime sunt nominati, propterea quod ei, quem dixi, Monophysitarum hæresis studioso Iacobo adhererent. Qui etiam anathemati traditi sunt, ut Monophysitæ scilicet & Theopaschitæ.*

Postea vero aliud etiam hæresum examen ad se pertraxere, quæ Trinitatem consubstantiali credentes unam naturam post unionem in Christo esse docuerunt, sacram quartam Synodum repudiantes, ac deinceps omnes sanctos Patres rejicientes. Et quod maximum est, Divinitati ipsius unigeniti perperam tribuerunt, Tersantò illi hymno appendicem hanc, Qui crucifixus est pro nobis, appendentes. Talis Iacobitarum hæresis radix exitiit. Iacobus quoque Armeniorum sectæ dux fuit. Hæc Nicephorus.

De natione Iacobitica Leonardus Episcopus Sidonæ, Nuntius atque visitator Apostolicus per Sanctissimum D. Papam Gregorium XIII. In lega-

tionem sua ad partes Orientales, quam manu scriptam vulgari lingua reliquit, inter alia differens inquit: Natio Iacobitica dispersa est per civitates, terras, & oppida Syriæ, Mesopotamiæ, & Babyloniam, mixta alijs nationibus, numerum quinquaginta millium domuum obtinens, cujus præcipua pars paupercula est, quotidianoque labore victum quaerit. In Aleppo, & Caramit multæ sunt divites & honestarum facultatum familiae, aliæque in commercio & mercatura vitam ducentes.

Ecclesiâ Patriarchalis hujus nationis est in Mesopotamia, extra Civitatem Moradim, in monasterio Zafam, sed Patriarcha residet in Civitate Caramit ad majorem sui commoditatem & quietem. Hæc natio subdita est Patriarchæ David, sed ab Episcopo Thoma, Vicario Generali fratreque majori ipsius Patriarchæ gubernatur. Sub cujus obedientia modè vivunt inferiores Prælati, Joannes Metropolitanus Hierosolymitanus, à Iacobitis dictus quintus Patriarcha, Michæ Archiepiscopus Damascenus, Iacobus Archiepiscopus Ecclesiæ dictæ Orfa, vel Raha, Minas Archiepiscopus Saor, Effrem Archiepiscopus in eadem Provincia, Iacobus Archiepiscopus Bisuaris, Abraham Episcopus Aatafra, Melchæ Episcopus Sancti Meichi in Tus, Jesu Episcopus Monasterij Deiriloomor, Abelmedich in Provincia Tur, Elias Episcopus in Salach, Elias Episcopus in Monasterio Sanctæ Crucis in Zaz, Gezel Episcopus in Tarach, David Episcopus in Maaden, Pilatus Metropolitanus in Musal & oriente, Gazel Archiepiscopus de Miaferichin, Archiepiscopus Monasterij de Mar Abihai, Ananias Episcopus Sancti Bertonis, Joannes Episcopus de Hartbert, Isaac Archiepiscopus Cypri, Simeon Archiepiscopus Caramitanus, Habib Episcopus.

In supraddictis Provincijs multa sunt monasteria ejusdem nationis, Ecclesiæ quoque, Religiosi, & Diaconi, ac Clerici innumeri, quos non potui visitare propter repulsam, quam passus fui ab Episcopo præfato Thoma Vicario Generali: visitabam tamen templum Iacobitarum in Tripoli, in Aamanin, Damaleo, in Neph, in Hierusalem, in Aleppo, in Orfa, & in Orbis, & in Monasterio de Mar Abihai, in Gargar, inter quarum partium Ecclesiæ Hierosolymitanam & Aleppi bene institutam & exaltam inveni, cæteras autem sine imaginibus & malè gubernatas: asservabatur siquidem Sacramentum in pyxidibus ligneis, sine lumine aut lampade, fontesque Baptismales aqua carèntes, quia quoties baptizant, aquam fontemque de novo benedicunt, altarium quoque ornamenta vilissima, Missæque officijm sordidè factis ac stupidè peragebant. Ex oleis sanctis solum chrisma in Ecclesijs asservabatur, quod *miron* vocatur, benedicuntque à Patriarcha omni septennio, cum multis floribus, rebusque odoriferis. Oleum Catechumenorum nec habent: oleumque extremæ unctionis Sacerdos in lucernis à quatuor partibus in modum Crucis accensis benedicunt, eoque agrum multis prijs Evangelij & Orationibus recitatis inungit.

Sacramentum autem Confessionis rarissimè apud nationes illas frequentatur, multique communicant sine auriculari confessione.

Refert idem Leonardus Sidonæ Episcopus, se Iacobitarum Patriarchæ unionem cum Ecclesiâ Catholica proposuisse, eandemmet alijs desideranti, cumque ad præcipuos Catholicæ fidei professionis articulos venturum esset, ubi de Chalcedonea-

donensis Concilij acceptatione mentio fieri coepit, nonnihil subsistere visus, inquit, Haudquam fas esse rem hanc una in populum vice, idque continuo tractu vulgari, sed paulatim ipsoque temporis progressu, datâ nimirum prius Apostolica sedis obedientia, eidemque justâ exhibitâ benevolentia. Tandem ad Dioscori condemnationem procurimus, ubi summo cum fervore, absit, absit, inquit, excommunicatum esse Dioscorum; Damnatu non est, imo vero sanctitate fulget Dioscorus, velut primarius Jacobiticae nostrae nationis parens: hoc recipi nulla ratione potest, quippe si casu Jacobitica natio resciret nos in damnatum consentire Dioscorum, absque modo & nostro prioremur Patriarchatu, & ab universo populo ingenti cum fervore saxis obrueremur. Cumque sectione procedere in secundum tertiumque Constantinopolitanum Concilium incideremus, licet Jacobiticae adjungant in Trisagio, *Qui crucifixus est pro nobis*, dicantque in Christo Domino nostram unam esse naturam, unam voluntatem, unamque operationem resultantem ex duobus, dixit tamen Vicarius se Ihsagium & Crucifixionem soli Christo Domino nostro applicare, non autem Sanctissimae Trinitati, ceterisque absque contradictione applausit, praesertim vero Sanctae Apostolicae sedis primatum pro superiori capite agnovit, ac supremam SS. D. N. Papae auctoritatem in singulis suorum Ecclesijs, obedientiae promissione admisit.

Petent abatur deinde, quamobrem Chalcedonense Concilium in Dioscorum excommunicationem fulminasset, cum & eruditione & religiose ac sanctae vitae praestantia polleret. Cui ego; Fuisse à Chalcedonensi Concilio excommunicatum, quia acta Eutycheis approbaret, & in suamet haeresi, alijsque innumeris in dicto Concilio enameratis contumaciter & superbe persisteret.

Sed ipse contra agebat, Dioscorum nunquam Eutycheis opinionem approbasse, cum ipsi Jacobiticae Dioscoriani sint, ac semper Eutycheis errores unâ cum auctore suo condemnarint, & etiam nunc condemnent, qui duas naturas in unam confundebat; at ipsi contra hanc opinionem asserant duas in Christo naturas esse unitas, unamque factam naturam personatam de duabus naturis non personatis, sine mixtione tamen aut confusione, referebatque corruptam in ipsorum libris Dioscori historiam, quâ eum iniquè & immeritò in praefato Chalcedonensi Concilio, damnationis & excommunicationis sententiam perpeffum nitetur probare.

Adversus hanc ipsius discursum, multis illi rationibus palam faciebam, Dioscorum justo excommunicationis telo fuisse confossum, & reprobatum, historiamque de eo confictam omnino falsam esse; verum is pertinaciter rejiciebat omnia, negabatque, quae de Dioscoro objiciebantur. Frequentius igitur affirmabam, si Catholici dicit, Sanctaeque Romanae Ecclesiae obedientiam praestare decessissent, ipsos obligari, perfectè in omnibus Chalcedonense Concilium unâ cum Sancta Romana Ecclesia à divino spiritu gubernata, sequi & amplecti. Quare Dioscorum damnarent, ad inventionemque ac inanem verborum superfluitatem contra dicti Concilij determinationes, rejicerent, omissoque illo dicendi modo, nempe Unam naturam personatam de duabus naturis non personatis, sine mixtione & confusione, sed liberè unam personam, & duas naturas,

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

duas voluntates, & duas operationes in Christo, juxta idem Concilium à sancta Romana Ecclesia probatum confiterentur.

Tunc autem respondit, Latinos nec Graecos potuisse excogitare & invenire hoc temperamentum vocum & terminorum, in propositione ista, quemadmodum doctè Jacobita invenerunt, & quidem in significatione eandem esse, cum ea quam Ecclesia Latina obrinet, & verbis solum differre affirmabar. Hæc Leonardus Episcopus.

CAPVT XV.

Hæreses & errores nationis Jacobitarum ex eorum Catechismo collecti.

Breviter vero referam errores omnes, quos ex *Catechismo Jacobitarum*, qui Romæ in Bibliotheca Cardinalis S. Severinae, tam in Arabica, quam in Latina lingua conscriptus habetur, colligere potui: tum ut errores illius Gentis clarius cognoscantur, tum ut si quando ipsam ad Ecclesiae gremium (ut in Domino speramus) redire contingat, facilius Catechismi errores emendantur, & ad fidei regulam componantur.

Inprimis frustra Jacobitæ in suo Catechismo probare conantur, Christum Dominum nostrum unam habere naturam, & unam voluntatem, ac unam operationem, plurimas allegantes auctoritates, cum ex eisdem auctoritatibus oppositum potius colligatur.

Sanctum Leonem Summum Romanum Pontificem, quia duarum meminisse naturarum, cum Atrio & Nestorio, & alijs Hæresiacis malignè annumerant, ut hac via magno afficiantur erga Ecclesiam Catholicam odio, utque à duarum naturarum mentione omnes abhorreant.

Seipfos Syros vocant, & falso se jactant Coptos, Abyssinos, Armenos, & Nubianos ipsos sequi in fide, cum ipsi cæteris sint multo minores ac pauciores, & Rege destituti.

Profitentur Christum ante & post adunationem esse unam naturam, unitam & compositam ex Divinitate & humanitate, & unam personam compositam ex Divinitate & humanitate. Et unam voluntatem compositam ex Divinitate & humanitate. Et unam operationem productam ex Divinitate, & apparentem ex corpore.

Contradiciunt sibi ipsi asserentes, operationem voluntatis apparere ex Divinitate personae Verbi creatoris æterni, & operationem apparere ex humanitate unita eidem Verbo: Non intelligentes communicationem idiomatum, asserunt Graecos & Latinos errare, dum vocant Christum modo DEUM, modo hominem: deinde falsò præsupponunt eosdem credere quaternitatem in Divinis, duas credendo in Christo naturas.

Falsò etiam vocant eosdem Arrianos, quia duas in Christo naturas, voluntates, & operationes credant.

Falsò præterea asserunt Latinos credere in unam Christi voluntatem, & eosdem esse sub trium Conciliorum anathemate, quia quartum Chalcedonense acceptarunt Concilium.

Existimant se esse in communione Catholicae & orthodoxae Ecclesiae, alios vero extra eandem existere.

Sanctum Leonem Summum Romanum Pontificem his cum haeresibus annuerantes, falsò & malignè asserunt, eum addidisse in Sanctissima Trinitate unam naturam, unam voluntatem, & unam operationem, & in quaternitatem credidisse.

Falsò etiam & malignè asserunt Niceni Concilij Patres prohibuisse mentionem duarum naturarum in Christo, & duarum operationum & duarum voluntatum.

Licet fateantur in Christo duas esse naturas personali unione unitas, dicunt tamen illam unionem esse non secundam Graecorum communicationem, neque secundum congruentiam Nestorianorum, sed per compositionem unionis apparentis in professione Jacobitarum, duarum scilicet naturarum unitarum, sicut est unio ignis cum ferro.

Nullam videntur facere differentiam inter unionem, & compositionem, neque inter personam & naturam.

Asserunt in Christo unam esse naturam, & unam personam, & Verbum humanatum coaequale esse Deo Patri Divinitate, & humanitate, & esse constrictum corpore, & inconstrictum anima.

Falsò etiam praesupponunt Christum dividi in duas personas, si duae in eo connumerentur naturae, & voluntates, & operationes.

Errant dicentes, tertium universale Concilium (Ephesium scilicet) fuisse coactum contra Macedonium, cum fuerit contra Nestorium.

Particulam *Filioque* non exprimunt in Symbolo.

Haereticorum more ad confirmanda sua dogmata aspidam ova alijs fovenda supponentes, quae Jacobitarum sunt, S. Joanni Chryostomo attribuant, ut sua ipsorum scripta insignibus titulis illustrata divulgentur.

Asserunt Dei verbum gigni ab aeterna essentia.

Asserere videntur Divinam tantum in Christo esse naturam.

Damnant, qui praedicant Christi indumentum, id est, humanitatem permanentem creatam.

Vocant DEI Verbum Creatorem, compositum, & damnant, qui Christo refert servitutem, & qui post unionem duas in Christo ponit naturas, & duas voluntates.

Asserunt omnes Christi operationes esse caelestes, & si quam operationem Christus fecit humanam, illam fecisse provisione quadam.

Asserunt Christum esse creatorem & non creatum, & in multis sibi ipsis contradicunt indistinctè loquentes.

Plurima referunt apocrypha.

Sibi ipsis contradicunt asserentes, licuisse per humani oculi applicationem Divinam videre & perspicere essentiam, praedicentibus Prophetis Christum appariturum in figura humana: asserentes paulò inferius Divinam essentiam in hoc mundo esse invisibilem.

Errant, & sibi ipsis in eodem Catechismo contradicunt, asserentes formationem corporis Christi non in instanti, sed quadraginta dierum spatio fuisse factam.

Beatissimae Virginis MARIÆ sanctificationem

in peccato in Christi conceptione factam esse asserunt.

Asserunt corpoream Christi figuram esse aeternam, & de ea DEUM dixisse: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.

Negant Angelum Gabrielem dixisse Beatissimae Virgini ipsam parituram filium duas naturas & voluntates habentem, quod Atrium dixisse asserunt.

Asserunt Christum sepelisse Adami imaginem in sepulchro, & illam resurgere fecisse divinam & aeternam: unde asserere videntur, naturam humanam fuisse convertam in Divinam.

Asserunt aeternam imaginem & humanam figuram factas esse unione unam imaginem, sive figuram, & aeternam per humanam subsistere, & per eam factam esse Dominum, & Christum, & Deum, & saeculorum Judicem.

Asserunt omnes justos manere in terra usque in diem iudicij, secundum Christi adventum è caelo expectantes.

Asserunt Angelos esse ex duabus substantijs scilicet ex igne & lumine.

Asserunt Spiritum Sanctum procedere à Patre, quoniam est prima causa, & capere à Filio secundam causam, cum sit ipse tertia causa in proprietatibus & una in essentia.

Asserunt non concedi perfectionem nominis DEI, nisi in his gloriosis nominibus, Trinis in personis, & unitis in substantia.

Asserunt animam justificari ex opere suo bono.

Hi sunt errores, qui potissimum hodie apud nationem Jacobitarum vigent, ut ex eorum Catechismo clarissime constat. Contra praecipuos Jacobitarum errores infra latius aucturi, nunc pro adjuvanda eorum natione non erit abs re, unionem ab eis cum Ecclesia Catholica olim in Concilio Florentino strictissimo obedientiae vinculo celebratam, in memoriam revocare: quia juvat etiam maxime ad fidem Catholicam stabilendam contra praecipuos eorum haereses quaedam commemorare.

C A P V T X V I .

Constitutio Concilij Florentini sub sanctissimo Patre & D. N. EVGENIO IV. super unione Jacobitarum sive Iacobitorum.

EVGENIUS Episcopus Servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Cantate Domino quoniam magnificè fecit: annunciate hoc in universa terra. Exalta & lauda habitatio Sion: quoniam magnus in medio tui sanctus Israel. Cantare profecto, & exultare in Domino decet Ecclesiam Dei, pro hac grandi magnificentia, & gloria nominis sui, quam hodie clementissimus DEUS operari dignatus est. Toto siquidem corde laudare & benedicere Salvatorem nostrum nos convenit, quia Sanctam Ecclesiam suam novis quotidie accumulatis incrementis: quamquam autem in populum Christianum sua beneficia omni tempore multa & magna sint, qua luce clarius erga nos suam immensam charitatem ostendunt.

dunt, si tamen accuratè inspicimus: qua & quanta his diebus notissimè divina Clementia facere dignata est: iudicare certè poterimus, hoc nostro tempore plura ac majora, quam à multo retroactis temporibus sua charitatis munera exstitisse.

Ecce enim nondum exacto triennio in hac Sancta Oecumenica Synodo saluberrimam trium magnarum nationum unionem, Dominus noster IESUS Christus, pro sua ineffabili pietate ad commune perenneque totius Christianitatis gaudium, tam copiosè effecit: Unde factum est, ut totus serè Oriens, qui gloriosum Christi nomen adorat, ac non parua septentrionis portio, post longa dissidia, cum Sancta Romana Ecclesia in eodem fidei ac charitatis vinculo jam convenerint. Primo etenim Græci, & hi, qui subsunt quatuor Patriarchalibus sedibus, multas gentes, nationesque, & idiomas continentibus, deinde Armeni multorum populorum gens: hodie vero Jacobini magni etiam per Ægyptum populi, Sanctæ Sedis Apostolica sunt unii.

Et cum nihil salvatori nostro Domino IESU Christo gratius sit, quam mutua inter homines charitas, nihilque nomini suo gloriosius, atque Ecclesia utilius esse possit, quam ut Christiani, omni inter se sublato dissidio, in eadem simul fidei puritate conveniant; merito nos omnes, & cantare pro gaudio, & jubilate in Domino debemus: quos ut tantam Christianæ fidei magnificentiam diebus nostris videremus, divina miseratio dignos effecit. Summa igitur cum alacritate annuntiamus magnalia hæc in universa Christianorum terra: ut sicut nos à gloria DEI & exaltatione Ecclesiæ gaudio inenarrabili repleti sumus, ita & alios tanta læticia participes faciamus: ut omnes uno ore magnificemus & glorificemus DEUM, & sue maiestati prout dignum est, magnas quotidianæque gratias agamus, pro tot tantisque beneficiis innumerabilibus, hæc à te Ecclesiæ sue Sanctæ collatis.

Et quoniam, qui opus Dei diligenter exercet, non modo meritum ac retributionem in cælis expectat, sed etiam apud homines amplam gloriam laudemque meretur: Venerabilem fratrem nostrum Iohannem Jacobinorum Patriarcham hujus Sanctæ unionis cupidissimum, à nobis & tota Ecclesiæ merito laudandum & excellendum, ac communi omnium Christianorum favore, cum tota sua gente dignum iudicamus. Is enim à nobis per nostrum Oratorem, ac literas excitatus, ut ad nos, & hanc sanctam Synodum legationem mitteret, & se, ac suam gentem in eadem cum Ecclesiæ Romana fide uniret, dilectum filium Andream natione Ægyptium, Abbatem Monasterii S. Antonij apud Ægyptum, in quo & habitasse, & mortuus esse sanctus ipse Antonius perhibetur, religione & moribus non mediocriter institutum, ad nos & ipsam Synodum destinavit. Cui devotionis zelo accensus imposuit atque commisit, ut fidei doctrinam, quam Sancta Romana Ecclesiæ tenet & prædicat, nomine ipsius Patriarchæ & suorum Jacobinorum reverenter susciperet, deferendam postea per eum ad ipsum Patriarcham, & Jacobinos, ut & ipsi eandem agnoscerent, ratamque haberent, & in suis regionibus prædicarent.

Nos igitur, quibus voce Domini commissum est, pacifice ore Christi, ipsum Andream Abbatem per nonnullos hujus sacri Concilij insignes viros super articulis fidei, & Sacramentis Ecclesiæ, & quibuscumque ad salutem spectantibus diligenter examinari fecimus, & tandem quantum visum est, necessarium fore, exposita eisdem Abbati Sanctæ Romana Ecclesiæ fide Catholica, & per ipsam humiliter acceptata, hæc qua sequitur necessariam & veram doctrinam hodie in hac solemnifessione sacro approbante Oecumenico Concilio Florentino, in nomine Domini tradidimus.

In primis igitur Sacrosanctum Concilium,
Ihoni. à Jesu Oper. Tom. I.

proponit & conficietur fidem Sanctissimæ Trinitatis, reprobandans omnes hæreticos contra illam tenentes, & libros tam veteris, quam novi testamenti enumerat, omnia ferè, ut in professione fidei Catholicæ ab Orientalibus emittenda, de qua infra: & ideo consulto omittimus, maxime, quia Jacobitarum errores potius circa incarnationis, quam Trinitatis mysterium versantur, prosequitur postmodum Concilium.

Firmissime credit, proficitur, & prædicat, unam ex Trinitate personam verum DEUM, DEI filium ex Patre genitum, Patri consubstantialem, & coæternum in plenitudine temporis, quam divini Concilij in scrutabilis altitudo disposuit, propter salutem humani generis veram hominis integramque naturam ex immaculato utero MARIE Virginis assumpsisse, & sibi in unitatem persona copulasse, tanta unitate, ut quicquid ibi DEI est, non sit ab homine separatum, & qui quid est hominis non sit à Deitate divisum. Sicque unus & idem indivisus, utraque natura in suis proprietatibus permanente, DEUS, & homo DEI filius, & hominis filius, aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem; immortalis & æternus ex natura divinitatis: passibilis & temporalis ex conditione assumpta humanitatis.

Firmiter credit & proficitur & prædicat DEI filium in assumpta humanitate ex Virgine verè natum, verè passum, verè mortuum & sepulchrum: verè ex mortuis resurrexisset, in cælum ascendisset, sedereque ad dexteram Patris, & venturum in fine sæculorum ad vivos mortuosque iudicandos.

Anathematizat autem, execratur & damnat omnem hæresim contraria sapientem.

(Et damnatis hæreticis omnibus contrarium sentientibus addit) Anathematizat etiam execratur, & damnat Eutychem Archimandritam, qui cum intelligeret, juxta Nestorij blasphemiam veritatem incarnationis excludi, & propterea oportere, quod ita DEI verbo unita esset humanitas: & Deitatis & humanitatis una esset eademque persona: ac etiam capere non possit stante pluralitate naturarum unitatem persona: si ut Deitatis & humanitatis in Christo posuit unam esse personam, ita unam asseruit esse naturam: volens ante unionem dualitatem fuisse naturarum, sed in unam naturam in assumptione transisse, maxima blasphemiam & impietate concedens: aut humanitatem in Deitatem, aut Deitatem in humanitatem esse conversam.

Anathematizat etiam, execratur & damnat Macharium Antiochenum, omnesque similia sapientes, qui licet vere de naturarum dualitate, & persona unitate sentiret: circa tamen Christi operationes enormiter aberravit, dicens in Christo utriusque natura unam fuisse operationem, unamque voluntatem. Hos omnes cum hæresibus suis anathematizat, Sacrosancta Romana Ecclesiæ, affirmans in Christo duas esse voluntates, duasque operationes.

Firmiter credit, proficitur & docet, neminem unquam ex viro feminaque conceptum à Diaboli dominatu fuisse liberatum: nisi per meritum mediatoris DEI & hominum IESU Christi Domini nostri: qui sine peccato conceptus, natus, & mortuus humani generis hostem peccata nostra delendo, solus sua morte prostravit, & regni cælestis introitum, quem primus homo peccato proprio, cum omni successione perdidit, restituit, quem aliquando venturum omnia veteri testamenti sacra, sacrificia, sacramenta, cæremonia præfiguraverunt.

Firmiter credit, proficitur & docet legalia veteris testamenti, seu Mosæica legis, qua dividuntur in cæremonia, sacra, sacrificia, sacramenta: quia significandi alicujus futuri gratia fuerant instituta: licet divino cul-

tui illa aetate congruerent, significato per illa Domino nostro IESU Christo adveniente, cessasse, & novi testamenti sacra cepisse. Quemcumque etiam post passionem in legibus se ponentem, & illi velut ad salutem necessariis se subdentem, quasi Christi fides sine illius salutare non posset peccasse mortaliter. Non tamen negat, à Christi passione usque ad promulgatum Evangelium, illa potuisse servari: dum tamen minimè ad salutem necessaria crederentur. Sed post promulgatum Evangelium sine interitu salutis aeternae, asserit non posse servari.

Omnis ergo post illud tempus Circumcisionis & Sabbati, reliquorumque legalium observatores alienos à Christi fide denunciat, & salutis aeternae minime posse esse participes, nisi aliquando ab his erroribus resipiscant. Omnibus igitur, qui Christiano nomine gloriantur, praecipit omnino quocumque tempore, vel ante, vel post baptismum, à Circumcisione cessandum, quoniam sive qui in ea spem ponat, sive non, sine interitu salutis aeternae observari omnino non potest. Circa pueros verò propter periculum mortis, quod potest saepe contingere, cum ipsis non possit alio remedio subveniri, nisi per Sacramentum Baptismi, per quod eripiuntur à Diaboli dominio, & in DEI filios adoptantur, admonet non esse per quadraginta, aut octuaginta dies, seu aliud tempus, iuxta quorundam observantiam, sacrum baptismum differendum: sed quamprimum fieri potest, debet conferri: tamen, quod mortis imminente periculo, mox sine ulla dilatione, baptizentur etiam per laicum, vel mulierem, in forma Ecclesiae, si desit sacerdos: quemadmodum in Decreto Armenorum plenius continetur.

Firmiter credit, proficitur & praedicat, omnem creaturam DEI bonam: nihilque regendum, quod cum gratiarum actione percipitur: quia iuxta verbum Domini, non quod intrat in os co inquinat hominem: illamque Moisaica legis ciborum mundorum, & immundorum differentiam, ad caeremonialia asserit pertinere, quae surgente Evangelio transferunt, & efficitur esse deservunt. Illam etiam Apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, dicit illi tempore congruisse, quo ex Judaeis atque Gentilibus, qui antea diversis caeremoniis, moribusque vivebant, una surgebat Ecclesia: ut cum Judaeis etiam Gentiles aliquid communiter observarent, & in unum DEI cultum fidemque conveniendi praeberetur occasio, & dissensionis materia tolleretur: cum Judaeis, propter antiquam consuetudinem, sanguis & suffocatum abominabilia viderentur: & esu immolatis poterant arbitrari gentiles ad idololatriam redire. Ubi autem consueque propagata Christiana Religio, ut nullus in ea Judaeus carnalis appareat, sed omnes in Ecclesiam transeuntes, in eosdem ritus Evangelij caeremoniasque conveniant, credentes omnia munda mundis, illius Apostolica prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus. Nullam itaque sibi naturam condemnandam esse denunciat, quam societas admittit humana: nec inter animalia discernendum per quemcumque sive virum, sive mulierem, & quocumque genere mortui intereat, quamvis pro salute corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari & Ecclesiastica disciplina, possint & debeant, multa non negata dimitti, quia iuxta Apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt.

Firmiter credit, proficitur, & praedicat, nullos extra Ecclesiam Catholicam existentes, non solum Paganos, sed nec Judaeos, aut haereticos, atque schismaticos, aeterna vita fieri posse participes, sed in ignem aeternum ituros, qui paratus est Diabolo, & angelis ejus, nisi ante finem vitae eidem fuerint aggregati. Tantumque valere Ecclesiastici corporis unitatem, ut solis in ea manentibus ad salutem Ecclesiastica Sacramenta proficiant, & je-

junia, elemosinae, ac cetera pietatis officia, & exercitia militiae Christianae praemia aeterna percipiant, neminemque, quantasunque elemosinas fecerit, & si pro Christi nomine sanguinem effuderit, posse salvari, nisi in Catholica Ecclesia gremio & unitate permanserit.

(Exprimit deinde & refert Synodos Oecumenicas, nempe Nicanam, Constantinopolitanam, & primam Ephesinam, easque amplectitur & approbat, de Calchedonenis verò & de alijs, quas Jacobitae non admittunt, addit) Amplectitur etiam, approbat, & suscipit Sanctam Calchedonensem Synodum, quartam in ordine universalium Synodorum, Sexcentorum & triginta Patrum, temporibus praefati Beatissimi Leonis praedecessoris nostri, & Mariani Principis celebratam, in qua haereticis Eutybiana, cum suo autore Eutybe, & Dioscoro defensore damnata est: & definitum est, Dominum nostrum IESUM Christum esse verum DEUM & verum hominem, & in una eademque persona divinam humanamque naturam integram, invisitatas, incorruptas, inconfusas, distinctasque mansisse, humanitate agente, qua hominis sunt, & Deitate, quae DEI. Quos damnat, damnatos habet; quos approbat, approbatos.

Amplectitur etiam, approbat, & suscipit Sanctam quintam Synodum secundo apud Constantinopolim tempore Beatissimi Vigili praedecessoris nostri, & Justiniani Principis celebratam: in qua Sacri Chalcedonenis Concilij definitio de duabus naturis & una persona Christi renovata est, multique Origenis errores, suorumque sequaciam, praesertim de demonum, aliorumque damnatorum penitentia & liberatione, reprobat, atque damnati sunt.

Amplectitur etiam, approbat, & suscipit sanctam tertiam Constantinopolitanam Synodum, centum & quinquaginta Patrum, quae sexta est in ordine Universalium Synodorum, temporibus Beatissimi Agathonis praedecessoris nostri & Constantini quarti, hujus nominis Principis, congregatam, in qua Macharij Antiocheni Episcopi, & sectatorum haresis condemnata est: & definitum est, in Domino nostro IESU Christo duas esse perfectas integrasque naturas, & duas operationes, duas etiam voluntates, licet esset una eademque persona, cui utriusque natura competere actiones, Deitate agente, quae DEI sunt, & humanitate, quae hominis sunt.

Amplectitur etiam, & veneratur, & suscipit omnes alias universales Synodos, auctoritate Romani Pontificis, legitime congregatas, ac celebratas, & confirmatas, & praesertim hanc Sanctam Florentinam: in qua inter alia Graecorum atque Armenorum sanctissima unio consummata est, & multa circa utramque unionem saluberrima distinctiones edita sunt: prout in decretis desuper promulgatis plenè continetur, quorum tenor in hunc modum sequitur.

Positis deinde alijs decretis Sacrosanctae Synodi circa Unionem tam Graecorum quam Armenorum, in quibus fidei nostrae fundamenta stabiluntur ac declarantur, in fine Bullae sive Decreti Unionis cum Graecanica natione, addit: Hoc omnibus explicatè praefatus Andreas Abbas, nominis dicti Patriarchae, ac proprio & omnium Jacobinorum, hoc saluberrimum Synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, distinctionibus, & conditionibus, praeceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam: nec non quicquid tenet & docet sacra sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni devotione & reverentia suscipit & accipiat. Illos quoque Doctores & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipse reverenter suscipit, quascunque verè personas & quicquid ipsa Romana Ecclesia reprobat & damnat, ipse pro damnatis & reprobatis habet, proficiens tanquam

vera obedientia filius, nomine quo supra, ipsius sedis Apostolica ordinationibus & iussionibus fideliter & semper obtemperare.

Acto solemniter in presenti Synodo hoc decreto Latino sermone, mox in Arabico prefatus Andreas Abbas ipsius Jacobinorum Decretum publicè ibidem praelegit, atque infra scripta verba in scriptis Arabicè subiunxit, quae in continentibus latinè recitata sunt: Beatissime Pater Domane Eugenii Sanctae Romanae Ecclesiae universali summe Pontifici, vereque Christi Vicarie, ac Beati Petri successori, & sanctissima Universalis Florentinensis Synode, totum hoc Sanctum decretum, cum insertis & sanctis de rebus Unionis Graecorum & Armenorum, quod nunc in vestra praesentia publicè lectum est, Ego Andreas humilis Abbas S. Antonij, Orator Reverendissimi Patris Domini Joannis Patriarchae Jacobinorum, habens ipsius decreti per plures dies plenam notitiam & instructionem, cognosco confiteorque omnia in ipso decreto contenta, divina ac Catholica veritati consona existere. Nominè igitur profati Domini Patriarchae, omniumque Jacobinorum, ac meo, quemadmodum vestra sanctitas attestatur, praesatum saluberrimum Synodale decretum, cum dictis insertis decretis, omnibusque suis capitulis, declarationibus, distinctionibus, traditionibus, praecipis & statutis: omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quicquid tenet & docet sancta sedes Apostolica, & Romana Ecclesia, cum omni devotione & reverentia suscipio & accepto. Illos quoque Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, reverenter suscipio: quascunque vero personas & quicquid ipsa Romana Ecclesia reprobatur, & damnatur, pro reprobatis & damnatis habeo, pollicens nomine quo supra ipsam Patriarcham, Jacobinosque, & me ipsam tanquam vera obedientia filios, vestris & sedis Apostolica ordinationibus & iussionibus fideliter & semper obtemperaturus. Datum Florentiae in publica sessione Synodali, solemniter in Ecclesia domus Sanctae Mariae novellae, apud quam nunc residemus, celebrata, anno incarnationis Dominicae millesimo quadringentesimo quadragesimo primo, pridie nonas Februarij, Pontificatus nostri anno undecimo.

CAPUT XVII.

De natione Armena eorumque erroribus.

DE Armenis & eorum erroribus scriperunt inter alios Vincentius Beluacensis in *Speculo historiali* lib. 30. c. 98. & ex eo ad verbum S. Antonius 3. p. tit. 19. c. 8. §. 10. & de novitijs apud eos, idem Antonius 2. 1. cap. 5. in princ. Guido Perpinianus, Episcopus Majoricensis & Eluensis, ex Oid. Carmelitae assumptus, Rodolphus Armacanus, & novissimè Prateolus lib. de scilicet haeret. verbo Armeni.

Haeretici & errores praecipui nationis Armeniae iidem ferè sunt cum erroribus Jacobitarum & Graecorum: Dicunt enim in Christo Domino non esse unam naturam esse, unam voluntatem, unamque operationem. Dioscorum colunt. Tria solum habent Concilia universalis. Adjungunt Trisagio, *Qui crucifixus est pro nobis.*

Cum Graecis Spiritum Sanctum, non à Filio, sed à solo Patre, procedere: Sacramentum Eucharistiae non in azymo, sed solum in fermentato confici, nullam animam ante diem universalis Iudicii fore beatam; nullum denique esse Purgatorium, in quo animae ex hac luce migrantes pur-

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

gentur, affirmant: ac proinde neque orandum esse pro defunctis.

Praeter hos etiam errores, alijs quam plurimis sciant, de quibus latissimè noster Guido in libro quem de haeresibus edidit. Primò asserunt, Adamum & Evam nunquam carnali copula conjugendos, si in eo statu quo illos DEUS condiderat, permansissent, humanam speciem aliter propagandam asserentes.

2. Ab omnibus etiam Sacramentis virtutem conferendi gratiam tollunt.

3. Bapuzant eos, qui jam semel Bapuzina suscepti in Ecclesia Romana, in ea dicentes non esse verum bapuzina, propterea quòd apud Latinos non esse veram & Catholicam Ecclesiam affirmant, sed solum penes ipsos.

4. Dicunt etiam Bapuzinum alicui conferri non posse, nisi eidem conferatur & Eucharistiae Sacramentum.

5. Christum quoque adeo necessarium ad verum Bapuzina perficiendum, ut nisi bapuzandus ipso Christumate ungiatur, non bapuzatum censeant.

6. Asserebant rursus pueros non indigere Bapuzino ad deletionem peccati originalis, utpote, qui pueros negarent ante Bapuzinum ullum peccatum originale habere.

7. Item Beatos essentiam Dei non videre, sed claritatem quandam illius essentiae, in qua visione asserunt superemam consistere beatitudinem.

8. Fatentur, Deum esse mandacem, propterea quòd cum Deus dixisset, Cain futurum, ut à nullo homine occideretur, seipsum tamen occidit, quae ex re convincunt Deum protulisse fallum, cum Cain fuerit ab homine occisus.

9. Item negant illi, verum Christi corpus realiter in Sacramento Eucharistiae sub panis, & sanguinem sub vini speciebus contineri.

10. Rursus sic vinum in calice apponunt, ut nullam penitus misceant aquam, eam asserentes minime miscendam esse.

11. Asserunt etiam hunc sacratissimum cibum nec prodesse quicquam, nec etiam obesse.

12. Item inferni panam non esse perpetuam, dicentes Christum, cum ad Inferos descendit, omnes animas inde eduxisse.

13. Negant in nuptijs contrahendis aliquod esse Sacramentum, asserentes illam maris & feminae indissolubilem conjunctionem non esse Sacramentum, neque per illam aliquam gratiam conferri conjugatis.

14. Et quamvis dicant originale peccatum nullum esse, fatentur tamen Bapuzina esse necessarium ad vitam aeternam consequendam. Parvulos vero, qui absque Bapuzino decedunt, negant vitam beatam possidere, sed eos dicunt in paradisum terrestrem migrare, si filij sint fidelium; si verò infidelium filij extiterint, illos dicunt descendere in Infernum cum suis parentibus.

15. Docent rursus, omnes homines ante passionem Christi fuisse damnatos ob primorum parentum peccatum atque transgressionem. Dicunt enim eorumdem primorum parentum peccatum adeò fuisse exitiale & noxium, ut toti posteritati usque ad Christi passionem nocuerit, eamque posteritatem ad infernum abduxerit: non quidem propter originale vitium, quod à primis parentibus contraxerunt nascentes (quia uti jam diximus, nullum esse astruunt) sed ob proprium primorum parentum peccatum omnes damnatos esse affirmant, etiam si ipsi in se nullum habuerint peccatum.

16. Dicunt item, nullum fuisse suorum peccatum, si Dæmones non fissent, qui homines ad tentationem impellerent: ex quo inferebant, peccatum esse simpliciter à Dæmone, & nullo pacto à libero arbitrio.

17. Dicunt etiam esse aliqua peccata ita profus irremissibilia, ut à nullo sacerdote remitti possint, contra illud, quod Christus dixit Petro Matt. 16. *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Ubi qui totum dicit, nihil excludit.

18. Docent quoque Christum surrexisse à mortuis die Sabbati, post pasceven, hora sexta, cum tamen eum surrexisse tertia die omnes Scripturæ testentur, juxta quod ipse salvator promiserat Luc. 28. & Matth. 12.

19. Item omnes homines in sexu virili resurrecturos, nullamque post resurrectionem futurum esse femineum sexum.

20. Negant denique ullum Sacramentum gratiam conferre posse suscipienti, quantumlibet ad illius susceptionem animam suam præparet.

CAPVT XVII.

De quibusdam Armenorum ritibus

Recenstis his & similibus Armenorum erroribus, addit Niceph. lib. 18. *Histor. Ecclesiast. cap. 53.* Dicuntur (ait) habere constitutiones multas divinarum ministeriorum, præter Ecclesiæ traditionem & consuetudinem. Atque ut Monophysitas se esse satis ostendant, digito uno à laeva dexteram versus, se ipsos cruce consignant.

Et Crucem Sanctam, magno Pasceves die, sub terra abscondunt, usque ad magnum Dominicum diem. Tum verò cum lumine per plateas & angulos circumvenientes hinc & inde eam quaerunt, & inventam proferunt.

Tempore autem procedente alios ritus & caeremonias, quæ pietate salva vel observari vel omitti possunt, compleri sunt, peculiaria jejunia instituentes, & sabbatis atque diebus Dominicis magnæ Sanctæ Quadragesimæ, lac, caseum, & ova comedentes, & per panem azymum sacrificiū peragentes, atque id quod Arzibari dicitur jejunium, paulo ante eum diem, quo carniū usus interdicitur, servantes. Hactenus Nicephorus. Hæ autem constitutiones, de quibus Niceph. paulo antè, sunt de quibusdam Armenorum ritibus, qui majori ex parte à consuetudine omnium Ecclesiarum, & à pietate alienissimi videntur, de quibus, alijsque Armenorum consuetudinibus, S. Antonin. ubi supra, sic ait: Armeni siquidem in Sabbato Paschæ comedunt ova & caseum in vespere; dicunt enim, quod Christus resurrexit in vespere sabbati.

Item post pascha comedunt carnes per omnes sextas ferias, quæ sunt septem usque ad Pentecosten.

Diem natalis Domini nesciunt, nullaque festa, vel Vigiliis custodiunt, nec quatuor tempora noverunt.

Per totam Quadragesimam non celebrant, nisi die Sabbati vel Dominicæ, quia dicunt hominem jejunium frangere quoties celebrat, Propter

hanc etiam causam in sextis ferijs non celebrant, ne jejunium frangant.

Diebus autem, quibus carnes comedunt, celebrant, quia tunc non jejunant. Multa verò jejunia faciunt.

In septimana ante Septagesimam, quia dicitur jejunium S. Sergij, à secunda feria usque ab Sabbato jejunare incipiunt.

Et in Sabbato, & in Dominica carnes comedunt.

Idem in hebdomada sequenti faciunt.

In quarta & sexta ferijs oleum & pisces non comedunt, nec vinum bibunt, nec etiam per totam Quadragesimam.

Plurique peccare, qui in Quadragesima comedit pisces, vel oleum, aut vinum bibit, quàm illum qui ad lupanar vadit.

Porro in septimana ante Quadragesimam ita stricte jejunant, quòd in secunda feria penitus abstinent. In die Martis aliquid, sine tamen oleo, & vino manducant. Et in die Mercurij omnino nihil, & in Sabbato comedunt carnes. Et hoc quidem jejunium faciunt majores.

Infantes autem duorum mensium Sacramento communicant, & quoslibet indifferenter.

Tandum odium inter Georgianos & Armenos existit, quòd Georgians dicit: *Si quis vestrum habeat spinam in pede fixam transiens ante Armenorum Ecclesiam, debet spinam sustinere, nec se ad pedem suum evellendi causa inclinare, ne per hoc videatur, ante Armenorum Ecclesiam, ab omnibus Christianis vispendendam, se inclinare.*

Omnnes hi, alijsque plures Armenorum nationi adscribuntur errores, non quòd omnes Armeni illis inhaerant, sed quia eorum aliqui aliquibus ex his, alijs verò alijs teneantur hæretibus.

Armenorum errores aperuerunt, atque confutarunt præcipui Patres Chalcedonenis Synodi; Græci nempe atque Latini, qui de Christi Domini incarnatione scripserunt, quòd & strenuè fecerunt etiam Scholastici Theologi, quin & Ricardus Radolphus hoc præstitit, undeviginti libris, quos ad versus Armenorum errores conscripsit, sed cautè legendus est: interdum enim dum alios corrigit, ipse in errores lapsus est, quos noster Thomas Waldensis & alij confutarunt. Et ex antiquioribus contra Armenorum errores scripserunt P. oclus Patriarcha Constantinopolitanus in *Epistola ad Armenos*, S. Nicon in *Traictatu de pejs via Armenorum Religionis*, S. Thom. in *opus. de Armenorum erroribus*, & præcipuè Concilium Florentinum in *Bulla Unionis Armenorum*.

CAPVT XIX.

Pro juvandis Armenis.

Armeni Asiam incolunt in ea parte, quæ est inter Taurum, & Caucasum montes constituta, quorum patria Armenia dicitur à Cappadocia usque ad Caspium mare protensa; cum autem illi Catholicam fidem fuerint edocti, tempore Constantini Imperatoris, sedem Romanam & Apostolicam venerati sunt, ut ex eorum libris, maxime ex actis B. Gregorij, magni Præsulis Armeniæ virique sanctissimi constat. Referunt enim Armeni inter Imperatorem Constantinum, & Tiridatem Re-

Regem Armenorum, Sanctumque Gregorium (quem *Illuminatum* vocant, quia per illum ad fidem & baptismum fuerunt adducti) & B. Silvestrum Papam unionem olim fuisse initam; ac deinde inter orientales nationes nulla est, quæ ita firmiter Petri sedi adhaerit, ut Armeni: quam verò ob causam ab Ecclesia defecerint conicere licet ex historicorum scriptis; nimirum propter Decreta Concilij Chalcedonenfis sub LEONE primo & Martino Imperatore celebrati, quòd videlicet in eo ipso Concilio Eutycheus Abbas Constantinopolitanus, & Dioscorus Alexandrinus Episcopus, quorum opinionem Armeni sequebantur, damnati fuissent. Nam quòd tempore Philatrij Brixienfis Episcopi, & B. Augustini nondum ab Ecclesia se juncti essent, ex eo constat, quòd neuter eorum Armenorum hæresis mentionem faciat. Armeni itaque his hæreticis faventes decreta Concilij Chalcedonenfis admittere contempserunt.

At postea in Concilio Florentino, tempore Eugenij III. celebrata est Armenorum unio cum Ecclesia Catholica, quamvis nunc apud Armenos ipsos, sicut nec apud Græcos, unionis in illo celeberrimo Concilio, præsentis Imperatore Palæologo factæ, nullum ferè existat vestigium: & quamvis hodie aliqua illorum pars à Romana d'servuatur Ecclesia, major tamen eorum numerus, ac præcipuè Patriarchæ & Episcopi, paratissimi sunt ad redintegrandam, & confirmandam eandem unionem, præstandamque obedientiam Apostolicæ Sedi. Quemadmodum nuper à Religiosis nostri Ordinis, jussu Clementis VIII. Sanctæ memoriæ Papæ, in Perlarum Regis ditionem, salutis animarum causâ penetrantibus, relatione fide digna accepimus.

Natio Armena, quæ copiosissima est, teste Leonardo Episcopo Sidonienfi, (qui à Gregor. XIII. missus, omnes ferè Orientis Provincias perlustravit) duobus Patriarchis principalibus subiecta, quorum unus est Armeniæ majoris, residens in Monasterio & Ecclesia Emeazit, propè civitatem Eruan in Persia. Alius autem Armeniæ minoris, residens in civitate Sis in Cilicia, hodie dicta Caramania. Alij insuper Patriarchæ inter eandem nationem favore Turcarum creati reperiuntur, suntque exactores tributorum, quæ familia Armeniæ Turcis reddere tenentur. Alij etiam sunt coadjutores electi eorundem Patriarcharum, cum consensu Episcoporum & populi. Alij insuper sunt Primates, aut potius Patriarchæ ejusdem nationis, in ultimis partibus Persiæ, & in Constantinopoli, qui quantum vi juris subditi sint huic Patriarchæ Armeniæ majoris, quandoque tamen eum non recognoscunt.

Familia, quæ huic Patriarchatui majoris Armeniæ subdita, excedunt numerum centum & quinquaginta millium, præter monasteria quamplurima, Episcopos, Sacerdotes, Religiosos & Diaconos per multos.

Hujus Patriarchatus Magistri & Concionatores Armenica lingua, *Mortabiti* dicuntur, quibus natio ipsa non minorem obedientiam, quam ipsismet Patriarchis præstat.

In Provincia Neuvam, in ipsa quoque Persia, in duabus civitatibus degunt Armeni Catholici, qui Archiepiscopo Dominicani ordinis alijsque fratribus ejusdem familiae, subduntur, qui Latino ritu ac sub obedientia Romanæ sedis vivunt.

Patriarcha verò Armeniæ minoris habet sub ditione sua viginti quatuor Prælatos Episcopos, & Archiepiscopos, & ad duodecim Episcopos supe-

rioris vicinioresque Ecclesiæ Patriarchali, spectat electio Patriarchæ, quandoque tamen à populo Armeno, favore & jussu officialium Turcarum Patriarchæ creantur; postmodumque ab Episcopis & Archiepiscopis consensum obtinent, præcipueque populi favore Coadjutor cum futura successione ei deputatur, qui è Magistro & prædicatore post mortem præfati sui prædecessoris, à populo in Patriarcham recipitur & confirmatur.

Familia huic Patriarchatui subdita numero circiter viginti millium recensentur, aguntque in civitatibus, villis & castellis Syriæ & Ciliciæ, suntque viginti Monasteria centum Religiosorum, Sacerdotes trecenti, Diaconi & Clerici quamplurimi, qui eleemosynis propriaque industria vivunt. Hæc ex prædicto viro piissimo Leonardo Sidonienfi Episcopo: qui veritati consentanea pro ejs temporis ac rerum statu referebat. Verum Rex Persarum hac tempestate a mortuo vi, & potentia tam majorem quam minorem Armeniam à Turcarum tyrannide vindicavit, ac sibi subegit imperio. Pro juvenandis Armenis legendus est præfatus Guido Carmelita; extat quoque Romæ professio fidei Armena lingua edita: cætera quæ dixerimus infra pro juvenandis Schismaticis Orientalibus, consideranda sunt in Armenorum ad fidem reductionem: nunc verò sufficiat pauca ex unione ab Armenis cum Ecclesia Catholica in Concilio Florentino facta referre.

CAPVT XX.

De unione Armenorum, Decretum à Sancta Synodo Florentina sub EVGENIO III. Pont. Max. editum.

EUGENIVS Episcopus servus servorum DEI, ad perpetuam rei memoriam.

Exultate DEO adjutori nostro: jubilate DEO Jacob, omnes ubique, qui nomine censemini Christiano. Ecce enim iterum Dominus recordatus misericordie sue alium dissiidi lapidem non gentis & amplius inventum annis, de Ecclesia sua auferre dignatus est: Et qui facit concordiam in sublimibus, & per quam in terra pax est hominibus bona voluntatis operisissimam Armenorum unionem sua ineffabili miseratione concessit.

Benedictus Deus & pater Domini nostri IESU Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Intuens namque piissimus Dominus Ecclesiam suam, modò ab his qui foris sunt, modò ab his qui intra, non parvis agitari turbibus; ut inter ipsas respirare angustias, & ad resistendum fortior asurgere valeat, multis eam quotidie modis consolari & roborare dignatur.

Nam & pridem magnam illam Græcorum unionem, multas longè lateque continentium nationes & linguas: hodie vero hanc ipsam Armenicam populi, qui per Septentrionem, & Orientem in magna copia diffusus est, in eodem fidei & charitatis vinculo cum Sede Apostolica stabilivit. Hac profecto tam magna & mira sunt divina pietatis beneficia, ut non solùm pro utroque, sed ne quidem pro altero, satis dignas sua Majestati referre gratias possit intellectus humanus. Quis non vehementer admiretur uno eodemque tam brevi tempore, duo sic prælarata, & tot sæculis desiderata opera, in hoc

Sacro Concilio fuisse tam feliciter consummata? Vere à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Quae enim hominum prudentia vel industria, nisi gratia Dei & capisset & perfecisset, has tales ac tantas res explere potuisset?

Laudemus jugiter & toto corde benedicamus Dominum, qui fecit mirabilia magna sibi, ipsique psallamus spiritu, psallamus & mente, oreque & opere, quantum finit humana fragilitas pro tantisque muneribus gratias agamus, orantes & obsecrantes, ut quemadmodum ipsi Graeci, atque Armeni unum cum Ecclesia Romana effecti sunt, ita fiant & ceterae nationes; praesertim Christi charactere insignita, & totus denique populus Christianus, omnibus odiis, bellisque extinctis, mutua invicem pace ac fraterna charitate quiescat & gaudeat. Ipsos autem Armenos magni laudum praecognis dignos esse merito censemus. Ut primum enim à nobis ad Synodum accesserint, tanquam ecclesiastica avidi unitatis, speculabiles, devotos, & doctos oratores suos, cum sufficienti mandato de suscipiendo videlicet, quicquid Spiritus Sanctus hanc Sanctam Synodum illustraverit, ex remotissimis Regionibus per multos labores marisque pericula, ad nos & hoc Sacrum Concilium destinarunt.

Nos vero tota mente, ut nostrum pastorale decebat officium, cupientes tam sanctam perficere opus, saepe cum ipsis Oratoribus de hac sancta unione contulimus. Et ne vel parva huic sanctae rei dilatio fieret, deputavimus de omni statu hujus Sacri Concilii viros, juris Divini & humani doctissimos, qui cum omni cura, studioque & diligentia, rem istam cum ipsis pertractarent Oratoribus, ab eis accuratè inquirentes eorum fidem, tam circa divinae unitatem essentiam, & divinarum personarum Trinitatem, quam Domini nostri Jesu Christi humanitatem, & septem Ecclesiae Sacramenta, & alia ad fidem orthodoxam, & ritus universae Ecclesiae pertinentia. Multis itaque adhibitis disputationibus, collationibus, & tractationibus, postquam non mediocrem testimoniorum inspectionem, quae ex Sanctae Ecclesiae Patribus & Doctores deducta sunt, & earum de quibus agebatur rerum discussionem, tandem expeditè judicavimus, ne ulla in futurum de fidei veritate apud ipsos Armenos haesitatio esse valeat, atque idem per omnia sapiant cum Sede Apostolica, unioque ipsa stabilis ac perpetua sine ulla scrupulo perseveret, ut sub quodam brevi compendio orthodoxae fidei veritatem, quam super praemis Romanam proficitur Ecclesia, per hoc decretum sacro hoc approbante Florentino Concilio, ipsis Oratoribus ad hoc etiam consentientibus traderemus.

Deinde Sancta Synodus exponens Armenis fidei nostrae arcana, tradit symbolum Constantinopolitanam, asseritque in Christo duas naturas & unam personam, & quòd JESUS Christus est consubstantialis Patri sit secundum Divinitatem, & nobis secundum humanitatem, & in eo sint duae voluntates & duae operationes. Deinde explicat septem Sacramentorum formam, materiam, & effectum eorum, ac novissimè refert & amplectitur sancti Athanasii Symbolum, quae à nobis consalutò omituntur, quia nimis longa; & ferè omnia (exceptis his, quae ad Sacramenta pertinent) repetuntur in professione fidei inscripta à nobis, in fine hujus Tractatus adducenda. Demum lecta Bulla unionis Graecorum cum Latina Ecclesia, profertur Concilium dicens.

His omnibus explicatis, praedicti Armenorum Oratores nomine suo, ac sui Patriarchae, & omnium Armenorum, hoc saluberrimum Synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, praecipis, & statutis, omnemque doctrinam in ipso delectid-

tam, nec non quicquid tenet & docet Sancta Sedes Apostolica, & Roma in Ecclesia, cum omni devotione & obedientia acceptant, suscipiunt & amplectuntur. Illos quoque doctores & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi reverenter suscipiunt; quascunque vero personas, & quicquid Romana ipsa Ecclesia reprobat & damnat, ipsi pro reprobat & damnatis habent, Profluentes tanquam veri obedientiae filij, nomine, quo supra, ipsius Sedis Apostolicae ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare. Lecto autem solemniter in nostra, & hujus Sanctae Synodi praesentia, memorato decreto, mox dilectus filius Narses Armenus, nomine ipsorum Oratorum, in idiome Armenico publicè hac, quae sequuntur legit, quae inconcinnè dilectus filius Basilius, Ordinis fratrum Minorum, nosse & ipsorum Armenorum communis interpres, publicè sermone Latino in hunc modum ex scripto legit. Beatissime Pater, & sanctissima Synode, totum hoc sanctum decretum, quod nunc latine coram vestra publicè lectum est praesentia, fuit nobis pridie de verbo ad verbum in nostro idiome clarè expositum & interpretatum, quod quidem nobis optimè placuit & placet.

Ad majorem autem nostrae mentis expressioem, ejus effectum summam reperimus. In ipso continetur

Primo, qualiter populo nostro Armenorum traditus sanctum Symbolum Constantinopolitanum, cum illa additione *Filioque*, ut in Ecclesiae nostris, diebus scilicet Dominicis, majoribusque festivitatibus, intra Missarum solemnia, decantari seu legi debeat.

Secundo, definitionem quarti universalis Concilii Chalcedonensis de duabus naturis in una Christi persona.

Tertio definitionem de duabus Christi voluntatibus & operationibus, in sexto universalis Concilio promulgatam.

Quarto declaratis, quòd ipsa Chalcedonensis Synodus, & Beatissimus LEO Papa, rectè de duabus in una persona Christi naturis veritatem definiunt, contra impia Nestorij & Eutychij dogmata, jubetisque ut ipsum Beatissimum Leonem tanquam Sanctum, & fidei columnam veneremur. Atque non solum has tres Synodos Nicenam, Constantinopolitanam, & Ephesinam primam, sed & omnes alias universales auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas, reverenter suscipiamus.

Quinto, brevem formulam Sacramentorum septem Ecclesiae, videlicet Baptismi, Confirmationis, Eucharistiae, Penitentiae, Extremae Unctionis, Ordinis, & Matrimonij; declarando quae sit cujusque Sacramenti materia, forma, & minister, quodque in Sacrificio Altaris, dum calix offertur, vino paululum aquae admisceri debet.

Sexto, quandam compendiosam Beatissimi Athanasii fidei regulam, quae incipit, *Quicumque vult salvus, &c.*

Septimo, Decretum unionis conclusae cum Graecis in hoc Sacro Concilio praedem promulgatum, continens, qualiter Spiritus sanctus ex Patre & Filio aeterniter procedit, & quod illa addito *Filioque*, licet ac rationabiliter ipsi Symbolo Constantinopolitano fuit appositum. Quodque in pane triticeo, azymo vel fermentato corpus Domini conficitur. Quid etiam credendum sit de panis Purgatorij & Inferni, ac vita Beata, & de suffragiis, quae pro defunctis fiunt. Item de plenitudine potestatis Sedi Apostolicae tradita à Christo, Beato

Petro

Petro & suis Successoribus, atque de Ordine Patriarchalium sedium.

Octavo, definitionem, ut de cætero Armeni has festivitates infrascriptis diebus, more univversalis Ecclesiæ, celebrare debeant, videlicet Annunciationis beatæ Mariæ Virginis, vicesima quinta Martij, Nativitatis B. Joannis Baptistæ, vicesima quarta Junij; Nativitatis Salvatoris nostri, secundum carnem, vigesima quinta Decembris; Circumcisionis ejusdem, prima Januarij; Epiphaniæ, sexta ejusdem Januarij; Præsentationis Domini in templo, seu Purificationis B. Mariæ, secunda Februarij. Nos igitur oratores, nomine nostro, nostrique Reverendi Patriarchæ, & omnium Armenorum, sicut & vestra Sanctitas in ipso Decreto attestatur, hoc saluberrimum Synodale Decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quicquid tenet & docet Sancta Sedes Apostolica, & Romana Ecclesia, cum omni devotione & obedientia, acceptamus, suscipimus, & amplectimur. Illosque Doctores & Sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, reverenter suscipimus. Quæcunque verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia reprobat & damnat, nos pro damnatis & reprobatis habemus. Proficientes tanquam veri obedientiæ filij, nomine, quo supra, ipsius Sedis Apostolicæ ordinationibus & jussionibus fideliter obtemperare. Datum Florentiæ in publica sessione Synodali solemniter in Ecclesia majori celebrata, anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quadringentesimo, decimo Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno IX.

De Armenis, qui post reductionem Græcorum etiam ipsi instructionem fidei, secundum Romanam Ecclesiam, susceperunt ab Eugenio Papa IV. in Concilio Florentino, scribit idem S. Antonin. in *Eadem 3. parte tit. 22. cap. 1. §. 1. in fine*. Quod insuper Armeni & aliqui ex India miserunt Oratores suos Florentiam ad Dominum Eugenium, postulantes & supplicantes instrui & erudiri, in ijs, quæ sunt fidei, à Romana Ecclesia, & uniri cum ea in charitate Christi: qui examinati, in paucis reperiuntur dissentire à Catholica fide, & in illis subjecerunt se correctioni Apostolicæ sedis; quæ de concilio Prælatorum decrevit, eos in ritibus suis, qui non sunt contra veritatem fidei, tolerari; sicut & Græci, licet dissimiles sint à moribus Latinæ Ecclesiæ. In aliquibus verò, qui à fide vera discrepabant, prohiberi, ut qui Sacramentum Confirmationis non habebant in usu conferendi illi nationi, docentes eos, illud, sicut & cætera Sacramenta, debere accipere, credere, & conferre, & aliqua alia: quibus determinationibus acquieverunt. Ex quibus collige tolerandos esse ritus aliarum nationum, etiam si ab Ecclesia Romana dissentiant, dummodo in alijs Catholicæ sapiant: & hæc de Armenis.

CAPVT XXI.

De Georgianis, (alio nomine Iberis,) & eorum erroribus.

Inter cæteras Schismaticorum nationes, qui Orientalem regionem inhabitant, non sunt mino-

ris notæ Georgiani, quorum Præteolus in libro de vitis & seclis Hæreticorum, verbo *Georgiani*, ritus, mores ac simul errores breviter refert.

Georgiani (inquit) sunt ij, quos *Iberos* appellant Cosmographi, gens barbara & bellicosa, & quæ (authore Pio II. hujus nominis Romano Pontifice in sua *Cosmographia*) Armenico & Medico cultu utitur, Scytharumque more vivit, quorum cognati sunt & contermini. Habitat enim hæc natio in interiori Armeniæ parte ad septentrionem, & Euxinum viciis: quam Magnus Pompejus Romano Imperio subiecit: sed sub Constantino Cæsare, Helena filio, & Sylvestro Papa, ve bi Dei fœdera & fidem futuri regni suscepit, circa annum Domini 325.

Qui licet hodie Christum colant, procul tamen ab Apostolica sede, veritatis Magistra, colunt: & barbaris circumfusi genibus, non omnem puritatem Evangelij servant. Nam in Sacramentis & alijs plerisque rebus, Græcorum errores sequuntur. Eorum Clerici rotundas circumferunt coronas more nostro, Laici verò quadratas. Illustriores illorum mulieres Amazonum instar, armis in prælijs utuntur. In officijs Ecclesiasticis & Scriptis, quidam eorum lingua Græca, aliique Chaldaica uruntur.

Georgiani verò appellantur, à Divo Georgio, quem velut præcipuum patronum, & in sui prælijs contra Paganos velut signiferum & propugnatorem ingenii honore venerantur. Quocumque tendunt, turmatim incedunt, vexillum divi Georgij imagine insignium circumferentes, cujus opa & auxilio se in bello maximè juvari credunt. Archiepiscopum habent, qui in monte Sina clauditur diæ Ca harinæ incolit, cui per omnia, ut nos summo Romanorum Pontifici, obtemperant. Cur verò tanto in honore Divum illum Georgium habeant, sit inde quòd ille primus ad fidem Christi Armenos Iberosque convertit, divinumque dogma apud eos disseminaverit: quamvis Rufinus & Sozomenus *lib. secundo cap. sexto*, & sequenti, & post eos Nicephorus *lib. 8. cap. 34.* mulierem captivam tantum illi causam præstitisse asserant. Quæ cum alias semper pudicè castæque vixerat, tum captiva quoque nihil de perate sanctioreque instituto remisit. Nam die noctæque pieratis exercitia exhibebat, jejuniis plurimum vacabat, continueque precationibus insistebat. Hæcenus Præteolus: quam mulierem fuisse Barbaris admirationis magnæ, ac suo exemplo & oratione, & miraculis, Reginam & Regem illius provinciæ, ad fidei cognitionem perduxisse, laus profectur idem Præteolus: sed hæc pro Georgianorum erroribus sufficiant; hi enim faciliè ex his, quæ contra Græcorum errores scripsimus, convincuntur.

De Georgianorum ad fidem Christianam conversione, Rufinus in *Historia Ecclesiastica lib. 1. cap. 11.* à quo omnes alij acceperunt, ut Nicephorus *lib. 8. cap. 34.* Sigibertus in *Chronica*, Genebrardus in *Chronographia lib. 2.* sub Sancto Marco Papa I. Supplementum Chronicorum *lib. 9.* qui in eum errorem lapsus est, ut putaret Iberiam esse, quæ hodie Scotia nuncupatur; cum revera aliud sit Ibero in continentiterræ, aliud Iberia insula prope Britanniam, & tunc aliud Hibernia, seu Irlanda Insula, aliud Scotia, quæ contigua est Angliæ, & pars antiquæ Insulæ Britanniæ.

Eorum conversionem ad fidem per captivam mulierem, præter Rufinum *ubi supra cap. 10.* tradunt Sozomenus *lib. 2. Ecclesiast. histor. cap. 6.* Catgod.

ho. lib. 3. cap. primo, Theodoretus lib. primo Ecclesiast. histor. cap. 24. Nicephorus lib. 8. cap. 34. Socrates lib. primo cap. 16. & alij post ipsos.

De Scismate Georgianis immisso à Patriarcha Antiocheno, & eorum erroribus Vincentius Beluacensis in Speculo historiali lib. 30. cap. 93.

De eorum moribus, & de Catholico pro Patriarcha deputato, & quòd Græco ritu vivant, & de alijs si quis plura desiderat, legat S. Antoninum 3. part. histor. tit. 19. cap. 8. §. 9. qui §. 10. in fine agit de odio, quo afficiuntur Georgiani adversus Armenos, de quo supra non nihil diximus.

Addam verò ea, que de eorum moribus breviter retulit Raphael Volaterranus lib. 21. de sectis Syria. His inquit proximi, sive, ut nonnullis placet, iidem sunt Georgiani, quæ gens & ipsa Christiana, bello fortissima & vicinis formidata, cognominata, ut ferunt, à Divo Georgio, cujus vexillum in bello contra Infideles gestant. Ego tamen non minus putaverim eos esse posse, quos Plinius Georgos appellat in ea fœdè regione. Igitur ij, quòd procul sint à ritu orthodoxo, aberrant, Græcorum fœdè sectantes et rotens, eadem & in sacris libris linguæ utentes. Sacerdotes eorum diro squalore petulant incedunt, crinibus oblongis, barbaque ad pectus promissa, sacrificant etiam more Græcanico, in calice molliunt ossam, quam prius Sacerdos ipse cochleari argenteo delibat, deinde volentibus delibandam modo simili præbet. Venere quondam ad Cottadinum Principem Damascenum, dum nostri obdiderent Damiatam, questum, fese, cum Christiani sint, ab eo neglectos, ac inexpugnata tunc Hierosolyma minimè vocatos. Sepulchrum dominicum immunes adeunt ab omni vêtigali, cum & ipsi quoque Saracenis vicinis beneficium compenent. Nostra memoria miserunt legationem ad Pium II. Pontificem, cum è Conventu Mantuano se in Urbem reciperet. Hæc ibi.

Bernardus Lucemburgus in Catalogo Hæreticorum, editione quarta verbo Georgiani: Habent, inquit, Archiepiscopum, qui est in Monte Sina in Claustro S. Catharina, cui obediunt per omnia, ut nos Domino Papa. Errores Græcorum sequuntur in Sacramentis & alijs; Clerici eorum rotundas habent coronas, laici verò quadratas: nobiles eorum mulieres more Amazonum armis in prælijs utuntur. In officijs & Scripturis lingua Græca utuntur, alias Chaldaica.

Paulus denique tertius, anno Domini 1545. Regi Georgianorum amanter, ut fidem Catholicam conservet, & Oratores ad Sedem mittat, scripsit, & Stephanum Colynzam electum Nesciovanensem in Armenia, deputavit in Nuntium & Oratorem ad Reges Georgianorum & Armeniæ, ut habentur hodie Bullæ in Secretaria domestica Pontificum. Rex verò ad Pontificem maximum dedit literas sub hac forma.

Miseratione Dei Simeon Rex Cardelij totius Iberiæ, & Orientis.

EXcelse, & splendidissime, & sanctissime, & beatissime Domine noster, Pater noster, & Papa, pastor pastorum, princeps principum, & decime tertie Apostolorum, Pater noster, & Papa magnæ Romæ, aurea tuba, organum Dei inflatum; Petre iudex, & clavicularie regni cælestis, Paule Doctor gentium, qui ascendit usque ad ter-

tium cælum, & raptus est usque ad paradysum, & audivit ineffabilia verba, que dici non possunt: totius orbis prædicator, ipsarum Ecclesiarum luminare, ubi sancta, & veneranda sepulcra Apostolorum, ubi requiescunt sanctæ Reliquiæ ipsorum, & Dominator Ecclesiæ Catholice, & Governator magnæ & illustriſſimæ Romæ, sicut Sol, qui vertitur per totum Occidentem, Maxime Princeps Papa Romæ, sicut Sylvester, Regum Vates, Domine & Dominator & Pater spiritualis, Sanctissime Papa, profundam genu flexionem facimus, & salutamus Sanctam dexteram ejus.

Benedictus sit DEUS Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, cum Domina, & pura Matre, filij DEI genitricis Sanctissime. Et si nobis mandas per Sanctitatem tuam, qualiter venit hæc Procurator Magnæ Scythiæ Ecmiacensis, Nomine Ter Jacob, & accepimus venerandam Scripturam tuam, sed nos nescivimus intelligere eam, & de ore retulit nobis, quod erat præstantius: gavisus sumus propter honoratissimam, & sanctam tuam Celsitudinem, & Regum laudem, & victoriam, & gloriam, & exultavimus lætitia sempiterna, gratias agentes DEO omnipotenti, & Domine nostræ DEIPARÆ, & Sanctæ Virgini MARIE, & Venerandæ, & vivificanti Crucis, DEUS omnipotens, & miserator majorem fortitudinem, & victoriam det nobis, & Christianis ab impijs Agarenis, nobis, & omnibus Orthodoxis populi Christiani, & gloriam, & spem, & consolationem: & confundat eos, qui sunt extra fidem.

Precamur Optimum DEUM, ut sustentet imperium maximæ Sanctitatis tuæ, & per orationes tuas sanctas liberet nos ab injurijs inimici. Et etiam refero sanctitati tuæ, quod beatissimus, sanctus, & à Deo corona datus fuit Rex, & pater meus Chirluar Saphi, ut Sanctitas tua audivit, propter religionem: quoniam propter amorem Christi, impij Agarenis occiderunt eum in bello, & accepit Martyr hunc, & sanguinem suum effudit, & nunquam voluntatem eorum fecit: postremo & nos auxilio Dei accepimus thronum patris nostri, & ex tunc à bellis non cessavimus diu noctuque inter pulverem, & pluvias. Quot bella, & angustias, & mæstias propter amorem Christi accepimus, & alia mala passi sumus: donec vulnerati fuimus in prælio, & inclusi fuimus in carcere in manibus Perfarum, & DEI voluntate, & auxilio ejus, & per orationes tuas sanctas liberati sumus, & iterum sedimus in throno nostro, & iterum non quievimus à bello, cum Ottomanis feris, & transferunt plura prælia primis cum Ottomanis, ut opinor, vos audivisse, quot marores, & angustias. Sed non occubuimus his usque ad caput meum, & vitam meam cum parvulo filio meo, ut effunderem sanguinem meum, propter Crucifixum Christum meum, & Deum meum: donec vixero, non parcam vitam meam à bello unum pugillum sanguinem dulcis mei, & Domini mei, & Dei mei non vacuum dimittam. Nunc Christianitas, & totus mundus est in te, & in manibus tuis, o Domine mi Sanctissime, nunc da virtutem, & auxilium, ut salvetur populus Christianus, Deus retribuatur tibi Regnum Cælestis, & nos cum auxilio Dei, & per pijs precibus tuas sanctas, donec vixerimus, non faciemus voluntatem Agarenorum. Sed in nos deinceps quis scit, quid velit fieri? Veremur ne convertatur bonitas in insipientiam, & incidamus in impietatem. Ideò refero Sanctitati tuæ, ut scias ex parte mea, quòd benè valeo, & caput meum & vitam meam pono ad mortem

mortem propter Christianitatem. Et etiam refero Sanctitati tuae, da auxilium, & misericordiam Christianis, & salva eos à manibus iniquorum. Et precor, & rogo ne nostri obliviscaris in orationibus tuis sanctis omni tempore: Et precipue ne obliviscaris scribere nobis, ut sciamus sanitatem tuam, & Populi tui, piorum Christianorum, ut cor nostrum cognoscas: ore suo referet Sanctitati tuae Ter Jacob Sacerdos, sanctae orationes tuae sint nobiscum. Amicus animo, & corpore. Amen Anno 7104. Christi 1546. Idichion 9.

CAPVT XXII.

De Maronitarum natione.

Maronitæ, non ab hæretico nomine *Maron* sunt cognominati, ut falso sibi Prateolus & alij persuaserunt, sed potius à *sancto Marone*, cujus Monasterij Monachi *Maronitæ* dicebantur, ut accuratè colligit Card. Baron. *Tomo 7. sub annum Christi 518.* ex Synodo quadam Tyri eodem tempore celebrata: ad quam aliqui Archimandritæ contra Hæreticos Eutychianos literas scribentes. Inter hos primo loco habetur subscriptio *Alexandri Archimandritæ Monasterij S. Maronis*, qui *Maronitæ* dicebantur, omnes professores & defensores tunc Catholicæ veritatis. Et licet postea à fide declinantes anno 699. ab Ecclesia Catholica discedentes, teste Prateolo, Eutycheri, Dioscoro, & Monophysitis hæreticis adhererint, tandem, ab olito diro schismate, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ communionem Catholicam, divino afflante spiritu, redierunt. Celebrata est hæc cum Ecclesia Catholica unio per manus Emerici Antiocheni Patriarchæ, ac postea eorum Patriarcha Generali interfuit Consilio Romæ celebrato sub *Innocentio* hujus nominis tertio, circa annum Domini 1215. quare de Maronitis pauca inferenda huic operi existimavi, ut si forte Evangelici operarij in illum Orientis tractum aliquando pro animabus Deo lucrandis mittantur, morum ac Religionis istius Catholice gentis non ignari, illis etiam consilere possint.

Maronitæ igitur, teste Antonio Possævino in *Apparatu*, verbo *Maronita*, Libani montis in Syria incolæ, sub eorum Patriarcha, pietatem ac fidem erga Romanum Pontificem, & sedem Apostolicam, uni ex omnibus Orientis populis integram, à tempore *Innocentij* iij. retinuerunt. Eorum Patriarcha, qui dicitur *Maronitarum*, qui que appetit Antiochenus vocari, cum apud se extet ejus nominis monumentum in antiquis scriptis aliquot, monachus est: (Monachi enim fiunt, nisi & antea sint, quicunque ad Episcopatus evehuntur) & octo, novemve (sub se Suffraganeos habet Episcopos, in monte Libano, qui valde protenditur, ac cujus ambitus est septingentorum millium passuum Patriarchæ est sedes in Monasterio, seu Cænobio, in quo paulo plus viginti Monachi degunt, qui Monachi dicuntur S. Antonij. Abest id Cænobium Tripoli Syriæ, (ubi Mercatores agunt Turcæ, Judæi, alij, & paucissimi Christiani, qui sacellum habent domi) viginti quinque passuum millibus. Porro cum in monte Libano Civitas nulla, pagi tantum, & hi frequentes, neque exigui

sint, omnes Catholici sub unius Patriarchæ spirituali ditione vivunt. Duos Principes, sive Praefectos habent, qui Diaconi (licet Laici) ab ijs vocantur, quique Juri dicendo ijs præsent, quique Christiani & pij sint. Tributa pendunt Turcis plusquam ferre possint, Singuli verò, ubi ætatem duodecim annorum exceperint, singulis annis 17. aureos numos, è solo autem sive agris pro singulo spatio, quod sexdecim Spithamas complectitur, aureum quotannis Turcis Quæstoribus pendunt: quod tributum nisi certo die persolvant, agri ijs demuntur, aut jacturam ingen em bonorum patiuntur. Cumque eam ob causam Turcæ militati fuissent, incolæ sese missuros Turcæ, qui partem illam agrorum, quæ vacua maneret, excolerent, duobus millibus alijs aureis in singulos annos pacti sunt Maronitæ, sese vexationem illam, sive Turcarum commercium redempturos, sic integri ab omni Turcarum consuetudine vivunt. Et verò Maronitæ, non solum in Montis Libani tractu, verum etiam Damasci, Aleppi, & in aliqua Cyprî parte sic vitam agunt, ut Patriarchæ suo obediant, & ritum, qui apud eos est Catholicum simplici ductu, & singulari propensione sequantur. Excommunicationem, quo uno spirituali gladio Patriarcha sæpè uti cogitur, ut homines vel à peccatis arceat, vel in officio contineat, magnopere evitentur ac metuunt.

Cæterum apud Patriarcham diligenter aservantur diplomata Pontificia Romanæ Sedis, jam inde usque ab *Innocentio* iij. ac deinceps à reliquis Pontificibus, qui ad eos vel Legatum, aliquando Cardinalem S. Marcelli, vel alios miserunt: cumque in litteris Pontificijs olim admoniti fuissent Maronitæ, una cum Græcis, ne aliquos errores tenerent, sed abjicerent; factum est, ut à quibusdam, qui eò ex Urbe commigraverant, existimaretur, iisdem Maronitis erroribus teneri, quibus plerique Græci implicarentur; nimirum processionis Spiritus Sancti à Patre damtaxat, negationis Purgatorij, & aliorum ejusmodi dogmatum. At Maronitæ ingenue non solum testati sunt, ab ijs erroribus se esse alienissimos, verum etiam plura in suis libris, ac liturgijs demonstrant, quibus & Catholica dogmata constanter tuentur, & re ipsa in anniversarijs cæterisque de sanctorum officiis crebri sunt.

Quin etiam cum astu Jacobitarum, apud quos non pauca sunt hæreses, varij libri disseminati fuissent inter Maronitas, accidit, ut qui eos reperit, dum ex Urbe missus est, putaret Maronitarum esse errores, qui revera sunt Jacobitarum. Quamobrem conquæsti sese purgarunt, & novissimè professi sunt omnem fidem, atque obedientiam *Clementi VIII.* Pont. Max. qui ad eos allegavit duos Sacerdotes ex Patribus Societatis, simul cum Episcopo, quorum primus fuit Hieronymus Dandinus Theologus, doctus & perspicax, qui etiam generalem confessionem per interpretem excepit unius ex illis 2. Diaconis, cui & Eucharistiam sub una specie portexit, cum sub duabus soleant communicare.

Hujus autem missionis à Pontifice Maximo ad montem Libanum causa fuit, ut oculis ipsis cerneretur, num, qui sumptus in Urbe alendo seminario Maronitarum fierent benè ponerentur: quæve spes aut restituendæ, aut propagandæ Religionis Christianæ in eo esset tractu.

Missus à Pontifice per eundem Dandinum ad Patriarcham apparatus integer holosericus aureus, ad Sacrum Patriarchali ceremoniam & in-

& indumentis faciendum. Missæ item varæ cister librorum Chaldaea lingua eutorum in urbe, quibus ex liturgiæ, quæ sunt S. Jacobi, Sancti Petri, & S. Sixti Pontificis Max. recitari possent, cum in eo tractu nulli essent libri, nisi manuscripti, & hi vel laceri vel erroribus fortè aspersi. Missa item, quæ dicuntur Officia, eadem lingua, ad Desam, ac Beatissimam Virginem orandam. Nam Chaldaea tantum lingua sic in facris utuntur, quemadmodum nostri sacerdotes Latinæque habentur inter eos docti, qui Chaldaicam linguam callent, licet aliis disciplinis excellenti non sint, præter eos alumnos Sedis Pontificiæ, qui ex Urbe ad missi sunt, quorum alter jam hujus Patriarchæ conditor est creatus, & factus Episcopus, uti & alter alterius Episcopatus. Communis porro eorum lingua est Arabica, homines robusti, & magno animo, & qui non minimi momenti futuri sperantur, ad rem Christianam bene gerendam.

Abusus autem potius quidam, quam errores in dogmatibus itrepere apud Sacerdotes illos Montis Libani, qui ut efficacius atque suavius amoverentur, rogavit Patriarcha, ut id mandato summi Pontificis fieret. Hoc enim nomen summo apud ipsos est in honore, ut facile omnes essent obtemperaturi.

Et verò argentei calices à Pontifice Maximo, & instrumenta ferrea ad conficiendas hostias, & vestes aliæ sacræ pro alijs sacerdotibus missæ sunt, ac per eundem P. Dandinum illatæ, quæ omnia gravissima fuerunt.

Commoratus est duobus mensibus in Monasterio Patriarchæ ipse Pater Societatis Jesu cum Socio Sacerdote: quo tempore cum senex Patriarcha, qui jam professionem fidei, & obedientiam summo Pontifici dederat, diem obiisset, alter per Synodum, ut solent, sefectus est, qui eandem fidei professionem & obedientiam præstitit. Patriarcha autem Societatis officium, quod poterat humani atis exhibere Patriarchæ, & Monachi, licet hi vivant parè, vixque obsonis utantur alijs, præter orizam, juscula, herbas: vinum autem bibant tantummodo festis, aquam profertis, humidant: noctu vero & interdiu, cum matutinis, & reliquis horas diebus festis recitant, conflant populi. Sacerdotes castè & cælibes vivunt, sed nullis studijs literarum additi: quod reliquum habent temporis, id præstant cultura in agris, sive ut operarios ad laborem hortentur, sitque unde & cibus percipi, & tributum persolvi possint. Porro quæ ibidem ab eodem P. Dandino fuerit constituta, priusquam inde discederet, hæc ferme sunt.

Nullus, saltem junioris ætatis, ad Sacerdotium admittatur, qui uxorem non duxisset. Cum igitur à P. Dandino declaratum esset, conjugii sacerdotibus in aliquo Orientis tractu licet usurpatum, non fuisse tamen unquam ab Ecclesia imperatum, statutum est, ne in posterum quisquam ad id cogatur, sed liberè qui in calibatu vivere velint, sacris initiuntur.

Nulla Concio de rebus ad spiritum attinentibus habebatur, sed solum quibusdam diebus festis aliqua Homilia alta voce recitabatur. Decretum est, ut aliqui ex doctioribus decernantur, qui singulis diebus festis panem esurienti populo frangant: ad quod præstandum ij præcipuè sunt idonei, qui ex Urbe Roma alumni ad Montem Libanum jam redeunt. Quorum etiam munus erit, summam aliquam Calum scribere, quæ varijs in

locis à doctioribus Sacerdotibus, alijs indoctoribus explicentur, ut hæc ratione omnes in laicis instituendis, & expiandis unanimes sint. Jamque unum ex Alumnis huic muneri assignaverant.

Cautum porro fuit, ne quis alio Missali utatur, quàm ex ijs, qui missi sunt à Romano Pontifice, vel certè ex antiquis ij tantum in usum essent, qui à Patriarcha erant propria manu subscripti; & uni ex supradictis Alumnis demendatum fuit, ut eos diligenter inspiceret, atque expurgaret erroribus, quibus à Jacobitis fuerant aspersi.

Cautum item, ut reliqui libri examinarentur, quive minus Catholicæ veritati consoni viderentur, apud Patriarcham asservarentur.

Cum alicubi pueri ad Eucharistiam admittebantur, cautum est, ne posthac ante usum rationis admittantur.

Nullus Casus erat reservatus. Aliqui igitur graviores, tum Episcopis, tum ipsi etiam Patriarchæ reservati, ut magis in officio quisque contineretur.

Religiosi Regulares cum liberis viverent, de disciplina Ecclesiastica in Synodis actum est: Patriarcha pollicitus est, se curaturum, ut ea restitueretur.

Cæterum Montis Libani famina sunt verum honestatis exemplar, vestitus earum modestus: si cui ignoto viro obviam sunt, vel aliò fugiunt, vel certe faciem quam solam detectam ostendere solent, omnino conegunt. Dum divinis officijs inter sunt, protus à viris separata in Ecclesia manent, in ea videlicet parte, quæ est propè ingressum, ulterius procedentibus vitis: abiolutique Divinis officijs, illæ primum è templo exeunt. Quare non prius vitæ suo loco moventur, quàm illæ omnes discesserint.

At verò tam mulierum, quàm virorum modestia, & continentia ex hoc uno maxime conjectari potest, quòd in toto Monte Libano nulla muliercula reperitur, quæ turpi lucro operam navet, neque tamen adulteria, aliave contra honestatem vitia audiuntur. Ex quo facile dignoscitur, quam facile sit juvare in Domino nationem tam Romane Sedi devotam, & incontaminatam, si ad illam operarij mittantur.

CAPVT XXIII.

Hæreses præcipuæ, quæ Iacobitis, Cophitis, Abyssinis & Armenis attribuuntur.

Restat jam, ut adea, quæ supra de commemoratis hæresibus attigimus revertamur, ac renovandæ memoriæ causâ, brevius stricteiusque præfatos errores repetamus: quo scilicet & intelligantur iterata planius, & firmiter inculcata teneantur: recensimus tamen illos præcipuè, in quibus nationes istæ consentiunt: his enim, qui aliorum sunt veluti fundamenta, destructis, facillimo negotio alij infirmabuntur.

In primis ferè omnes non firmiter sentiunt, de Primatu Romani Pontificis: veteramque Ecclesiam apud Cophos, Jacobitas, Armenos, & Abyssinos esse tantummodo credunt.

2. Concilium Chalcedonenſe contra Eutychem & Dioſcorum congregatum damnant, & anathematizant ſimul cum S. Leone Pontifice: quæ tria tantum Concilia admittunt, & quamvis Eutychem rejiciant ut hæreticum, Dioſcorum tamen amplectuntur, etique divinos conferunt honores.

3. Jacobitæ, Cophti, Abyſſini, & ex Armenis quamplurimi ſimul colunt Baptiſmum & Circumciſionem.

3. Sacramentum Confeſſionis auricularis, ut eſt apud Eccleſiam, Confirmationis, & extremæ Unctionis fere non agnoſcunt. Matrimonium verò ex levi cauſa diſſolubile conſtitunt.

5. Legem veterem cum nova obſervandam tradunt.

6. Purgatorium, nec pro defunctis preces admittunt; nec Beatos ante Judiciæ diem ad Paradifum evolare credunt, & tunc negant DEUM facie ad faciem, ſed claritatem quandam, & ſplendorem divinum viſuros.

7. Animas rationales non de novo creati à DEO, ſed per ſeminalem propagationem, ex potentia naturæ educi, ſicut & animas brutorum aſſerunt.

Hi ſunt Eccleſiæ Orientis errores præcipui & communes: ut nunc Neſtorianorum omittam blaſphemias, contra quos breviffimè agemus. Non enim opus eſt, ſingulos diſcutere errores: deſtructis enim primis adverſariorum principiis, neceſſe eſt, ut totum corruat ædificium.

C A P V T XXIV.

De Concilio Chalcedonenſi admit- tendo, ac de abjurando Dio- ſcoro.

CONTRA Chalcedonenſe Concilium acriter ſe-
rè omnes Schiſmatici Orientales invehun-
tur, illudque damnare, & anathematizare non
verentur: & quamvis Eutychem, hæreticum cen-
ſeant, Dioſcorum laudant, eumque Eutychiana
hæreſi minime infectum, ac injuſtè damnatum à
Chalcedonenſi Synodo rationibus infra addu-
cendis contendunt.

Contra horum verò Schiſmaticorum impiam
blaſphemiam, quæ altas in eorum animis egit ra-
dices, ac ob id radicibus evellendam, primò con-
ſtituendum eſt, ut certum de fide Catholica, Con-
cilium Chalcedonenſe, in quo Eutyches & Dio-
ſcorus fuerunt damnati, fuiſſe in Spiritu ſancto le-
gitimè congregatum, totam repræſentans Eccle-
ſiam, quæ in dogmatibus fidei errare non poteſt,
ac proinde ab omnibus Fidelibus eſſe neceſſariò
acceptandum, ac credendum. Singulæ hujus aſſer-
tionis partes hac ratione conſtituantur, quia tunc
perfectè, debitè ac legitimè congregatur Con-
cilium generale, quando Romani Pontificis autho-
ritate convocantur omnes, quorum intereſt de re
illa definire: quod conſtat ex antiquiſſimo Ca-
none Concilii Nicæni, quo ſtatuitur præter ſen-
tentiam Romani Pontificis non poſſe generalia
Concilia celebrari. Fuit autem Concilium Chal-
cedonenſe à Leone & Sanctiſſimo Romano Pon-
tifice congregatum convocatis 630. Episcopis
totius orbis Paſtoribus.

Præterea neque deſuit ratio urgentiſſima, ob
quam Concilium debuit congregari, nempe
hæreſis Eutychiana, quæ impudenter aſſerebat,
Chriſtum Dominum ante adunationem, ex dua-

bus conſtare naturis: poſt adunationem verò
unam tantum naturam conſitebatur: quæ hære-
ſis à Dioſcoro Episcopo Alexandrino approbata
fuit in Pſeudofynodo Ephèſina: quare opus fuit,
huic tam gravi vulnere Orientali Eccleſiæ ab ho-
ſtibus fidei inſiſto, aliquod remedium adhiberi
per generale Concilium, à ſummo Pontifice con-
gregatum. Igitur fuit legitimum Concilium, in
eoque adfuit Spiritus ſanctus: nam ſi ubi duo vel
tres fuerint congregati in nomine Domini, ibi
Dominus eſt in medio eorum, ut *Matth. 18.* dicitur:
quanto magis, ſi congregentur ſexcenti &
triginta in nomine Domini: & ut ita dicam, om-
nes totius ferè Eccleſiæ Paſtores?

Hoc autem nequaquam dici poteſt de Con-
cilio Ephèſino ſecundo: nam & deſecit authoritas
Romani Pontificis, & ita fuit acephalum, & ve-
luti corpus ſine capite. Deſecit etiam forma, nempe
Episcoporum conſenſus, quia fuerunt coacti
vi armorum: Nam cum Dioſcorus, qui in eo con-
ventu præſidebat, inſanda Eutycheris acta legiſſet
ac approbaſſet, atque in ſui deſenſionem allega-
ret, quòd tota illic congregata Synodus, ſecum
tam in deſiſtione Flaviani, quam in omnibus
aliis, quæ ibidem decreta ſunt, conſenſiſſet; omnes
Orientales Episcopi trementes ad dicta Dioſcori
exclamaverunt dicentes, quod Dioſcorus dicit falſum
eſſe; nullus voluntariè conſentit, & addiderunt, vio-
lenta facta eſt vis in plagis, in pura charta ſubſcrip-
ſimus, minabatur nobis mors, mina exilij ſendebantur.
Milites cum ſuſtibus & armis inſtabant, timebamus
& ſuſtes, & gladios. Ubi gladij & ſuſtes, qualis Syno-
dus eſſe poteſt? Milites propter hoc accepit Dioſcorus,
ut nos terreret, unde quicquid egimus terrore compulſi
egimus; peccavimus tamen, omnes veniam poſtulavimus,
quia per vim & neceſſitatem in pura charta coacti ſu-
mus ſubſcribere. Imo cum dicerentur in execranda
illa Synodo hæc verba, Conſitemur ex duabus
naturis fuiſſe Dominum noſtrum ante adunationem,
poſt verò adunationem unam naturam
(verba fuerunt iſta à Dioſcoro recitata, & appro-
bata) Omnes Orientales qui tunc aſtabant Epi-
ſcopi clamaverunt: *Anathema ei, qui dicit iſta*, hæc
Dioſcori ſunt, iſta Pharaonis ſunt.

Deinde quaeri poteſt à ſectatoribus Dioſcori,
cur prima tria Concilia recipiant, cur non etiam
quartum, cum quatuor primis Conciliis, per-
tinet ac quatuor Evangelij, teſte D. Gregorio
Papa, Fides adhibenda ſit, ab omnibus Fi-
delibus: forte tunc Eccleſia, cujus autho-
ritate tria priora Concilia congregata ſunt, perit,
aut poteſtatem amiſit, aut forte deſuit aliquid
in hoc Concilio, quòd in ſolis primis tribus inve-
niri potuit? At quid illud eſt? Conſeremus Con-
cilium primum, ſecundum, vel tertium, cum
quarta Synodo Chalcedonenſi: in tribus prio-
ribus adfuerunt Episcopi undique vocati, adfue-
runt & in quarto: in primo legati ſedis Apoſto-
licæ, adfuerunt & in quarto: in primo adfuit
Imperator Conſtantineus; in quarto Martianeus
per legatos ſuos: in primo dictum, *Anathema*
Arianus, in quarto dictum eſt, *Anathema*
Eutychemi & Dioſcoro, illoſque ut manifeſtos hære-
ticos deteſtata eſt. Igitur ſi in primo creditis ad-
fuiſſe Spiritum ſanctum, cur non idem crederis
de quarto, niſi dicatis Spiritum ſanctum Eccle-
ſiam deſeruiſſe, qui miſſus eſt, ut doceret Do-
mini veritatem, Fruſtra igitur recepit tria priora
Concilia, qui non recipit quartum, quintum,
ſextum, & omnia alia legitimè celebrata, cum
eadem ſit de omnibus ratio. At dicunt, Rem no-
vam, & inauditam, Patrumque ſententiæ contra-

riam, Chalcedonenſis Synodus decrevit, & ideo à Catholicis non admittenda: ſed quæ fuerit SS. Patrum teſtimoniis decreta Chalcedonenſis Synodus, clariùs ex dicendis infra conſtabit.

Secundò, Indubità è tenendum eſt Dioſcorum juſtiſſimè à Concilio fuiſſe condemnatum, & ut nunc omittam alia, quæ de Dioſcoro dici poſſent, tantum ea hic proferam, quæ in Actis Concilii Chalcedonenſis relata fuèrè.

In tertiã aſſione Concilii Chalcedonenſis accuſatur Dioſcorus ab Eufebio Doſilei Epifcopo, qui interpellat Sanctam Synodum, ut ſceleſtiſſimum dogma Dioſcori anathematizare dignetur, ipſum etiam compellere, ut coram Concilio compareat. Rurſus accuſatur à Theodoro Diacono Eccleſiæ Alexandrinæ, primum de homicidio, ſecundo de blaſphemia in ſanctiſſimam Trinitatem. Deinde quia cum Origene conſenſerit, & quòd in Eccleſia ejus fuerit. Poſtremò quòd excommunicationis ſententiã contra ſanctiſſimum Apoſtolicæ Sedis Romanæ LEONEM Pontificem Maximum protulerit. O rem inauditam! poſito, ſed non conſeſſo, quòd S. Leo, cum Eutycheianam hæreſim deſtrui & conare, malè fecerit, non ideo ab Epifcopo, ſe inferiorè, poterit excommunicari? Si par in parem non habet imperium, quomò minus inferior contra ſuperiorem.

Legimus in antiquis rerum Eccleſiaſticarum hiſtoriis de Marcellino, qui cum Romanus eſſet Pontifex Vigintiſſimus octavius à S. Petro, & convictus eſſet quòd coram Tyranno ob mortis metum thus obtuliſſet in templo Iſidis, ad Concilium venit ducentorum Epifcoporum, cinere conſperſum habens caput, ac clara voce dixit: peccavi coram vobis. Reſponderunt Epifcopi, & Preſbyteri omnes: Nemo unquam judicavit Pontificem, quoniam prima Sedes non judicatur à quopiam: Tu ipſe es Jdex, ex te condemnaberis: tanta ſemper fuit, eſt, erique auctoritas, & dignitas Romani Pontificis, ut omnes Epifcopi non fuerint auſi talem Pontificem ob mortis metum peccantem condemnare, nec excommunicare. Qualis quantuſque fuit Dioſcorus, qui tam temerario & nefario auſu ac ſpiritu ductus, præſumpſit primam Sedem, quæ nunquam à quoquam judicati potuit, nec poterit, injuria aſſicere. Meritò quidem contra eum indignatus eſt Dominus & percuffit, ſicut quondam Oziam, manum ſuam ad Arcam extendentem, ſed hæc omiſſa taceamus.

Quid plura de Dioſcoro dicam? Iterum, atque iterum accuſatus ab Iſchirione Diacono, producente alium libellum contra ipſum, qui ſic incipit: *ſanctiſſimo ac Beatiſſimo Univerſali Archiepiſcopo, Patriarcha magna Roma LEONI, & ſanctæ Univerſali Chalcedonenſi Synodo*: ubi de innumeris criminibus Dioſcorus accuſatur.

Præterea productus eſt alius libellus adverſus eundem per Athanaſium Preſbyterum de immmanibus ſceleribus. Item Sophronius Laicus eum accuſavit publicè coram Concilio & præter alia accuſavit illum de adultèrio, & quod miſquè deſiderio captus (ſuam uxorem rapuerat: quibus criminibus à Dioſcoro patris, ac à ſanctæ Chalcedonenſi Synodo auditis, perpenſis, & examinatis, verifque inventis, vocatus Dioſcorus ad Concilium, primò per Notarium ejuſdem Synodi, ut ad prædictas accuſationes reſponderet: ille tamen ægritudine ſimulans, noluit venire.

Vocatus eſt ſecundo, directis ad eum à Concilio literis, miſſis tribus Epifcopis, qui commune facerent illum, ut veniret, & ſatis faceret iis, quæ in Concilio de eo ingerebantur, quo adhuc renuen-

te, iterum directæ ſunt literæ à Sacro Concilio ad illum, quibus jam tertio vocatus eſt, ut in ſacrum illud Concilium veniret ad ſatisfaciendum ſimul & Reverendiſſimo Eufebio Epifcopo, & iis quæ tunc illi ingerebantur. Alias, ſi poſt tertiam (dicti Patris) hanc regularem vacationem, ex omni parte nullam habentem ſuſpicionem, advenire diſtulerit, præſens ſanctæ Synodus ad illum veniret modum, quem contra contumaces, & contemptores Synodalis vacationis ſumere ſolet.

Dioſcorus vero cum in ſua adhuc pertinaciã perſeveraret, ac perſeverans permaneret, ſanctiſſimus Archiepiſcopus magna Romæ LEO per Paſchaſinum Epifcopum, Lacentium Epifcopum, Bonifacium Preſbyterum, tenentes locum ejuſdè Sanctiſſimi Pontificis Romani, & per præſentem ſanctam Synodum, unà cum ter Beatiſſimo, & omni laude digno Apoſtolo, qui eſt petra & caudo Eccleſiæ Catholice, & rectæ fidei fundamentum, Dioſcorum Epifcopali dignitate nudavit, & omni ſacerdotali orbavit mimiterio. His peractis Sacraſſimum Concilium miſit ad Valentinianum ac Marrianum Imperatores, rationem reddens de his omnibus, quæ in his actionibus geſta ſunt, in depoſitione Dioſcori, hujus cauſas in eadè Epiftoſa breviter complectens, ut Dioſcori malitiam, & in eum prolata juſtæ ſententiæ ſinceritatem conſiderarent. Propterea miſerunt Partes & aliam epiftoſam ad Pulcheriam Auguſtam, quæ idem continebat argumentum. Concordes omnes fuerunt, ac ſanctiſſimi Concilii ſententiis conſenſerunt: & præcipuè Anatoſius Archiepiſcopus Conſtanti-nopolitans firmiſſimo conſenſu confirmavit & approbavit, quæ Legati Sedis Apoſtolicæ circa ſententiam hanc decreverunt. Imò cum extaret quædam epiftoſa Pſeudoprohimaditarum hæreticorum, quam protulerunt in Concilio pro reſtitutione Dioſcori, & hæc legeretur, omnes Epifcopi dixèrè, *Anathema Dioſcoro*, Dioſcorum Chriſtus depoſuit, iſtas ſortas mitte petitiones, iſtas Synodum audire non licet: quem ergo talis ac tanta Synodus reprobat, & quem Dominus incommunicabilem ſuis Fidelibus reddidit, quomodo, qui eum recipit, ingens piaculum non commiſerit, & palam ſe Chriſti hoſtem declaraverit.

Pro confirmatione vero Chalcedonenſis Synodi, ac Dioſcori impietatis hic inferendam duximus partem cujuſdam elegantiffimæ collationis habite agente Imperatore Juſtiniano, quæ adducit Card. Baron. Tom. 7. Anno Chriſti 532. inter ſex Epifcopos Monothelitas ex una parte, ac quinque Epifcopos veritatis Catholice propugnatores ex adverſo ſtant: ubi Archiepiſcopus Hypatius Catholicus, Monothelitas Severi Sedatores, (qui in collatione *Contradicentes* nuncupantur,) qui jam Imperatori ſcripto ſententiam ſuam tradiſſerant, ſic poſt collationis initium alloquitur: Chartulam illam pervidimus, in qua tam ſuprà, quam infra Chalcedonenſe Concilium criminamiſſi, quod adverſus Eutycheianam eſt hæreſim congregatum. Propter quod dicite nobis, qualem opinionem de Eutyche habetis? Orientales dixerunt tanquam hæreticus, magis autem princeps hæreſis, Reverendiſſimus Epifcopus dixit: De Dioſcoro verò, & ſecundo in Ephèſo Concilio, quod ab ipſo congregatum eſt, qualem? Orientales: Tanquam Orthodoxorum. Epifcopus dixit: Si Eutychem velut hæreticum condemnatis, quemadmodum Dioſcorum, & cum eo congregatos, Orthodoxos dicitis eſſe, qui Eutychem quidem hæreticum juſtificaverunt, Flavianum verò, & Eufebium condemnarunt? Orientales: Eutychem tanquam acta ſollicitan-

pœni-

penitentia justificatur. Episcopus: Si ergo penitentia Eutyches, quemadmodum illum anathematizatis? Illis vero ad hanc responsionem haereticibus; rursus Episcopus: In tantum non penitentia, quin & anaequam impleretur, quae in Constantinopolitana urbe adversus eum gesta sunt, illum quidem tanquam orthodoxum justificarunt, Flavianum vero, & Eusebium tanquam haereticos condemnarunt. Si enim penitentia Eutyches, rogari oportuit eos, non condemnari. Ut autem dicamus secundum vos, confessionem duarum naturarum esse haereticam: quam exigebat Eutyches confiteri ab Eusebio & Flaviano, docebat Dioscorus laudare eum tanquam non susceptam duarum naturarum confessionem. Ut autem Consubstantiali Patri secundum divinitatem, & consubstantiali matri secundum humanitatem, dicere oportuit: Cum omni subtilitate exigere eum, ut confiteretur, & nisi hoc fuisset confessus, suscipi non oportuit. Dioscorus vero non solum quia non exigit ab eo consubstantialis confessionem, sed magis consensit contrariae ejus, & pervertit confessioni, quae dicit: Ante unionem quidem ex duabus naturis confiteor: post unionem vero, unam naturam. Et compulsi omnes, qui cum eo erant vociferati: Eutychem quidem Orthodoxum esse, Flavianum vero, & Eusebium impios & haereticos. Quid ergo vobis de istis apparet?

Contradictores dixerunt: Revera oportuit exigi Eutychem a Dioscoro consubstantialis confessionem: si autem sine ista suscepit eum, & justificavit, caecitatem passus est idem Episcopus. Si ergo illum caecitatem passum esse fatemini, ea quae superius dicta sunt, repetamus, Orthodoxum, aut haereticum Eutychem dicitis fuisse? Contradictores dixerunt, haereticum: & Episcopus, Juste ergo ab Eusebio accusatur: condementer vero a Flaviano condemnatus est. Contradictores dixerunt: Juste. & Episcopus: Si ergo juste a Flaviano condemnatus est; injuste & irrationabiliter suscepit eum Dioscorus, & cum eo congregatum Concilium, an non? Contradictores, Proculdubio apparet quod injuste. Episcopus: Quoniam ergo totum illud universale Concilium, quod cum Dioscoro congregatum est, consensit, sicut vos ipsi fatemini, injuste & caecitati: Oportebat Universali Concilio injustitias & caecitates ab altero universali emendari Concilio, an non? Contradictores dixerunt: Modis omnibus ita fieri oportebat. Episcopus dixit: Chalcedone itaque iste congregatum Concilium est, ut ea, quae Universale Concilium deliquerat, vel sicut vos dicitis, minus viderat, ab Universali Concilio corrigerentur. Contradictores dixerunt: Bene quidem, & necessitate congregatum est, si & justum finem suscepit.

Et infra. Ante omnia inquirunt Contradictores: Peccavit Concilium tradens duarum naturarum novitatem, &c. Contendunt enim haeretici Concilii Sancti ones Beato Cyrillo, Athanasio, ac aliis Patribus fuisse contrarias: sed Catholici manifeste ostendunt Chalcedonensis Concilii doctrinam Concilii & Patribus valde consentaneam.

Plura alia Collatio illa scitu digna continet, quae brevitate gratia omitto. Constat igitur ex hac collatione aperitissime ratio, ob quam fuerit damnatus Dioscorus. Sed demus Dioscorum fuisse virum sanctissimum, qualem sectatores suorum dogmatum mentionem, in haerendumne erit unius Dioscori sententiae;

Thom. à Ista Opw. Tom. I.

an potius standum tot Sanctis in Christo Patribus congregatis?

C A P V T XXV.

Solvuntur objectiones Schismaticorum contra Concilium Chalcedonense.

Leonius Byzantius, Monachus Orientalis, in nova Laura S. Sabae prope Heosolymam, ut Antonius Possevinus Tomo 2. *Apparat. Sac.* verbo Leonius tradidit, acerrime contra Eutychianos, Nestorianos, & Severum haereticos scripsit: Idem ipse Apologiam edidit contra eos, qui Synodum Chalcedonensem calumniantur, & licet librum peculiaremque Tractationem, qui inscribitur, *Solutio argumentorum Severi* ediderit, in praedicta vero Apologia breviter haeticorum argumenta contra Synodum Chalcedonensem solvens, eam ut par erat viro Catholico, laudat dicens: *Quia nonnulli à Sancta Catholica & Apostolica Ecclesia recedunt, propter causam, qua magis eos cum Ecclesia conjungere debebat, cum non possim ferre ut membrum nullum necessarium à nobis avelleretur, existimavi opera pretium esse, sufficiens quasdam ipsis de Synodo Chalcedonensi relictas, tanquam vapores quosdam excitatos dissolvere, ne quae mendaciosa contra Sanctos Patres anticipatus, ab spiritali matre sua, & nostra, ab Ecclesia inquam communi abstractaretur. Conantur enim accusare Synodum Chalcedonensem voluntate Dei coactam, tanquam non recte habentem, sed potius novitatem novorum dogmatum introducentem, & hac simulatione usi se ab Ecclesia separant, quos quidem conabimur docere, si tamen doceri volunt, non recte eos sentire, nec justè ad hanc calumniam moveri. Omni igitur patrocinio pratermissis, illud solum & primum dicimus, quod Sancta Synodus in omnibus cum Synodo Nicæna convenire cernitur; item cum Synodo Constantinopolitana & 50. Sanctorum Patrum, in quibus de perfecta dogmatum cognitione certarunt & victoria parva coronam tulerunt; atque ita quidem convenit, ut cum sententia etiam verborum ipsorum ordinem servet, & hac tanquam leges quasdam fixas & stabiles, quae dissolvi non possunt, sequitur, procul fugiens ab insania Eutychi, & blasphemum os Nestoris longe abiciens cuius audeciam accusat sicut sapientes illi, & fidei defensores. Quod verò ita sit, & Patres illi revera hoc certavimus susceperunt, ut in commune lucrum conferrent, ex ipso argumento, & materia licet intelligere, & datum testimonium producere, omnia enim ipsorum SS. Patrum collegimus, & cum illis ex Synodo inter se collata, in qui veritatem rectè excutere, & dignoscere voluerint, proposuimus. Attendentes igitur ea, quae in Synodo dicta sunt, facile demonstrationem capietis, ne minimum quidem Synodum Chalcedonensem à recta sententia Sanctorum Patrum discessisse.*

(Exponit deinde fidem quam Sancta Synodus adhaerens Patrum vestigiis, praecipue B. Cyrilli Alexandrini, professus est, & infra addit.) *Cum haec ita sint, & res ipsa ferè vocem emittant, & clament, quae jam consensusus in voce à patribus, & accusans reprehendes, quae fortiora sunt, quam ut reprehendi possint, & Synodum criminabuntur, quae cum in quidem, qui nihil sani afferunt, pugnat, cum Nestorio inquam, & cum Apollinario, & cum in, qui cum illis sentiunt; veros autem Doctores, & Orthodoxos diligit, & adjuvat Cyrillum, & similes; divinasque regulas nunquam transiit; neque quicquam novum aut proprium parit, quin potius antiquum*

inheret tanquam cuidam fundamento immobili, & ut breviter dicam, quae in Synodo Chalcedonensi acta sunt, per omnia cum sanctis Patribus Concilii Niceni consonant, ut ipsa demonstrant. Quae illi sanxerunt Patres Concilii Chalcedonensis ab illis sanctis exposuerunt, & interpretati sunt, & se unam fidem scire praeviderunt, & unum Symbolum, & solum, quod illi tradiderunt, & desinuerunt praeiudicare fidem, & omni reprehensione carentem à sanctis Patribus Synodi Nicenae expositam & editam, & hanc ἀναπόχριστο, id est, intactam manere iusserunt; & hoc Symbolo ab illis edito, eos qui ab errore, aut alia opinione converterentur, & saltem consequi vellent, armari & erudiri mandarunt. Hinc igitur liquet eum, qui cum hac Synodo pugnat, bellum cum Nicenae Synodo suscipere. Reperitur etiam contradicere sancto Cyrillo: illius enim sermonibus Patres huius Synodi gloriantur, & in omnibus cum fide eius & verbis consonant, ac consentiunt. Postquam igitur docimus Synodum Chalcedonensem per omnia cum sanctorum Patrum dogmatibus convenire, nihilque ab eis alienum habere cognoscimus, quae sint, & quales haereses, quibus hac Synodus repugnat, & quanto per certat pro impiis dogmatibus dissolvendis. Sic autem cognoscemus.

(Et post pauca Acephalorum argumenta dissolvit dicens) Sunt praeterea quaedam alia, quae Acephali contra Synodum Chalcedonensem obijciunt, quorum etiam meminisse oportet. Ajunt non debere recipi Synodum Chalcedonensem, quia quum ea congregati sunt, erat iudicio inconstans, & à se dissentientes: idem enim Byzantii Eutychem eiecerunt, & hunc Ephesi cum Dioscuro receperunt, eiecit Flaviano: Et rursus idem Chalcedone Flavianum receperunt, Dioscorum vero eiecerunt. Ad hoc dicimus, non oportere cogitare, quae hominibus evenire solent, multis enim saepenumero hoc accidit, & fortasse, qui existimatione praesunt. Caterum, & si quinque, aut amplius, vel etiam triginta, ex sexcentis reperti sunt, ut dicitur instabili sententia & iudicio, non propterea oportet Synodum sexcentorum virorum repudiare, quandoquidem iidem Ephesi etiam cum Dioscuro congregati fuerunt; neque tamen propter eos Synodum talem Ephesinam repudiat.

Rursus ajunt, si, ut Anatolius Constantinopolitanus dixit, non propter fidem depositus est Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiscopo Leoni, & tertio vocatus est & non venit; quare non recipitur eum? Resp. Dioscorum manifeste fuisse haeticum, nam in illo Concilio Ephesino approbavit Eutychem errorem, ut Latinus in sine superioris capituli ostendimus. Ideo autem dixit Anatolius Dioscorum non fuisse damnatum ob fidem, quia reipsa damnatus non fuit, quod erraverit in Concilio Ephesino secundo, sed quod parere noluerit in Chalcedonensi, cum ter fuisset vocatus. Ut enim constat ex Nicephoro lib. 15, Historiae cap. 4. & ex ipso Concilio Chalcedonensi actione prima post Epistolam Imperatoris ad Dioscorum, ipse initio interfuit Concilio Chalcedonensi, & ibi seipsum excusavit, quod solus non fuerit in Synodo Ephesina secunda, & quod vix potius, atque ignorantia, quam voluntate condemnaverit Flavianum, & secutus fuerit Eutychem: sed ab aliis Episcopis, qui Synodo Ephesina secunda interfuerunt, falsitatus convictus est: & illi quidem veniam sui erroris, in Concilio admisi sunt: Dioscorus vero interfuit sanctae actioni prima Concilii Chalcedonensis, verum cum multa ei alia crimina in actione tertia obiecta fuissent à Concilio, ut colligitur ex Nicephoro loco citato, & ex Liberato Cap. 13. Breviarii, ter etiam vocatus agritudinis causam praetendens, pa-

vere noluit, neque ad Concilium redire, atque ea de causa depositus. Hoc idem colligitur ex actione 16. ejusdem Concilii in exemplari Paschasiani, quod est in sine actionis. Legatur etiam Eusebius lib. 15. cap. 30. Rursus ajunt, quod hac Synodus haeticos recepit, & non licet recipere ipsam. Hoc autem dicitur de Theodoro, & Iba, dicimus, non prius Synodum eos recepisse, quam Nestorium anathematizasset.

Rursus dubitant, quare non petierunt à Theodoro, ut qua contra Cyrillum scripsit anathematizaret, responderemus, non oportere eos Synodum de hoc accusare, sed sanctum Cyrillum; is enim cum in communionem cum in Orientalibus, & cum ipso Theodoro venisset, non petivit ab eo, ut qua scripsit anathematizaret. Quod igitur non fecit S. Cyrillus, non debet accusari S. Synodus; non fuisse, tamen si id quod non fecit ille, fecit hac, cum ab eo petierunt Nestorium anathematizaret. Quod si demum haeticos fuisse illos, neque sic propter hoc Synodus est repudianda. Si quidem & Synodus Nicenae septem haeticos recepit, qui & antea Arriani fuerant, & postea in haeresi perseverarunt, neque propter hanc causam dicitur Synodus centum undecim Patrum, sed centum fidei. Si quidem & Juvenalis Episcopus Hierosolymitanus, & alij multi Episcopi, qui Ephesi cum Dioscuro reperti sunt, Synodo Chalcedonensi interfuerunt, neque tamen propter hoc, ipsi Synodum illam Ephesi repudiavit, sed potius amplectuntur. Hac Leontius, sed plura qui videre desiderat, legat eundem Leontium libro de Sectis, praecipue actione 6. & hoc de argumentis hystoricis, quae haetici obijciunt in sanctam Synodum.

CAPUT XXVI

In Christo Domino post unionem duas esse naturas, divinam & humanam, omnino esse distinctas.

ACcephali, eorumque sectatores Orientales, Eutychem, qui anam eorum erroribus praebuit, nunc anathematizant (teste Leontio de Sectis actione quinta) propterea quod Christi corpus non esse ejusdem substantiae nobiscum traderet; ipsi vero licet duas naturas ante unionem fuisse agnoscant, post unionem vero unam fuisse tantum, ex his duabus conflata, manentibus naturis inter se inconfusis & distinctis, temere affirmant: eodem profus modo ac corpus & anima, quae citra confusionem in homine unita sunt, unum visibile, alterum invisibile, unum mortale, alterum immortale, hominis non duas naturas, sed unam tantum hominis naturam constituunt. Orientales enim hodie cum non possint intelligere discrimen inter naturam & personam, venentur duas in Christo fieri naturas, ne cum Nestorio duas etiam videantur acclamare personas.

Statuendum igitur est de fide Catholica, Christum nomen esse unius personae duas habentem naturas, divinam scilicet & humanam; hanc vero esse fidem Catholicam, & ad salutem necessariam, & sanctissimis Conciliorum decretis, ac sanctis Patribus apertissime probabimus: sed ne ex ignorantia vocum nobis error contingat, necessarium erit quatuor vocabula, quae apud Patres passim inveniuntur, pauca explanare. Vocabula autem sunt, *Substantia*, *Natura*, *Persona*, & *Hypostasis*. Sciendum ergo, ut optime advertit Leontius de Sectis actione prima, substantiam & naturam apud Patres idem esse, ac rursus idem hypostaticam & personam: & cum Verbum divinum assumpsit naturam

lingua-

singularem scilicet humanitatem & non personam, hoc est hominem, multum interest, tum ad Eutychianos, tum etiam ad Nestorianos hæreticos convincendos, scire quid intersit inter personam sive hypostasin, & naturam singularem: ut ea re explicata intelligi facilius possit, maxime coherere & consistere hanc Catholicam doctrinam, DEUM assumpsisse naturam non assumptam personam, ac post incarnationem, humanam naturam assumptam esse omnino distinctam, & aliam naturam à natura Divina. Et quamvis inter omnes constitutum sit in ratione personæ aliquid aliud contineri ultra ea, quæ continet ratio naturæ, siquidem significatur ab omnibus vocabulo concreto, (ut vocabulo *homo*) natura vero abstracto, nempe *humanitas*: sed quid sit hoc quod persona addat sive includat ultra rationem naturæ, & in quo ab ea distinguatur, omnibus variis dicendi modis breviter perstringemus.

Persona igitur creata à natura singulari realiter distinguitur tanquam includens ipsam naturam singularem, & præterea aliquid aliud addens re à natura distinctum, quod propriè sit personalitas. Quam sententiam esse D. Thomæ constat ex 3. p. q. 4. art. 2. Illud vero reale, & à natura realiter distinctum, quod persona includit, nihil aliud est, quam ipsam personalitatem esse naturæ quendam terminum, & complementum substantiale, quo perficitur ultimo, & constituitur substantia primo completa; qui terminus differt re ipsa à natura singulari, tanquam id, quod terminat & complet naturalem ipsius dependentiam ab ultimo termino, in latitudine substantiæ: hic igitur terminus naturæ, quo natura ultimò completur, appellatur substantia naturæ, personalitas, sive hypostasis.

Objicies ex hac sententia sequi, fore aliquam realitatem substantialem in materiali natura, quæ neque sit materia, neque forma, nec compositum ex utraque. Respondetur, si directè intelligas, verum est: indirectè autem & reductivè dici potest, personalitatem istiusmodi pertinere ad compositum ex materia & forma. Nam si per compositum intelligas naturam singularem, ut in abstracto significatur, eatenus ad illam hæc personalitas reductur, & pertinet, quatenus est naturalis terminus & complementum ejus. Si autem per compositum intelligas completam hypostasin, seu suppositum, ad illud hæc personalitas reductur tanquam ultimum constitutum ejus, ut ex prædictis patet.

Nec Philosophus negare voluit esse aliquid substantiale, quod non directè sit materia, nec forma aut natura ex ipsis composita: sicut satis apparet dividens in 5. *Metaph.* & in *Prædicamento substantiæ*, substantiam in primam, & secundam, hoc est, in essentialiam & hypostasin seu suppositum. Sicut enim ex sententia Philosophi essentialitas constituitur per gradum aliquem positivum substantialem: ita etiam ex ejusdem mente intelligere debemus, constitui hypostasin, seu primam substantiam (quæ maxime substantia est) per gradum etiam aliquem & terminum ultimum substantialem.

Neque valet, si objicias primam substantiam Philosopho esse, non nisi naturam singularem ipsam, cum singularitas faciat, ut natura, quatenus singularis est, non sit substantia secunda. Non inquam hæc obiectio valet: Nam inter substantiam secundam & primam completam, qualem intelligere potuit Philosophus, media esse potest substantia prima incompletè & reductivè, quæ

Thom. à Iesu Oper. Tom. I.

nimirum sit natura ut singularis. Cum enim ex natura ut singulari in primis constituta ut suppositum accedente personalitate, sicque demum fiat substantia prima completa: non incommode natura singularis ad primam substantiam revocabitur, tamen non sit ipsa sola directè & completè substantia prima.

Quod si fundamentum quæras, cur ita de divisione substantiæ, atque adeo de ratione suppositi philosophemur? Respondeo illud præcipuè esse positum in revelata doctrina de hoc Incarnationis Mysterio, quæ & naturale lumen, (ut in aliis materiis) illustrat, & tum demum rectè consistit ac defenditur, si sic ratiocinemur, præsertim cum ista quoque secundum naturæ lumen æquè probabilia atque alia, videantur.

Ex his fit, personam à natura in multis differre. Primo in essendo: nam natura est quædam forma, per quam verbi gratia Petrus constituitur in esse specifico, est enim natura ipsa essentia rei, persona vero superaddit naturæ substantiam; quatenus est principium subsistentiæ in se: quare persona nihil aliud est, quam terminus & sustentaculum naturæ.

Secundo differunt in operando, nam licet ad operandum tam persona quam natura concurrant, tamen diverso modo: nam suppositum seu persona concurret ut principium quod operatur & subsistit; natura vero est principium quo mediante elicitur opus.

Tertio differunt ex modo prædicandi: nam suppositum seu persona primò dicitur generari, produci: & ratio est, quia simpliciter esse, est esse in seipso, & per seipsum, id est, subsistere, hoc autem est suppositi, quia esse in alio est esse quasi diminutum, & natura non dicitur simpliciter esse, sed ratio essendi, quia subsistit non in se, sed in supposito. Item suppositum dicitur operator & agens, natura autem non est propriè operans, sed ratio operandi, & Joannes dicitur loqui, natura humana, quæ est in Joanne, dicitur ratio loquendi.

Præterea assumere naturam, & habere se per modum assumptis, est suppositi, habere se per modum assumpti, est naturæ; ratio est, quia assumere est totius: natura autem significatur per modum partis. Ecce differentiam seu distinctionem utriusque, naturæ videlicet & personæ, quam differentiam non cognoscetes, seu dignoscere nolentes Nestorius, & Eutyches, simul cum Dioscoro prolapsi sunt in varias hæreses. Nestorius falso putans idem esse naturam & personam, & nullam faciens inter utrumque distinctionem, & videns in Christo duas naturas distinctas, in ulit duas personas. Eutyches vero & Dioscorus dicentes idem esse naturam & personam, cognoverunt in Christo unam personam intulerunt unam naturam: itaque tam Eutyches, quam Nestorius ex ignorantia hujus discriminis prolapsi sunt in contrarias hæreses, iste in dualitatem personarum, ille in unitatem naturæ.

Ita & hodie Orientales videntes in Christo unam personam, pro una persona unam dicunt naturam: sed quæro ab illis, si natura & persona omnino idem essent, nullumque esset inter utramque discrimen, sequeretur quod in DEO cum sit una natura, una etiam esset persona. At habemus in Scriptura, *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt*: unde evidenter apparet aliquid discriminis esse inter personam & naturam, cum in Divinis natura sit una, personæ vero tres. Item peto à vobis, cum moritur aliquis homo, utrum natura

natura moriatur, an persona? Naturam quidem mori non respondebitis, ergo persona, igitur idem omnino non sunt natura & persona? Propterea cum multae sint acque adeo innumerabiles hominum personae, multaeque innumerabiles naturae hominum dicitis? sed una est omnium hominum natura, & non una est omnium hominum persona, ergo differt natura à persona.

Denique si Orientales renuunt duas admittere in Christo naturas, ne duas videantur admittere personas, cum ex eorum sententia natura & persona idem sint, sequitur quod agnoscentes hanc differentiam inter naturam & personam, facili negotio poterunt vitare errorem, quem timent, & Ecclesiae Catholicae conformari: quod si pertinaciter renuant discrimen hoc confiteri, manifestè incidunt in errorem Nestorii, quem declinare se illa via arbitrantur. Nam fides Catholica praedicat Verbum DEI assumpsisse naturam humanam; igitur si ipsi dicunt idem esse naturam & personam, sequitur quod personam etiam assumpsisset, & sic in Christo erant duae personae, ut constituebat Nestorius.

Neque propterea audienda est aliquorum Orientalium responsio, qui non verentur, hoc convicti argumento, fateri DEUM etiam assumpsisse personam ut partem perfectionis naturae (& ut distinguantur à Nestorio) addunt hanc quam assumpsit personam, non esse operosam, sed otiosam, non enim operatur quicquam, sed feriat, & ab opere vacat: sed error iste turpissimus est, & execrandus; nam humanitati assumptae à Christo nihil perfectionis deest, licet propriam non habeat personalitatem, quia perfectus est, & dignius humanae naturae subsistere in persona VERBI, quam subsistere in propria persona; quis enim dubitet naturam humanam sustentatam à divina persona, longè perfectiorem esse in Christo, quam in unoquoque nostrum, est enim incomparabiliter, & infinitè perfectior, subsistens in persona VERBI: quae cum sit infinitae perfectionis supplet in natura humana perfectionem humanae personae. Demum, si in operibus naturae nihil otiosum & frustra concedimus, quanto magis in operibus DEI, maxime vero in hoc opere omnium divinissimo.

Secundo, quia si admittunt duas personas, à fortiori duas etiam naturas distinctas post incarnationem admittere debent, quia distincta persona naturam distinctam omnino supponit. Tertio, quare si admittitis duas naturas, duas etiam non admittitis voluntates, quarum altera sit operosa, altera otiosa? Quarto, quare post incarnationem dicitis unam naturam, & non unam etiam personam? sed adversus hunc errorem infra latius oppugnantes Nestorium dicemus.

Præterea absurdissimus error est, asserere in Christo ante unionem, duas illas esse naturas: quomodo enim in Christo fuerant ante unionem, si ante unionem non fuit formaliter Christus ut talis. Idque patet manifestè ex plurimis locis Scripturae, praecipuè ex Cap. 1. Joannis, ibi enim ille Christus, qui habitavit in nobis, dicitur ipsum VERBUM incarnatum, ut patet ex illo contextu sermonis, *In principio erat verbum, &c. & Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti à Patre, &c.* Quomodo igitur in Christo, hoc est, in VERBO ante unionem fuerunt duae naturae, divina, & humana, si ante Unionem VERBUM non fuit incarnatum.

Rectissime itaque S. LEO Epistola 10. ad Fla-

vianum cap. ultimo (quae in Concilio Chalcedonensi fuit approbata) cum illa verba Eutycheus retulisset: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem, post adunationem vero unam naturam confiteor*; addit: *Miror tam absurdam, tamque perversam ejus professionem, &c.* Cum tam impie duarum naturarum ante Incarnationem unigenitus DEI Filius fuisse dicatur, quam nefarie, postquam VERBUM caro factum est, natura in eo singularis asseritur.

His igitur praemissis, contra errores alios, ut certissimum statuamus, Christum JESUM una constare persona, duabus naturis, divina & humana inter se conjunctis, non confusis, salva cujusque naturae proprietate; fides enim Catholica agnovit semper in Christo post incarnationem duas integras, & perfectas naturas, divinam, & humanam, quae sine ulla permixtione ac confusione, aut inrer ipsas compositione, in vera persona VERBI subsistant, neque divinam naturam in humanam, vel humanam in divinam fuisse conversam, neque tertiam per commixtionem resultasse, sicut ex anima rationali & corpore, ut Orientales hodie faterentur.

Primo haec veritas ex Scriptura probatur, & ante omnia duas esse in Christo naturas, testantur illa Domini verba Joan. 3. *Nemo ascendit in caelum, nisi, qui descendit de caelo, Filius hominis, qui est in caelo.* Nam iste, qui loquebatur, secundum eam naturam, per quam videbatur, & loquebatur, ac Filius hominis erat, non descenderat de caelo, aut tunc cum loquebatur erat in caelo. Ergo alteram habuit nempe divinam, secundum quam descenderat, & erat in caelo.

Deinde nullo modo fieri potest secundum eandem naturam Christum esse aequalem Patri, & minorem: at Joan. cap. 15. *Ego (inquit) & Pater unum sumus.* & cap. 14. *Pater (inquit) major me est.* Igitur secundum unam fuit aequalis Patri, secundum aliam minor.

Præterea, Antequam (inquit ipse Christus Joan. 8.) *Abraham fieret ego sum.* At idem natus erat temporibus Augusti, nequit autem fieri, ut idem secundum idem fuerit ante & post Abraham. Item, quod S. Thomas Joan. 20. viderat & tergerat in Christo, non erat DEUS, sed caro, & tamen exclamavit dicens: *Dominus meus & Deus meus.* Igitur ille, cujus carnem viderat, simul erat verè DEUS & homo, quod etiam aperte constat Actorum secundo. *Dextera (inquit Petrus) Dei exaltatus, effudit hoc donum.* Nam ex altari non est DEI, sed creaturae, effundere Spiritum sanctum non est creaturae, sed DEI. Item, *Spiritus sanctus posuit vos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, &c.*

Jam verò illas naturas non esse permixtas, satis ex sacra Scriptura constat, quae sequebatur asserit naturam Divinam esse procul immutabilem: Malach. 3. *Ego Deus & non mutabor.* Et Jacobi primo: *Apud quem non est transmutatio, &c.* Itaque stare non potest tertium, quod Eutycheus dixit, divinitatem in humanitatem, aut contra, fuisse conversam. Nam fieri non potest, ut nullo modo mutetur, vel quod in aliud convertitur, vel id, in quod convertitur aliud.

Præterea Christum Dominum revera fuisse natum ex Virgine, passum, mortuum, sepultum, & resurrexisset tertio die, ac postea caelos ascendisse: neque eundem Christum, non secundum Divinitatem, sed secundum humanitatem, non simulatam, sed veram, fuisse passum, contra errorem seu potius delirium Eutycheus passim, ac luce

ipsa

Joan. 1.

Malach. 3
Jacob. 1.

ipsa manifestius Scripturæ fatentur: sed quia hodie Orientales in hoc etiam Eutychemi damnati, non opus est in his amplius immorari.

Restat igitur, ut ex Conciliis & Patribus sententiam Catholicam de duabus in Christo naturis comprobemus. Plurima sunt Concilia, in quibus error iste expressè damnatur. Primo in Chalcedonenſi Concilio ex instituto, & præsertim *actiōe 5. in Symbolo fidei*, ubi sic dicitur: *Conſitemur in novissimis diebus Filium DEI Unigenitum in duabus naturis, inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum, nunquam sublata differentia naturarum propter unionem.*

Item in Concilio Constantinopolitano (quod est quinta Synodus generalis) *Can. 2. 7. 8. 10. 11.* Ubi in *Canone illo 8.* sic dicitur: *Secundum substantiam dicentes carni unigenitum Verbum unitum esse, non confusionem quandam ad vices naturarum factam fuisse dicimus, magis autem utraque manente natura, hoc quod est unitum, intelligimus esse carni Verbum.*

Item in *6. Synodo generali actiōe 4.* in Concilio Lateranenſi, sub *Martino Primo* consultatione *5. Cano. 5. 6. 7. & 8.* in Concilio Hispalenſi *2. c. 1.* & passim in aliis; quibus denique adde Symbolum Athanasii, ubi eandem veritatem Ecclesia profiteatur maxime in illis verbis: *Unus autem non conversione Divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in DEUM: unus omnino non confusione substantiæ, sed unitate personæ.*

Tertio repugnat iste error ortodoxis Patrum sententiis: in primis *S. Cyrillus Alexandrinus* apertissime variis in locis hanc veritatem testatur, in *Epistola 8. ad Nestorium*, ubi referens fidem & sententiam Concilii Nicæni: *Licet (inquit) differenter inter se natura in veram sint unitatem conjuncta, unus tamen ex utrisque est Filius ac Christus, interim non sublata differentia naturarum propter adunationem.* Hæc *Cyrillus*: cuius vestigiis adhærens Sancta Synodus Chalcedonenſis *30. Patrum, Cyrilli* testimonium referens sic ait.

Synodus.

Sequens igitur Sanctos Patres unum & eundem filium Dominum nostrum *7ESUM* Christum, in duabus naturis sine confusione, sine mutatione, sine divisione, sine separatione cognitum, uno omnes consensu docemus. Hæc Synodus. Postea adducit verba *S. Cyrilli.*

Cyrilli ex Epistola ad Suenum.

Considerantes igitur, ut dixi, modum Incarnationis, videmus, quod dua natura coierunt inter se secundum unionem, qua distrahî non potest sine confusione, sine mutatione. Caro enim caro est, & non Divinitas, & si *DEUS* factus est *Caro hominis*, & *Caro* enim *Verbum DEUS* est, & non caro, & si propriam fecit *carnem* *Oeconomicè.*

Ejusdem ex eadem Epistola.

Dua natura dicimus, unum vero Christum filium, Dominum, *DEI VERBUM* factum hominem, & incarnatum.

Ejusdem ex libro de fide ad Alexandrinos.

Ego commixtionem non approbo, alienum enim est à fide Apostolica, & à recta traditione *DEI*. *Commixtio*

enim deletionem naturarum operatur. Unio vero ineffabilis, quam qui rectè sentiunt, confitentur, utramque naturam sine confusione servat.

Synodus.

Differentia naturarum nequaquam sublata propter unionem.

Cyrilli ad Nestorium.

Non tanquam differentia naturarum sublata propter unionem.

Synodus.

Quin potius servata proprietate utriusque natura.

Cyrilli ex Epistola ad Suenum.

Est enim unus à nobis dicitur unigenitus Filius Dei, incarnatus, & factus homo, non propterea commixtus est, sicut illi videtur. Nec in naturam carnis mutata est natura *VERBI*; imò neque carnis in naturam *VERBI*, sed in proprietate secundum naturam, utraque manente simul, & intellecta secundum rationem paulo ante à nobis redditam uno ineffabilis, & inexplicabilis unam nobis demonstravit naturam Filii, sed incarnatam.

Synodus.

Et in unam personam, & in unam hypostasim concurrente.

Cyrilli ex Epistola ad Joannem.

Et tanquam in una persona cognitus, unus enim Dominus *7ESUS* Christus; etsi non ignoratur differentia naturarum.

Præterea *S. Dionysius* *Arcopagita cap. 3. de Ecclesiastica Hierarchia*: *Divina* (inquit) *bonitatis infinita clementia benignissimè omnino providentiam nostri, nec sic quidem (post peccatum) omisit per se ipsam operari, nostrorum omnium veraciter sine peccato participes facta, nostraque humilitati inserta, absque confusione ulla, & maculatione vera & integerrima Divinitatis sua.*

S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 4. cum agit de Christi generatione ex Virgine: *Duplex, inquit, erat Christus: homo quidem id quod apparebat: DEUS vero quod intelligebatur. Comedeat quidem ut homo verè, ita ut nos, similes enim nobis corporis affectiones habebat: ut Deus autem quinque panibus aluit quinque milia, &c.*

S. Athanasius in *Evangelium* de Sanctissima *Deipara*: *Sanctificata, inquit, superventu Spiritus sancti Virgo eum gestabat, quæ ex sua propria essentia DEI erat Filius, pro unica ejus Divinitatis natura, & gignit eundem incarnatum & hominem factum, secundum duarum naturarum proprietatem, eundemque duplicem & unum ex duobus constantem inconfusè, immutabiliter, atque indivisim credi oportere statuimus. Et infra: DEUS interim perfectus & homo perfectus: unus ratione unus persona; duplex tamen natura.*

S. Basilii libro primo contra *Eunomium* post medium: *sicut formam, inquit, assumpsisse servi, in essentia humana natura Dominum nostrum natum esse significat: sic cum dicit in forma DEI esse (ad Philipp. 2.) Divina essentia proprietatem penitus declarat.*

S. Gregorius Nazianzenus Orat. in Christi Nativitatem: *Missus, inquit, est, verum ut homo; duplici enim natura erat; siquidem & fatigatus est, &*

fame & siti laboravit, & angere correptus est, & laboriosus fuit, ut lex naturæ fieret.

Innumera Patrum tam Græcorum, quam Latinorum possemus testimonia adducere: qui plura desiderat legat Theodoretum in Dialogo *Immutabilis*, & in Dialogo *Inconfusus*, ubi prolixè testimonia omnium s. Patrum, qui ante ipsum fuerunt adducuntur. Idem fecerit S. Leo in *suis Epistolis*, B. Vigilii *lib. 5. contra Eutychetem*, Gelasii in *lib. de duabus naturis*, & novissime omnia Patrum & Doctorum usque ad nostra tempora testimonia congestit Auctor Theauri Catholici *lib. 2. de Christo Salvatore*.

Denique error iste repugnat etiam manifestè rationi; sed antequam ulterius procedamus, notandum est pro explicatione hujus controversiæ, ex D. Thoma 4. *contra Gentes cap. 41.* quod uniti aliqua in natura non est, quod duæ naturæ adinvicem quomodocunque uniantur: Nam revera in Christo duæ naturæ unitæ sunt, sed quod illæ duæ naturæ convenient in una tertia natura, vel essentia, quæ aliquo modo ex naturis unitis constituitur, sicut quod aliqua duæ naturæ in persona uniantur, dicit quod eadem persona in duabus naturis subsistat, sicut ac rationem personæ exerceat, in ordine ad utramque naturam ipsam sustentans, & proprias utriusque naturæ operationes exercens. Hoc supposito, Probatur. Tunc aliqua duo uniantur in natura, quando uniantur in aliqua essentia, quæ ex unione duarum naturarum resultat: sed implicat naturam Divinam & humanam hoc modo uniri, ergo, &c. Probatur minor: Nam quæ uniantur in natura, necessario habent mutuum & intrinsecum ordinem inter se, imo & essentialem dependentiam ad invicem: sed implicat naturam Divinam habere aliquo modo ordinem, quia forma totalis, qualis est humanitas, cum per se loquendo sit totum, & non pars, nequit intrinsecè & substantialiter ordinari ad alterius naturæ compositionem. In quo distinguitur humanitas ab anima rationali, quia hæc & quæcunque alia forma ex propria natura non est substantia totalis, sed potius pars alterius naturæ integræ: & ita dicit intrinsecum, & substantialem ordinem ad naturam, cujus est pars, & ad aliam partem simul componentem: at humanitas & quæcunque forma totalis non dicit talem ordinem per se, & substantialem, ergo, &c.

Secundo probatur, quando aliqua duo uniantur in natura, talis natura, in qua fit unio, semper est perfectior aliis naturis, quæ in illa uniantur: continet enim perfectionem utriusque: sed implicat dari naturam perfectiorem essentia Divinam; ergo nulla natura potest esse terminus hujus unitis.

Tertio probatur. In Christo post unionem sunt duæ formæ: ergo sunt duæ naturæ. Consequentia patet, quia forma, natura, & essentia, idem sunt. Antecedens probatur ex illo ad *Philip. 2. lippenles 2. Quis cum in forma Dei esset, formam servi accepit.* Sed forma DEI & forma servi sunt duæ formæ: ergo, &c.

Quarto, in sacris literis post unionem contraria enunciantur de Christo, nempe ea quæ sunt potentia Divinæ, & quæ sunt infirmitatis humanæ: sed contraria de eodem secundum idem enunciati non valent: ergo enunciantur secundum aliam, & aliam naturam, & ex consequenti non est in Christo tertio aliqua natura ex duabus resultans.

Postremo, Christus est verus DEUS & verus

homo, ut constat ex sacra Scriptura; ergo verè habet naturam divinam & humanam; non enim fieri potest, ut divina natura & humana fiant una natura, ut ostendit D. Thomas 3. *p. 9. 2. art. 1.* hac evidenti ratione.

Quia si ex Divinitate, & humanitate fit unum, vel fit unum ordine & compositione, eo modo, quo ex pluribus lapidibus fit unus acervus, vel una domus: sed hoc dici non potest: quia Christus non esset unus per se, sed per accidens: item non esset unus simpliciter, sed multa simpliciter, & unum secundum quid: quorum utrumque derogat veritati Incarnationis. Vel fit unum per se, per transmutationem, eo modo, quo ex elementis fit mixtum, & hoc affirmari non potest, tum quia natura divina est omnino immutabilis, & sic neque ipsa potest in aliud converti, neque aliud in ipsam: tum quia id, quod ex mixtione resultat, ut constat *ex primo de Generationis cap. de mixtione*, non est ejusdem substantiæ cum miscibilibus; & sic Christus, neque esset consubstantialis Patri, neque Matri, quorum utrumque fidei adverbatur. Vel fit unum per se, abque ulla transmutatione: sed neque hoc potest dici; nam fieret unum modo quantitativo, sicut ex diversis membris fit unum corpus: & hoc non, cum natura Divina sit incorporea: vel eo modo, quo ex materia & forma fit unum, & hoc est adhuc impossibilis; tum quia natura divina, & humana sunt entia completa in actu, & ex duobus entibus in actu nequit unum per se fieri; tum quia natura divina nullius potest esse forma, præsertim corporis: tum quia alia species inde resultans, esset pluribus communicabilis, & ita essent plures Christi: tum denique quia Christus alias neque esset naturæ divinæ, neque humanæ; differentia enim addita variat speciem, sicut unitas numerum.

Ut vim hujus rationis Patrumque sententiam manifestam, effugiant Jacobitæ, hodie aliam excogitarunt suam hæresim propagandi viam, dicentes in Christo Domino duas naturas fuisse unitas, ac post unionem in illo veram fuisse Divinitatem, veramque Humanitatem; unam tamen factam fuisse naturam personatam, ex duabus naturis non personatis, sine tamen mixtione, aut confusione. Quare licet concedant Christum ex duabus consistisse naturis, tamen concedere illum in duabus naturis subsistere, ne videantur cum Nestorio duas ponere in illo personas. Sed ferè idem est, iste errandi, sive dicendi modus cum aliis. Nam vel illæ naturæ non personatæ sunt ante unionem distinctæ inter se, & hoc nequit intelligi, ut jam supra confutavimus. Vel illa natura personata, quæ resultat ex duabus naturis Divina & Humana, est tertia natura composita ex duabus, sicut homo ex anima & corpore, & hoc est quod Patres Concilii, & ratio ipsa demonstrat esse erroneum. Si autem volunt dicere personam Christi esse compositam ex duabus naturis, hoc est, subsistentem in illis, hic sensus Catholicus est: sed tunc fatendum est, cum Ecclesia Catholica duas esse in Christo naturas perfectas, indistinctas, neque inter se commixtione aliqua, aut compositione conjunctas, duas iidem voluntates & operationes, ut jam *infra* etiam ostendere conabimur.

CAPVT XXVII.

Solvuntur argumenta Eutychetis,
& aliorum.

Argumenta, quibus usi sunt Eutyches, & eius sectatores tam veteres, quam novi ad sui erroris confirmationem, facili negotio solvuntur. Primum est, quod Joannis 1. dicitur: **VERBUM caro factum est.** Est igitur natura Verbi conversa & mutata in humanam: sicut aqua illa conversa fuit in vinum, de qua simili loquendi modo dicitur Joan. 2. *Cum vidisset arithmeticianus aquam vinum factam, &c.*

Respondet primo, si hoc argumentum valeat, falsum etiam esset, quod Eutychiani dixerunt, naturam illam unam, quæ in Christo mansit, fuisse revera Divinam. Etenim quod in aliud convertitur minimè manet: ut neque mansit aqua, postquam facta est vinum. Secundo dico, illo modo loquendi, cum scilicet unum dicitur factum aliud; non semper in Scriptura significari conversionem, sed solum accessionem aliquam sine interitu prioris. Ut cum dicitur ad Galat. 3. *Christus pro nobis factus est maledictum;* vel cum dicitur Luc. 2. *factus annorum duodecim, &c.*

Ita hoc explicant Athanasius in Epistola ad Epictetum, & Gregorius Nazian. in Epistola 1. ad Cleodonium, & Ambrosius de Incarnatione Domini Sacramento cap. 6. & Theodoretus in Dialogo 1. ubi prædictos Patres pro ea in interpretatione citat, & eam inde confirmat, quod statim Joan. de eo ipso VERBO Incarnatio subiungitur: *Et habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus, &c.* Unde evidenter apparet, VERBUM non propterea esse destitisse. Item ex eo, quod alibi Incarnatio verbi sic describitur, ut manifestum sit mansisse post eam salva natura sua VERBUM. Nam ad Philip. 2. dicitur: *Exinanivit semetipsum formam servi accipiens.* Et ad Hebræos 2. *Semen Abrahæ apprehendit.* Manet autem omnino is, qui quippiam accipit & apprehendit.

Tertio dico ex illo ipso loco Joan. 1. potius revinci evidenter errorem Eutychetis. Nam si *Verbum caro factum est:* ergo mansit in Christo post unionem vera caro, & natura humana, quod Eutyches negabat. Manet enim id in quod aliud dicitur evadere, sicut mansit vinum illud in quod evasit aqua, & manet etiam dignitas Consul, cum dicimus de aliquo quod sit factus Consul.

Secundum argumentum Joan. 1. dicitur: *Verbum caro factum est.* In Concilio Chalcedonensi Act. 1. post Epistolam Cyrilli ad Joannem Antiochenum, Eustachius Episcopus Bithynensis, testatus est S. Cyrillum asseruisse, non oportere intelligi duas naturas, sed unam naturam DEI Verbi incarnatam.

Respondet sensum esse, quod non sint in Christo duæ naturæ supposito distinctæ re ipsa, & separatæ, sicut sentit Nestorius, sed naturam Divinam, cum humana natura conjunctam, in una & eadem divina persona. Ita enim illud dictum Cyrilli intelligendum esse definitam est in *V. Synodo generali, Can. 8.*

Et eodem modo debet accipi, quod dixit Gregorius Nazianzenus Epistola prima ad Cleodonium, Carnem esse Deificatam: & quod in Concilio Lateranensi sub Martino 1. Can. 5. definitur, naturam DEI Verbi fuisse incarnatam, quod etiam asserit Damascenus, lib. 3. cap. 6. His enim mo-

dis loquendi à Patribus significatur solum illa realis & substantialis conjunctio Divinitatis cum Humanitate, in una & eadem persona Divini Verbi, non autem aliqua utriusque naturæ confusio.

Tertium argumentum est, quod aliqui antiqui Patres dicant, naturam Divinam fuisse mixtam cum humanitate, sic enim scribit S. Cyprianus in lib. de vanitate Idolorum: *Carnem Spiritu sancto cooperante induitur, Deus cum homine miscetur.* Hic Deus noster, hic Christus est. Et S. Gregorius Nyssenus in Orat. Catechetica cap. 25. Incarnationem appellat nostræ naturæ cum divina commixtionem. Similiter loquitur Irenæus lib. 3. cap. 21. & Vigilus lib. 1. contra Eutychetem.

Respondet hoc vocabulo mixtionis Patres fuisse usos, ad significandum Unionem illam esse omnino realem, & substantialem, sicut est suo modo mixtio elementorum in uno & eodem substantiali supposito, non autem ad significandum, quod sit mixtio proprie.

Quartum argumentum S. Athanasius in Symbolo dicit: *Sicut anima rationalis & caro, unus est homo; ita DEUS & homo unus est Christus.* Est igitur unica natura in Christo sicut in uno alio homine.

Respondet minimè id sequi, non enim est sensus, ita ex humana & divina natura fieri unam naturam, sicut fit ex anima & corpore una humanitas; sed sicut ex anima & corpore fit una substantia, quæ est natura, ita etiam ex unionem naturæ humanæ & divinæ in persona Verbi, constare similiter substantiam quandam unam, quæ est Christi persona, ut subsistens in utraque natura.

Quintum argumentum (quo maxime nitebatur Eutyches) si in Christo sunt duæ naturæ, Ergo etiam duæ personæ. Quis error Nestorii.

Respondet nihil minus sequi: Est enim alia ratio naturæ, quam personæ. Unde etiam in Divinis, ubi natura & persona re non distinguuntur, credimus esse personas tres, quamvis earum tantum sit unica natura. Possunt igitur in Christo vice versa esse naturæ duæ, & persona unica. Et hæc tenet de errore Eutychetis.

CAPVT XXVIII.

De duabus Christi voluntatibus.

Non solum Eutyches, qui in Christo non esse naturam humanam veram ausus est affirmare, consequenter ab eo voluntatem humanam adimebat, sed & hæretici alii Orientales, qui naturam humanam in Christo confitebantur, in eo non fuisse voluntatem humanam temerè affirmarunt: inter quos fuerunt Monothelita, sic nuncupati ab assertionem unius voluntatis in Christo, eo adducti fundamento, propterea quod omnia operatur Christus ex nutu divinæ voluntatis.

Sed hic error breviter & manifestè convincitur primo testimonio ipsius Christi Lucæ 22. *Non mea, sed tua fiat voluntas.* Ubi utramque voluntatem apertissime distinguit. Item Joan. 6. *Descendit de celo, non ut facerem voluntatem meam, sed ejus qui misit me, Patris.* Ex quo loco confirmatur hæc voxitas in Synodo V. generali, act. 17. ubi damnatur hic error.

Secundo ex his, quæ supra contra errores alios ex fide constituta sunt, dicitur manifestum argumentum, Etenim vera natura humana sine voluntate

luntate humana non consistit, ut est etiam ratione naturali perspicuum. Sed VERBUM divinum assumpsit veram humanam naturam, ejusdem speciei, cuius est natura aliorum hominum. Ergo etiam voluntatem humanam.

Ei confirmatur: nam potentia naturales proxime spectant ad naturam. Unde videmus in Divinis, quamvis tres personae sint; tamen quia est una natura, unicam esse voluntatem. Sed in Christo sunt duae naturae, ergo unaquaeque suam habet voluntatem. Denique huc etiam pertinent Patrum testimonia, quibus supra probavimus duas in Christo naturas perfectas, & in particulari in Christo esse duas voluntates docent. Athanasius lib. de Trinitate, Gregorius Nyssenus contra Apollinarianos, Epiphanius sermone 69. contra Marcionistas, & B. Cyrillus Alexandrinus, cuius testimonium magno faciunt omnes Orientales in sermone 10. in Matth. Subsistit quidem in Christo pavor passionis propter humanitatem: compestitur autem statim virtute inhabitantis verbi: At enim, Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis, humanitas quidem hoc ait: nam secundum quod DEUS est, non est extra voluntatem Patris. Sicut enim una est Deitas, ita una est Patris & Filii voluntas. Idem lib. 4. in Joannem. Voluntaria quidem passio, eo quod ita voluisti: divina natura, involuntaria autem quantum ad carnem recusantem mortem, & secundum quod Christus homo erat. Idem lib. 10. Sicut consubstantialis est ita & convoluntarius proprio Genitori, unus enim essentia una perfecti voluntas est.

Nec valet quicquam argumentum haereticorum. Nam etsi Christus omnia ex nutu divinae voluntatis operabatur, non quia ex una divina voluntate omnia operaretur, sed quia humana eius voluntas erat divinae conformis.

Porro iisdem argumentis patet in Christo fuisse etiam intellectum creatum praeter divinum, quia est etiam humanae naturae potentia naturalis. Quod ex scriptura etiam patet Isaia 52. Ecce Matth. 3. intelligit puer meus. Et Matth. 3. Audiens IESUS miratus est, quod pertinet ad intellectum. Item ex Augustino lib. 83. qq. 9. 80. contra Apollinarianos, qui animam rationalem, & intellectum in Christo negabant, inferentes quod tunc Verbum belluam quandam cum figura humani corporis suscepisset.

Item iisdem argumentis efficitur, reliquas animae potentias sensitivas esse in Christo, atque etiam liberum arbitrium. Nam liberum arbitrium nihil aliud est, quam voluntas ipsa, prout tendit in sua objecta cum indifferentia quadam. Neque obstat quod Christus nullo modo peccare potuerit: Nam potentia peccandi non est de ratione liberi arbitrii.

Unde Augustinus in lib. de praedestinatione sanctorum c. 15. de Christi impeccabilitate loquens, An ideo, inquit, in illo non libera voluntas erat, ac non tanto magis erat, quanto magis peccato tertivire non poterat.

C A P V T XXIX.

De duabus Christi Domini operationibus.

Orientalium etiam hodie error est, qui etiam fuit quondam Monochelitarum, in Christo tantum fuisse unicam operationem, nempe Divinam, tamen si diversa per illam operaretur. Idque probabant, quia omnia fiebant ab eodem VER-

BO Divino. Damnatur hic error in VI. Synodo ad. 4. 8. & 9. obtinere ex ea sic legimus: *Di-
naturales operationes indivise, inconvertibiliter, in-
confuse, inseparabiliter in eodem Domino IESU
Christo vero DEO nostro glorificamus, hoc est, divi-
nam, & humanam.* Ponuntur autem ille particu-
larum indivise, inconvertibiliter, ad ostendendum
ab una & eadem persona VERBI utriusque ge-
neris operationes, salva differentia ipsarum, pro-
fectas esse.

Plena etiam sunt Evangelia manifestissimis Christi operibus, quibus ostendi possit duas esse in Christo operationes. Primum enim una est Patris & Filii operatio, sicut & natura, ut patet ex illis locis: *Omnia quae Pater habet mea sunt, Et quae-
cunque Pater facit, haec & Filius similiter facit.* Ne quis autem putaret alia Patrem, alia Filium operatione operari, alibi ait: *Pater in me manens ipse facit opera.* Item non potest filius quicquam facere nisi viderit Patrem facientem. Quod autem filius praeter hanc Divinam operationem, aliam diversam habeat, non communem cum Patre, adeo apertum est, ut super vacaneum videatur, id velle probare. Nam quod in eis homines, convertebatur, loquebatur, ambulabat, comedeat, oculis, manibus, pedibus, reliquisque corporis membris & animae sensibus & potentis operabatur, id certe Patri commune cum eo non erat, nisi quis Patrem incarnatum esse dicat simul cum Filio; quod est nefas dictum. Cumque Filius solus, & non Pater, nec Spiritus sanctus naturam humanam assumpserit, corpusque & animam haberit, certe ea, quae per animam & corpus exercebat, Patri aut Spiritui sancto tribui non possunt, sed soli Filio: & quis unquam dixit Patrem elurisse, fatigatum ex itinere, seu illum super puteum collocatum cum Samaritana, disputasse in templo cum Iudeis, aliaque huiusmodi multa fecisse, quae de Christo referunt Evangelistae? An etiam illud Patri tribuendum est, quod Lucas de Christo ait: *Et erat subditus illis, & quod Patrem saepe oraverit, quod & missum a Patre in mundum, dicit: quodque ait non suam gloriam quaerere, sed Patris, & eiusmodi alia plurima.* Nimis profecto obruta mens est, qui hoc non videt, nimis oblitatae, qui cum viderit, tamen credere non vult, cum praesertim id senserint omnes Catholici Patres.

Praeterea illi, qui in Christo concedunt duas naturas, ut omnes tenent Catholici, necesse est, ut duas constentur voluntates, duas operationes, cum ad naturae veritatem pertinet operatio ei conveniens. Unde Ambrosius lib. 2. de fide ad Gratian. c. 4. *Nunquid potest vera operatio esse, ubi diversitas est substantiae?*

A quo eodem argumento convincitur, in Christo fuisse non tantum operationem humanam; sed etiam plures humanitatis operationes, quales sunt aliorum hominum. Tamen si omnes illae potuerint, maxime in Christo, dici unica operatio, si spectemus earum, quasi principium, nimirum humanam rationem ac voluntatem in Christo, qua dirigebantur seu imperabantur omnes.

Fundamentum vero illorum haereticorum nullius prorsus momenti est: quamvis enim idem Verbum divinum esset principium omnium Christi operationum, tanquam suppositum; non tamen illas omnes efficiebat per eandem naturam, ut per formam, sed per diversam, scilicet per divinam & humanam. Itaque diversae omnino eius operationes fuerunt.

Sed

70an. 16.
c. idem 5.
cap.

Isaia 52. Ecce
Matth. 3. intelligit puer meus. Et Matth. 3. Audiens IESUS miratus est, quod pertinet ad intellectum. Item ex Augustino lib. 83. qq. 9. 80. contra Apollinarianos, qui animam rationalem, & intellectum in Christo negabant, inferentes quod tunc Verbum belluam quandam cum figura humani corporis suscepisset.

Sed ut in Catholico sensu aliqua Patrum dicta commodius intelligantur, ex sententia Theologorum doctissimorum notandum est, operationum in Christo triplex genus distingui posse. Nam primo quædam fuerunt tantum divinæ: ut creatio & gubernatio mundi. Secundò, aliæ Christi operationes fuerunt humanæ tantum, ut deambulatio, comestio. Quas operationes ideo dico humanas tantum; quoniam conveniunt etiam aliis puris hominibus naturaliter, tamen si & à supposito divino ejusmodi operationes Christi proficerentur, & ad eas Divinitas generali concursu cooperata sit, quod negavit Duran. in 3. dist. 18. q. 1. quia nimirum in universum alioqui existimant, DEUM non concurrere immediatè efficiendo ad effectus causarum secundarum.

Tertii generis operationes possumus in Christo nominatè mixtas seu duplices, id est, partim divinas, partim humanas: quia licet uno eodemque vocabulo significantur; verè tamen sunt duplices: ut justificatio impij, suscitatio mortuorum, & aliorum miraculorum patratio. Hujusmodi enim nominibus partim significamus actionem divinam principalem, quæ scilicet sua vi attingit principalem effectum, (nempe gratiam, vitam miraculosè restitutam, &c.) partim etiam actionem humanam, videlicet instrumentalem Humanitatis Christi, quæ à verbo Divino, tanquam instrumentum usurpata, contulit etiam miraculosè aliquid ad ejusmodi effectus; ut vox Christi revocantis ad vitam Lazarum, &c.

In quibus actionibus & illud animadvertendum est, peculiari quadam ratione divinam actionem Christi principalem, Humanitati adscribi; & vicissim instrumentalem actionem Humanitatis, Divinitati. Quam ob causam appellavi etiam has actiones duplices & mixtas. Quia enim principale agens effectum attingit, conferente ad id instrumento; peculiari ratione actio principalis agentis pertinet etiam ad instrumentum. Unde dicimus scammum v. g. à ferra fieri, quia participatur veluti à ferra actio principalis artificis conficientis scammum. Et rursus quoniam principale agens usurpat instrumentum, ejusque actiones ad effectum principalem: ipsi etiam peculiari ratione adscribitur actio propria instrumenti. Unde dicimus artificem secare v. g. scammum, cum propriè secet ferra.

Illæ igitur Christi operationes, Justificatio, suscitatio mortuorum, &c. duplices atque etiam mixtæ à nobis dicuntur: non tantum quia hujusmodi nominibus partim significatur actio divina, partim actio humana, ut dictum est; sed etiam, quoniam divina illa actio, quæ significatur, peculiari ratione adscribitur, non tantum Divinitati, sed etiam Humanitati, tanquam instrumento. Itemque vicissim actio humana, quæ illis nominibus significatur, tribuitur ratione peculiari Divinitati, quæ ejusmodi actione instrumentali utitur. Et hic rectè tum divina, tum humana hujusmodi actio mixta, atque duplex dici potest, ex parte etiam sui principij seu causæ.

Ac de hoc quidem tertio genere operationum Christi intelligendum est, quod B. Dionysius libro de divinis nominibus cap. 2. disserit de operatione Christi, quam vocant *Theandricam*, id est, Dei, & hominis simul: Item illud, quod B. Leo in Epistola 10. ad Flavianum cap. 4. scripsit: *Agit* (inquit) *utraque forma* (id est natura) *in Christo cum alterius communiōne quod proprium est; verbo scilicet operante, quod Verbi est; & carne exequente quod carnis est.*

At in universum ad istud tertium operationum genus referendæ sunt omnes sententiæ similes, quibus significati videatur Christum per utramque naturam communiter seu simul fecisse, quod fecit. Hoc enim non ita ab Orthodoxis dicitur, quia sic tantum una & eadem utriusque naturæ operatio: sed quia vicissim utriuslibet naturæ operatio, quantumvis propria, & distincta, tribuitur suo modo alteri etiam naturæ (ut explicatum est) atque ita utraque natura agit cum alterius communiōne, in illo quidem genere tertio mixtarum & duplicium operationum.

CAPVT XXX.

In Christo Domino non duas, sed unicam tantum esse personam contra Nestorianos.

Indubitata est apud Orthodoxos omnes affirmativa pars hujus sententiæ: pro ejus tamen intelligentia explicare oportet, in quo propriè consistat hæc unio, quæ facta est duarum naturarum in persona Christi. Omnis igitur aliis philosophandi modis, tenendum erit hanc unionem in eo consistere, quod natura humana careat propria subsistentia, assumpraque sit à VERBO, ad ipsam subsistentiam VERBI. Tribus siquidem modis possunt aliqua uniri, primo ut partes rei essentielles, quomodo materia & forma, genus & differentia, ex quibus resultat composita natura: quo certè modo non est facta unio in VERBO; unio enim partium essentialium ex imperfectis ad perfectum procedit. Secundo, ut accidens & subjectum procedit. Tertio, cum substantia, ex quibus resultat forma accidentalis: at neque VERBUM est subjectum humanitatis, neque ex unione cum VERBO resultat accidentalis perfectio. Tertio, cum substantia, quæ alioquin per se subsisteret, trahitur ad subsistentiam alterius, & ab illo dumtaxat pendet: qualis unio Verbi & Humanitatis: quæ solet quibusdam declarari exemplis.

Primum est animæ cum corpore: nam separata per se subsistunt, unita vero, una utriusque est subsistentia: sed cum utrumque sit natura imperfecta, neutrumque trahat aliud ad sui subsistentiam, sed pendeat à tertia, quæ totius compositi est, deficit in eo exemplum: nam nec Verbum est natura imperfecta, nec à tertia pendet subsistentia, sed ad suam trahit subsistentiam naturam humanam.

Secundum est ferri igniti, quod proprietates & ferri, & ignis habet, sed maximè deficit. Nam calor DEUM representans sustentatur à ferro, non est substantia, nec dicitur ferrum, quæ non consonant VERBO hypostaticè unio.

Tertium hominis, in quo duæ accidentales formæ, ut medicina & Jurisprudencia: unum enim suppositum est, variæ tamen appellationes, & communicatio idiomatum: verum hujusmodi formæ non trahuntur ad subsistentiam propriè hominis: Nam accidentium propriè non est subsistere.

Quartum est arboris, verbi gratia, piri, cui inferitur ramus mali. Nam illa pirus est substantia prima, atque ideo suppositum verum, nec pendet à ramo infito, quem tamen sustentat, quæ alioquin per se existeret, sive subsisteret, atque jam vocatur pirus & malus, producit pira & mala,

mala, ac dici potest pirus malus, & è contra. Quod si malus ille forsan ficcicaretur, & revitelceret, non propterea pirus mutaretur, sed tota mutatio contingeret in ramo.

Ita Verbum instar magnæ arboris suscepit ramusculum humanæ naturæ, suo trunco à cælesti Agricola mirabiliter insertum, unde Verbum DEUS & homo, opera divina & humana egit: nec VERBUM ab humanitate, sed hæc ab illo dependet. Cumque per passionem & mortem humanitas quodammodo aruisset, ac deinde per Resurrectionem restorisset, nulla mutatio in VERBO, sed tota in Humanitate contigit.

In hoc tamen exemplum deficit, quod ramus non sit arbor perfecta: caret enim radicibus & trunco, & quod antequam insereretur per se revera subsisteret.

Unionem igitur hypostaticam in eo consistere probatur. Primo, quia ex Scripturis habemus unam esse in Christo personam, duas vero naturas: ac si duæ subsistentiæ essent, duæ quoque personæ. Quid enim in natura intellectuali singulari totali addit subsistentia, nisi personalitatem? si una, non communicavit Humanitas suam VERBO, ut omnes fatentur, cum propria careat; igitur VERBUM suam Humanitati; in hoc igitur consistit Incarnationis mysterium.

Secundo Epistola Alexandr. à Concilio probata Ephes. & Chalcedonensi: *Si quis (inquit) non confitetur carni secundum subsistentiam unitam DEI Patri Verbum, anathema sit. Item: Si quis in uno Christo dividit subsistentias post unionem, anathema sit, &c.* Conc. Chalced. *Salva utriusque naturæ proprietate, & in unam personam ac subsistentiam concurrente, Unigenitum Filium, & DEUM Verbum agnosimus.* Synod. General. quinta: *Si quis introducere conatur in Mysterio Christi duas subsistentias, vel personas, & unam personam dicit per dignitatem & honorem, & adorationem, & non confitetur Verbum carni substantialiter unitum, & propterea unam esse ejus subsistentiam, &c. anathema sit.*

Error igitur fuit Nestorii & sectatorum ejus, Christum non unica persona, sed duabus contineri; Divina scilicet increata, & creata humana; quarum altera (scilicet Divina) sit Filius DEI, omnipotens creator; altera vero, scilicet creata, tantum sit filius hominis, natus, passus, mortuus: ita ut non idem omnino secundum eandem personam fuerit Filius DEI, & Filius Virginis, creator & factus, impassibilis & passibilis.

Quoniam autem scriptura de Christo loquitur, tanquam de uno, seu unam personam, ipsum esse ac dici aiebat Nestorius, non unitate simpliciter substantiali, aut naturali, sed secundum quid, & per accidens, propter varias rationes, quas possumus colligere ex testimoniis S. Cyrilli, sicut eas etiam ex Concilio Ephesino, & aliis Synodis collegit diligenter sanctus Thomas 3. p. q. 2. art. 6.

Nempe primo, propter inhabitationem unius personæ in altera, scilicet divinæ in creata, tanquam in templo. Unde dicebat Christum secundum creatam personam, non esse DEUM sed *Disferum*, & ideo ipsum nominari *Emmanuel*, quod significat, *nobiscum Deus*. Secundo propter conjunctionem affectus, quoniam fuit voluntas personæ creatæ, cum voluntate personæ divinæ prorsus conformis. Tertio propter communionem operationis: quia persona creata fuit instrumentum verbi Divini. Quarto, propter communionem ejusdem dignitatis & honoris divini, qui etiam illi personæ creatæ, tanquam templo divinæ

personæ tribueretur. Quinto, quoniam ob dictas rationes filius hominis dicebatur quodamtenus Filius DEI, & e contrario: itemque homo, Deus, & vicissim.

Fuisse hanc Nestorii sententiam, accuratè collegit præ aliis Gregor. de Valentia 3. p. q. 2. *diff. prima, puncto 2.* tum ex Canonibus Concilii Ephesini, & quintæ Synodi generalis, tum ex testimoniis S. Cyrilli, testimoniaque sanctæ Scripturæ, & Patrum breviter recenset, quibus Nestorianorum hæresis facile convincitur: quæ etiam nos in hoc capite ac parte adducimus.

Fuit autem error Nestorii (ut ex dictis apparet) errori Eutycheis per extremum contrarius. Nam Eutyches sic personam unam Christi confitebatur, ut naturas etiam confunderet, faceretque ex utraque unam. Nestorius autem ita naturarum differentiam credidit, ut unicuique illarum personam suam distinctam attribueret. Ecclesia Catholica incedit media via, quæ & naturas contra Eutychem distinguit, & contra Nestorium retinet personæ unitatem.

Quam sententiam Ecclesiæ orthodoxæ ita declararunt Patres in Conc. II. Constantinopolitano, (id est in sancta Synodo generali) can. 4. *Cum multū inquit, modis unitas intelligatur, qui iniquitatem Eutycheis & Apollinarij sequuntur, in peremptionem eorum, quæ convenerunt colentes, unionem secundum confessionem prædicant. Theodori autem & Nestorij sequaces divisione gaudentes, affectualem unitatem introducunt. Sancta vero DEI Ecclesia utriusque perfidiam impietatem rejiciens, unionem DEI Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam.*

Pro hoc sententia orthodoxa, contra prædictum errorem Nestorii, urgent aliqui, Christum fuisse verum DEUM, & verum hominem; quasi contrarium ponatur secundum opinionem Nestorii: sed nisi aliter argumentum formetur, non videtur satis firmum. Concessit enim Nestorius Christum verum DEUM & hominem verum fuisse, quamvis secundum aliam, & aliam personam, ex quibus Christus constaret. Quare id propriè contra illum est probandum. Unam & eandem personam Christi fuisse verum DEUM, & verum hominem.

Id autem potest primo probari ex Scriptura sacra, quinque modis, seu quinque generibus testimoniorum. Primo sic: Christus ita fuit verus DEUS, & verus homo, ut & homo ille, qui Christus est, verè & propriè fuerit DEUS; & vicissim DEUS ille, verè & propriè homo. Sed nisi concedatur secundum unam & eandem personam, fuisse Christum verum DEUM, & verum hominem, hoc verum non erit. Ergo id omnino concedi debet. Minor probatur. Quoniam hæc propositio: Homo est DEUS, non potest propriè & verè concedi, nisi aliqua sit substantialis identitas subiecti & prædicati hoc est, DEI & hominis, siquidem nomen tum DEI, tum hominis significat substantiam, & in omni enunciatione affirmativa significatur aut consignificatur, rationem formalem prædicati, & rationem formalem subiecti convenire in unum & idem, quod sit utrumque. At ea identitas substantialis minime hic existit secundum naturam divinam & humanam, ut patet: Ergo necesse est eam concedere secundum personam, quæ eadem significatur verbis illis, DEUS & homo.

Jam probatur Major ex Scriptura in illis locis, quibus Christus de se loquens, tanquam de homine, qui cum hominibus conversabatur, affirmavit sim.

simpliciter se esse DEUM, atque adeo DEI co-
æternum, & coequallem Filium. Ut Joan. 8.
Tu quis es? Dixit ei JESUS, Principium qui &
loquor vobis. Et Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus.*
Marc. 14. Et Marc. 14. ad Pontificem interrogantem num
esse Filius DEI: *Ego inquit sum.* Et Joan. 4. *Si*
scitis donum DEI, & qui est, qui dicit tibi, &c.
Joan. 3. Et Joan. 3. *Nemo ascendit ad calum, nisi qui descen-*
dit de celo, Filius hominis, qui est in celo (nempe
idem DEUS) Et Joan. 9. ad illuminatum cæ-
cum, Tu credis in Filium DEI? Respondit ille, Quis
est Dominus, ut credam in eum? Dixit ei JESUS:
Et vidisti eum, & qui loquitur tecum ipse est. At ille
ait, credo Domine. Et prociens adoravit eum. Idem
patet ex illo testimonio Gabrielis Lucæ 1. *Quod*
enim ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius DEI,
id est, ille homo, quem concipies. Et ex illo ibi-
dem, Elisabetha: Unde hoc tibi, ut veniat Mater
Philip. 2. *Domini ad me?* Et ex illo Apostol. ad Philip. 2.
Non rapinam arbitratus esse se æqualem DEO: ut
plurima omittantur similia testimonia.

Secundo, quia nisi eadem persona Filii DEI
sit etiam homo; nequaquam verè & propriè cre-
di potest, Verbum Divinum incarnatum esse, fa-
ctumque hominem. At hoc verissimè & maximè
propriè creditur, ut patet Joan. 1. & fatetur in
Ecclesiæ Symbolis. Ergo non secundum aliam
personam creatam, sed secundum illam ipsam di-
vinam, quæ est Verbum & Filius DEI, Christus
est homo. Major probatur. Quia, ut albus verbi
gratia non dicitur, per eam albedinem, quæ est
in altera persona, sed per eam, quam in sua ipsius
persona habet: ita neque Filius DEI homo dici
& esse potest per humanitatem in altera persona
existentem, neque Verbum incarnatum per car-
nem alterius personæ. Quod argumentum pas-
sim attingitur in Concilio Ephesino primo, ubi
Nestorius damnatus est.

Tertio, quia Scriptura sacra ubique loquitur
de Christo, tanquam de una & eadem persona,
sicut est unquamque alius homo. Impium igitur
est, Christum non unicam, sed plures interpre-
tari personas. Assumptum patet ex illis omnibus
locis, in quibus Christi persona significatur Pro-
nomibus illis singularibus, *Ego, hic, ille*, quæ
passim occurrunt. Deinde etiam peculiariter ex
his, 1. Corinth. 8. *Unus Dominus JESUS Christus,*
per quem omnia. Erit igitur unus & idem JESUS
(id est Filius MARIÆ) & Christus Filius DEI
vivit ut Math. 16. ait Petrus, & 1. Joan. 2. *Qui*
est mendax, nisi qui negat, quoniam JESUS est Chri-
stus. Et 1. Joan. 4. *Omnis Spiritus, qui solvit JESUM,*
ex DEO non est, & hic est Antichristus. Hoc enim
maximè est Christum solvere, tollere duarum natu-
rarum in ipso vinculum, quod est unitas perso-
næ. Neque objiciat aliquis in exemplaribus Græ-
cis, quæ modo extant, non legi illud, *Qui solvit,*
Et Qui non confiteatur, &c. Fecerunt enim ejusmodi
exemplaria olim ab hæreticis in eo loco corrupta,
ut in *historia tripartita lib. 12. cap. 4.* videre est.
Nec dubium est, quin illo modo verè legamus.
Cum ita contra hæreticum hanc Nestorii citaverit
eum locum S. Leo Pontifex in *Epistola 10. ad Fla-*
vianum approbata in Concilio Chalcedonensi
Ad. 5. Et rursus ibidem, *Quisquis confessus fuerit*
quoniam JESUS est Filius Dei, DEUS in eo manet,
et ipse in Deo. Et cap. quinto. *Qui est, qui vivit*
mundum, nisi qui credit, quoniam JESUS est Filius
DEI.

Quarto, quia constat ex Scriptura hominem
Christum non per adoptionem, ut alios Sanctos,
Thom. à Iesu Oper. Tom. 1.

sed longè excellentiori modo esse Filium DEI, ut
patet manifestè ex illo Math. 16. *Tu es Christus*
Filius DEI vivi. Et Lucæ 1. *Vocabitur Altissimi Fi-*
lius. Et Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus quasi gloriam*
unigeniti à Patre, & ad Galat. 4. Misit DEUS Fi-
lium suum, ut adoptionem filiorum reciperemus. Et
aliis ejusmodi evidentibus testimoniis, quibus
hoc ipsum probatur. Si autem homo Christus
non diceretur Filius DEI, nisi ob illas rationes
quas assignabat Nestorius, scilicet propter inhabi-
tationem DEI in illo, tanquam in templo, pro-
pter affectus conformitatem, propter rationem
instrumenti, propter dignitatem & honorem,
propter appellationem DEI, solus esset Filius Dei
per gratiam & adoptionem, ut alii Sancti. Nam
alii Sancti sunt etiam templum DEI 1. Cor.
1. *Corinth. 13. Nescitis, quoniam templum DEI estis:*
Et per illos etiam tanquam per sua instrumenta
DEUS operatur, 2. Corinth. 5. *Tanquam DEO*
exhortante per nos, Et 1. Corinth. 12. *Idem DEUS*
qui operatur omnia in omnibus, & affectus cum Deo
conjunctissimi sunt. 1. Corinth. 6. *Qui adhaeret Do-*
mino, unus Spiritus est. Et appellatio DEI eis tri-
buitur. Psalm. 81. *Ego dixi, dixi estis.* Et denique
cum sint etiam templum Dei, si ob id solum Chri-
stus habet dignitatem & honorem divinum (ut
voluit Nestorius) illis quoque eadem ratione ho-
nor divinus deferri posset. Cum igitur longè ex-
cellentius (ut probatum est) Christus sit DEI Fi-
lius, quam alii Sancti: fatendum est, quia non,
ob illas rationes, quas assignavit Nestorius, sed
plane natura esse DEI Filium, atque adeo eundem
esse substantialiter DEUM.

Quinto, Nam nisi eadem omnino persona,
quæ est DEUS, esset etiam Christus homo, impie-
dum illi homini, qui Christus est, eandem honorem,
quem Verbo Divino, tribueremus, quantumcum-
que esset DEI templum. Non enim idem honor
templo, aut domui, & inhabitanti debetur. Alio-
qui liceret mundum quoque adorare, quatenus
in eo habitat DEUS. Quod tamen manifesta es-
set Idololatia. At divinum honorem esse Christo
hominij tribuendum, Nestorius etiam fateatur.
Ergo, &c. Quare redè in Ephesina Synodo Can.
7. ita scribitur: *Si quis vel ut hominem JESUM,*
operante DEO Verbo, dicit adjectum, & unigeniti glo-
riam tanquam alteri, præter ipsum existentem tribuit,
anathema sit. Quod idem habetur Can. 8.

Notandum est autem, argumenta hæc, quæ
directè probant, Christum secundum unam &
eandem ipsius personam fuisse DEUM & homi-
nem: simul etiam probare, illam unam personam,
secundum quam Christus fuit Deus & homo fuisse
Divinam, & non creatam. Nam, ut est impos-
sibile divinam naturam per creatam personam
hypostaticè terminari: ita est impossibile perso-
nam eam esse creatam, quæ eadem subsistit in na-
tura Divina & humana, atque adeo est Deus &
homo. Subsistit enim persona in natura aliqua
non aliter, quam hypostaticè terminando illam,
ut patebit ex his, quæ de ratione personæ disse-
runtur. Et hæc tenus de prima probatione asser-
tionis Orthodoxæ contra Nestorium, petita ex
sacra Scriptura.

Secundo probatur eadem assertio ex Fidelis
Symbolis. Nam in Symbolo Apostolico, ipsum
Filius DEI Patris unicum credimus, conceptum
esse de Spiritu sancto, & natum ex MARIA Vir-
gine, passum sub Pontio Pilato, &c. Ac similiter in
Symbolo Nicæno, Credimus in unum Dominum
JESUM Christum Filium DEI unigenitum, &
R

ex

ex Patre natum ante omnia secula, &c. qui (idem) incarnatus est de Spiritu sancto, ex MARIA Virgine, & homo factus est, crucifixus, &c. Et in Symbolo Athanasii: *Qui licet Deus sit & homo, non duo tamen sed unus est Christus: Unus omnino non confusione substantiae, sed Unitate persona, &c.*

Tertio probatur ex Conciliis. Concilium Ephesinum Can. 2. *Si quis non confiteretur, carni secundum substantiam unitum Dei Patris Verbum, unum esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul & hominem, anathema sit.* Et Can. 3. *Si quis in uno Christo dividit substantias post Unitatem, sola societate coniungens eas, quae secundum dignitatem est, vel etiam auctoritatem, & potestatem, & non magis conventu, qui per unitatem factus est naturalem, anathema sit.* Item Can. 4. *Si quis in personis duabus, vel subsistentiis, eos voces quae in Apostolicis scriptis & Evangelicis continentur dividit, vel quae de Christo dicuntur à Sanctis, vel ab ipso: & aliquas quidem ex eis velut hominis, qui prae Dei Verbum specialiter intelligitur, adaverit: aliquas vero tanquam DEO dignas soli Verbo Dei Patri deputaverit, anathema sit.*

Item in Concilio Chalcedonensi Añ. 5. approbantur & recipiuntur praedicti: Canones Concilii Ephesini. Item in Synodo quinta generali Can. 5. *Si quis in Mysterio Christi conatur introducere duas substantias vel personas, & introductis duabus personis, unam personam dicit per dignitatem & honorem sicut Theodorus, & Nestorius insanientes conscripserunt, & non confiteretur Dei Verbum carni substantialiter uniti, & propterea unam eius substantiam, vel unam personam, anathema sit.* Idem habetur in Concilio Lateranensi sub Martino primo Can. 2. & in Synodo 6. Añ. 4. & in Concilio secundo Hispanensi cap. 13, &c.

Quarto probatur ex Patribus. Ac imprimis B. Cyrillus in libro de Incarnatione Domini, & in Apologetico pro duodecim capitulis, & in aliis ferè omnibus suis operibus, ubi etiam multa veterum testimonia pro se addicit. Cassianus libros septem de Incarnatione scripsit contra Nestorium, j. Iu. S. Leonis 1. & in fine libri septimi, plerumque recitat Graecorum & Latinorum Patrum testimonia.

Praeterea ea, quae isti adducunt possumus alia quaedam afferre. S. Ignatius in Epist. ad Ephes. Filius (inquit) DEI qui ante secula natus est, ipse in utero portatus est à MARIA secundum DEI dispositionem, ex semine David & Spiritu sancto.

B. Iustinus Martyr in lib. de recta fidei confessione circa medium: *Unus (inquit) est Filius, & qui mortuus est, & qui id quod mortuum erat excitavit.* Cum ergo de uno solo contrarios voces audies, ea quae dicuntur, naturae tribue: ac si magnum quiddam & Divinum, divina id natura tribuito; si quid parvum & humanum, humana adscribito. Sic enim & verborum discrepantiam visabis, cum sua, utraque natura recipiet, & Filium unum omnia secula antecessisse, & novum ex scripturis fatere.

S. Irenaeus libro 3. contra haereses à cap. 18. usque ad 22. probat multis testimoniis Scripturarum, unum & eundem esse JESUM Filium MARIAE, & Verbum DEI Patris. Athanasius in Epistola ad Epictetum circa finem: *De solo, inquit, MARIAE Filio scriptum est, Verbum caro factum est.* In quibus ostenditur ad reliquos Sanctos verbum factum esse, prophetandi gratia; ex MARIA autem ipsum Verbum, carne assumpta, hominem produisse. Et infra: *Non quod filium à Verbo segregemus: sed quia eundem hunc esse agnoscimus, per quem omnia facta sunt, & per quem nos liberati sumus.*

Gregorius Nazianzenus Epistola prima ad Chelidonium: *Si quis, inquit, Virginem MARIAE nequaquam DEI genitricem esse credit, is etiam à Dicitate sit separatus: Si quis duos introducat Filios, unum quidem ex DEO Patre, secundum autem ex Matre, & non unum & eundem, adoptione filiali, quae promissa est ijs, qui recte credunt, exciderit. Si quis non adorat Crucifixum, anathema sit, ac DEI annumretur interfectioribus.*

Basilios libro quarto in Eunomium, exponens illud: *Dominus creavit me, Accipiendum est (inquit) verbum Genit, de DEO Filio: Creavit autem, de eo qui formam servi suscepit. In omnibus vero his non duos dicimus, DEUM per se, & hominem per se. Unus enim erat, sed iuxta intelligentiam cuiusque naturam reputantes.*

Damascenus lib. 3. de fide cap. 9. *Ipsius (inquit) Verbi hypostasis utriusque naturae hypostasis existens, nullam insubsistentem esse permittit, &c.*

Et ex Latinis Patribus S. Cyprianus lib. 2. contra Iudaos c. 8. Ambr. lib. de Incarnat. Domin. Sacram. cap. 5. Hilarius de Trinitate lib. 2. Hieronymus in c. 14. Matth. Augustinus in Enchiridio c. 5. & lib. 13. de Trinitate c. 17. & alibi saepe. Ac denique Leo Papa nihil frequentius repetit in omnibus suis sermonibus & Epistolis.

C A P V T XXXI.

Solvuntur Argumenta Nestorii.

Argumenta omnia Nestorianorum Sophistica sunt, ac facile dissolvuntur duobus sequentibus fundamentis.

Primum est: non idem proprie esse Christum hominem, & Christi humanitatem, seu carnem seu corpus. Nam vocabulum homo significat personam, quae in Christo (ut probatum est) non fuit nisi divina: Humanitas vero, &c. sunt nomina significantia tantummodo naturam; itaque non debet intelligi de ipso Christo homine, quicquid de ejus humanitate seu corpore dicitur.

Hinc respondetur ad illud Joan. 2. *Solvite templum hoc, quod pro Nestorio objiciebat Theodoretus contra secundum anathematismum Cyrilli; Templum enim divinitatis suae appellat ibi Dominus non personam aliquam distinctam à sua propria, sed suam humanitatem seu corpus, ut apparet etiam ex verbis illis, quae Joannes subiungit: Ille autem dicebat de templo corporis sui.*

Ex eodem quoque fundamento responderetur ad testimonium Basilii in Psal. 59. quod citabat Theodoretus in refutatione quædam anathematismi Cyrilli, Basilios enim ibi non ait (ut falso citabat Theodoretus) hominem Christum esse Deiferum, sed carnem Christi (σάρκα) Deiferam esse, quatenus nimirum altera Christi natura potest dici esse in altera per hypostaticam unionem.

Secundum fundamentum est, Christum hominem non fuisse hominem purum, ut sunt alii homines; sed hominem & DEUM, utpote in duplici natura, divina & humana subsistentem; ac proinde de illo secundum aliam & aliam naturam affirmari posse, quaecumque conveniunt vero DEO, & vero homini, excepto peccato, ut infra videbimus suis locis.

Hinc solvitur, id quod teste Theodoro lib. 4. haeticarum fabularum objiciebat Nestorius, nomen DEI non significare DEUM homini vel humanitati unitum; sed tantummodo DEUM: ac proinde

proinde beatam Virginem neque esse, neque debere dici *Materem DEI*. Assumptum namque est factum. Nam cum DEUS humanitati unitus, sit verus DEUS; ipsi quoque omnia ea conveniunt, quæ competunt DEO vero, atque adeo etiam DEI nomen, & consequenter B. Virgo verissimè est *Mater DEI*, hoc ipso quod est *Mater DEI*, cum humanitate uniti. Quanquam ante hoc quidem Incarnationis Mysterium, nomen DEI non aliud, quam solum DEUM significabat. Peractio autem eo Mysterio, suapte ratione id nomen significat etiam DEUM humanitati unitum.

Ex eodem quoque fundamento patet responsio, ad ea, quæ Nestoriani objiciebant, dici de Christo quandoque, velut de homine, qui non sit DEUS. Ut quod ipse compellat DEUM suam

Matt. 26. *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me?* & quod consolationem ab Angelo accipit, &c.

Luc. 22. *Luc. 22.* Quandoque autem velut de DEO, qui non sit filius hominis: Ut quod fuerit ante Abraham, atque adeo etiam ante MARIAM: atque adeo etiam quod non sit ei MARIA consubstantialis, sicut oportet, ut esset ejus Mater &c. Respondendum est enim, ex hac differentia attributorum Christi, non debere colligi diversas esse in eo personas, sed diversas naturas, per quarum alteram, scilicet humanam, conveniant verè Christo DEO, quæ sunt humana, atque adeo etiam ut sit *Mater consubstantialis*; per alteram autem, scilicet Divinam, conveniant eidem Christo homini divina.

Item respondetur facillè ex eodem fundamento ad illud Apostoli: *In similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*, Philip. 2. Ex quibus Verbis Theodoretus (in initio Nestorianus) in Commentario ejus loci argumentabatur Filium DEI non esse factum hominem, sed induisse hominem. Sed perperam hoc colligebat. Nam habitu inventus ut homo, & in similitudinem hominum factus Filius DEI dicitur, non quia verè non sit factus homo, sed quia sine mutatione sui homo factus est, perinde ac homo sine mutatione suæ substantiæ vestitur, ut ex sancto Augustino lib. 83. qq. 9. 73. declaratur. Quod autem Apostolus ait: *In similitudinem hominum factus*, veritatem potius confirmat naturæ humanæ à Christo sumptæ, ut potè aliorum hominum planè similis. Dato etiam, quod *oxyuari* ibi idem sit quod *figurari*, ut exponit illic Chrysostomus & Theophylactus: tamen sensus esse posset, Christum externam tantum figuram & similitudinem fuisse talem hominem, quales sunt alii, nempe hominem purum. Sed prior interpretatio, quæ est etiam D. Thomæ in eum locum mihi magis probatur, & melius coheret cum verbis illis antecedentibus, *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens*, ubi de vera essentia humanitatis assumptæ sermo est.

C A P V T XXXII.

Secundum fidem Catholicam, Beati in Deo non tam claritatem, quam ipsam divinam intuentur essentiam.

Dupliciter contingit videre, aut cognoscere rem aliquam; primum quasi ipsam intuentem Thom. à *Isu Oper.* Tom. I.

do sicuti est, quod est videre per suam essentiam. Deinde per effigiem aliquam, & similitudinem sui, sicut amicum absentem in imagine ipsius, & DEUM in effectibus ejus quodammodo agnoscimus, in uno quod idem perfectius quam in alio: fuit ergo error Armenorum apud Armacanum lib. 14. *questionum* contra illos, cap. primo. & recentiorum Græcorum, ut narrat idem Auctor assentientium, DEUM nec à Beatis secundum essentiam suam clarè videri, nec posse: sed tantum per quandam illius similitudinem, aut lucem ab eo derivatam. Eundem errorem illis ascribunt Alphonsus de Castro *contra hæreses* verbo *Beatitudo*, *hæresi prima*, & Gabriel Prateolus in suo *Elencho*, verbo *Armeni*. Tamen Nicephorus lib. 18. cap. 53. eorum recensens errores, inter illos hunc non connumerat. Huic Armenorum errori aliqui ex Græcis Patribus adhæsisse videntur. Contra hunc errorem fide Catholica tenendam est, Beatos videre DEUM per essentiam. Hæc veritas clarè ex sacra Scriptura colligitur. Primus locus Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt*. Quem ita intelligit D. Augustinus *Epistola 112. cap. 4.* Hilarius *Can. 4. in Matthæum*, imò Augustinus ex hoc loco id esse de fide videtur deducere; ait enim; *Scimus, posse DEUM videri, quoniam scriptum est, Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt, &c. An forte dicere non debui, Scimus, sed Credimus, quia scriptum est in Scriptura, Cui credimus. Et respondet statim optimè dictum esse Scimus, quia cum apparuerit similes ei erimus: quia videbimus eum, sicuti est; eo quod id tantum certum credebatur.*

Secundus locus est Matth. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in caelis est. Ubi Faciem substantiam ipsius DEI sicuti est, interpretatur Hilarius *Canone 18. & in illud Psal. 118. Deprecatus sum faciem tuam.**

Tertius locus est 1 ad Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem: nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.* Dicit, *Ut cognitus sum*, ut explicat Theodoretus, hoc est, Sicut notus & familiaris, qui vultum amici clarè intuetur: Hieronymus, Perfectè, sicut à DEO cognitus sum; Chrysostomus & Theophylactus. Ita ei occurram visione, sicut ipse me prævenit, cum prius me cognovit. Alii, Cognitus sum, pro edoctus sum, positum putant. Quod si in alia vita DEI essentia per se non appareret, sed in aliqua luce ab ipsa derivata, absque dubio in enigmate adhuc, & sub obscuro velamine, non facie ad faciem videretur: nec cognosceremus sicut cogniti & familiares, sed ex parte tantum, licet perfectiori modo quam in via. Enigma enim, teste Augustino 15. *de Trinitate* cap. 9. est similitudo quædam obscura ad intelligendum, cum per unam rem aliam significare volumus. Cum ergo quævis lux aut creatura à DEO derivata, sit magis diversa res ab ipso DEO, quam una creatura ab alia; efficitur, multo magis, illam enigma esse DEI; quam una creatura alterius esse potest.

Quartus locus est 1. Joan. 3. *Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est: ibi enim sermonem esse de Deitate, non de humanitate Christi patet primo ex contextu. Nam paulo ante de Patre, hoc est, de DEO locutus fuerat, Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij DEI nominemur, & simus: & de eodem prosequitur, cum dicit; Charissimi nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus.*

Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, id est DEO, quoniam videbimus eum sicuti est: eum inquam, qui dedit nobis, ut Filii DEI simus; cum vero postea subiungit: Et sicuti, quia ille apparuit, ut peccata nostra tolleret, loquitur etiam de DEO, qui in carne apparere dignatus est.

Secundo patet ex definitione Ecclesiae: Evaristus in prima sua Epistola ex illo 1. Joan. 3. Videbimus eum sicuti est, discrete affirmat Dei substantiam à Beatis videri. Ipsum Concilium Francofordense in Epistola ad Episcopos Hispaniae, his verbis asserit: Prædicemus eum (scilicet Christum) DEUM verum, & vivum, & verè Filium DEI, ut ad eum beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est aeterna beatitudo & beata aeternitas. Probaverat autem ante medium Epistolae ex illo 1. Joan. 3. visionem hanc futuram esse DEI, sicuti est. Ad hæc Eugenius IV. & Concilium Florentinum Sessione ultima in literis Unionis, quæ ab universa Synodo verè fuit recepta & subscripta, licet postea fraudibus cuiusdam ex Græcis Patriarchis Imperator Græcorum resiliit: inter alia definiunt eos, qui supposito baptisate, vel peracta penitentia in gratia decesserint, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum DEUM Trinum & Unum sicuti est. Denique Benedictus XI. in quadam Extravaganti, quam referunt Major in 4. q. ultima, & supplementum Gabrielinis in 4. d. 4. q. 9. 2. art. 3. dub. 3. definit Animas defunctorum, qui in gratia decesserunt ante diem Iudicii, ex visione clara & fruitione Dei, verè esse beatas.

Secundo ex Patribus plures quoque & magni nominis idem nobis tradiderunt. Dionysius de Cælesti Hierarchia c. 4. Martialis in Epistola ad Tolosanos cap. 27. Origenes 1. Periarthron c. 5. Explanans illud Plat. 35. In lumine tuo videbimus lumen. & Nazianzenus oratione 25. in fine, ubi sic ait: In hoc igitur commune nomen (scilicet Dei) crede, & prospere succeda, & regna: atque hinc ad alterius vita beatitudinem transibis. Ea porro, ut mihi quidem videtur, in expressiore horum cognitione, ac comprehensione sita est. Apud Patres vero comprehensio pro clara Dei visione accipitur. Fufius tamen Irenæus lib. 18. ca. 38. idem docet. Consentit Augustinus Epistola 112. de videndo DEUM cap. 4. & 8. quod enim in fine Epistolae dubitat, An ab Angelis DEUS nunc videatur, non obstat: de omnibus enim beatus in Augustino dubium est, num ante diem Iudicii DEUM clarè intuerentur: non tamen dubitat, an aliquando DEUS videndus sit.

Exod. 13. Neque obstant aliqua S. Scripturæ loca, Exodi

1. Tim. 6. 23. Non videbit me homo & vivet, & 1. ad Tim. 6. Lucem habitat, &c. quem nullus hominum videt, nec

videre potest. 1. Pet. 1. In quem desiderant Angeli prospicere, ergo non respiciunt. præterea sunt aliqua

loci SS. Patrum, ut Chrysof. qui videtur negare DEUM clarè videri. Pro responsione primo notandum, quadrupliciter intelligenda esse illa loca

Scripturæ, primo ut negent DEI visionem comprehensivam; ita Chrysof. Hom. 14. in Joan. Epiphan. August. Gregor. & Dionysius cap. 9. de divinis nominibus. Secundo, quod DEUS non

potest videri oculo corporeo, seu phantasia naturali, benè tamen videri potest intellectu. ita Aug. Epist. 111. & 112. & Chrysof. Tertio, ut sit Deus

invisibilis viribus naturæ, ita Epiphan. heresi 70. Nemo novit Patrem nisi Filius, & cui voluerit Filius

revelare. Quarto, & est Durandi, quod intelligitur non

posse videri DEUM in hac vita de lege ordinaria, & Angeli desiderant prospicere, non quia careant illa visione, sed quia nunquam fastidiunt: imo ille locus est pro nobis, non enim desideravit rem impossibilem: & illud Joan. 1. DEUM nemo vidit unquam, Unigenitus, &c. Janfenius explicat Joan. 1. c.

de comprehensiva visione ejusdem, quod nullus videri potest, ut posset primus Auctor alius enarrare, quæ viderat, & ibi commendatur Auctor prædicationis Evangelicæ.

Quinto, Unigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarravit, & notandum, quod licet DEUS sit infinitus, tamen continetur sub ente, quod est objectum intellectus, ideo ex auxilio gratiæ potest intellectus elevari ad videndum DEUM. Angelus vero licet sit finitus, non tamen videri potest oculo corporeo, quia est extra latitudinem objecti ipsius oculi, veluti neque sonus potest videri. Deinde excusat Chrysofotomus qui explicandus est per alia loca, ubi negat DEUM videri, & addit exactè vel perfectè, quod idem est ac dicere Deum non comprehendi, vide Sixtum Senensem in Bibliotheca lib. 6. annot. 182. & Durand. in 4. dist. 35.

CAPVT XXXIII.

Pœnitentia, quæ in Ecclesia Catholica agitur, est Sacramentum à Christo Domino institutum.

Apud plurimos ex Orientalibus ignotum est pœnitentiæ Sacramentum, cuius ferè nullus est usus, imo inter aliquas ex his nationibus nolunt relapsos à fide admittere, ad absolutionem & reconciliationem cum Ecclesia, etiam pœnitentes, ut olim Novatiani, & Montanistæ hæretici faciebant. Probatur autem pœnitentiæ, quæ agitur in Ecclesia Catholica, esse Sacramentum à Christo institutum.

Primo, ex potestate, quam Christus Dominus dedit Apostolis suis, & ipsorum Successoribus, ad dimittendum vel remittendum peccata. Matth. 18. Joan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Ista enim sine gratia Sacramenti fieri non possunt.

Secundo, ex omnibus requisitis ad essentiam Sacramenti, etiam juxta ipsorum hæreticorum placitum. Enumerant enim octo requisita ad perfectam rationem Sacramenti, quæ o. d. ine recensebimus. Primum est, ut sit signum externum, Hoc in pœnitentiæ Sacramento sunt actus pœnitentiæ, qui consistunt peccata sua, & Verba absolutionis: Ego te absolvo; hoc est, Remitto tibi peccata tua.

Alterum requisitum, ut signum illud externum habeat mandatum à DEO. Tale habet pœnitentia ex Verbis Christi, Matth. 8. Joan. 20.

Tertium, ut mandatum hoc sit in novo Testamento. Etiam hoc certum est de Sacramento pœnitentiæ, ut patet ex loco Joan. citato & ex Paul. 2. Cor. 5. Posuit in nobis verbum Reconciliationis, & pro Christo legatione fungimur. Quorsum enim daret Christus Apostolis absolvendi potestatem, nisi etiam, ut ea uterentur, quando opus esset, juberet?

Quartum, ut sit ritus perpetuus. Talis utique est pœnitentiæ Sacramentum, quod semper fuit, semperque durabit in Ecclesia usque ad finem mundi.

Quin-

Quintum, ut signo illi addita sit promissio gratiæ Divinæ. Et hoc manifestum hic est; Nam promissa peccatorum remissio magna est gratia *Joan. 20.*

Sextum, ut sit promissio gratiæ justificantiæ. Talis maximè est in hoc Sacramento post acceptum Baptismum: cum sine eo non datur in Ecclesia remissio peccatorum.

Septimum, ut promissio illa gratiæ signo aliquo externo adjuncta & vestita sit. Hoc in primo requisito ostensum est.

Octavum, ut ea promissio gratiæ non tantum in genere annuncietur, sed etiam in particulari singulis applicetur. Et hoc quoque manifeste fit in Sacramento penitentiæ, ubi singulis penitentibus legitimè datur remissio peccatorum. Ex doctrina ergo adhuc Hæreticorum sequitur, Penitentiam esse Sacramentum.

Deinde Testimoniis Patrum Græcorum, S. Joannis Chrysost. Neque enim (inquit) solum cum vos regenerant, sed etiam postea condonandorum nobis peccatorum potestatem obtineat, S. Cyrillus lib. 13. in *Joan. cap. 56.* Duobus modis dicit remitti peccata à Sacerdotibus, ut Dei ministeris per Baptismum, & penitentiam. Theodoret. in *Epitome* divinorum decretorum *cap. de penitentia* dicit: Sacrorum mysteriorum Baptismi, & Penitentia figuræ fuisse in testamento veteri abluiones, & Sacrificia. Ubi non solum conjungit Theodoretus Penitentiam cum Baptismo, sed etiam utrumque, mysterium (quæ voce Sacramenta nominari solent) appellat.

Tertio probatur ex fide & moribus totius Ecclesiæ Dei, quæ semper credidit & frequentavit hoc Sacramentum inter alia septem: ut testantur Sacri *Canones de penitentia 33. q. 3.* Et omnes Theologi 4. *Senten. dist. 14.* Quæ eadem omnia confirmantur auctoritate, & decretis SS. Conciliorum Florentini & Tridentini, illius in *Institutione Armenorum*: in *quibus Sess. 14. cap. 1. & Can. 1.* cujus verba sunt: *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica penitentiam non esse verè & propriè Sacramentum, pro Fidelibus, quoties in peccata labuntur post Baptismum, ipsi Deo reconciliandi, à Christo Domino nostro institutum, anathema sit.*

Hoc autem penitentia Sacramentum necessario requirit tres actus penitentis, nimiram veram contritionem, confessiõnem, & satisfactionem, quibus accedit ex parte Sacerdotis actus absolutionis, idque constat primo ex hujus Sacramenti propria essentia. Nam ad ea saltem duo sunt necessaria, ut & in aliis Sacramentis: scilicet signum externum, & verbum prolatum: illud materiæ, hoc formæ rationem habet. Materia in hoc Sacramento sunt actus penitentis: forma sunt verba Sacerdotis, dicentis, *Ego te absolvo.*

Actus porro penitentis ex natura rei debent esse tres: scilicet: Contritio seu dolor cordis de peccatis commissis, Confessio eorundem integra, ordinario Sacerdoti facta: & satisfactio pro penis temporariis luendis ob peccata commissa, & dimissa: alioqui esset penitentia simulata, non vera.

Deinde probatur auctoritate omnium Theologorum lib. 4. *Senten. dist. 16.* quam confirmavit Concil. Florentinum in *Decretis de Sacramentis.* Et novissimum S. Concil. Trident. *Sess. 14. Can. 4.* cujus hæc sunt Verba: *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in penitente, quasi materiam penitentia, videlicet Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, quæ tres partes penitentia dicuntur: aut dixerit Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.*

duas partes: unam esse penitentia partes, terrores scilicet incussos conscientia, agnito peccato, & fidem acceptam ab Evangelio, vel absolutione, qua credit quæ sibi per Christum remissa peccata, anathema sit.

CAPUT XXXIV.

Unctio extrema verè est Sacramentum Ecclesiæ.

Hæc veritas etiam contra ipsos Orientales primo probatur ab auctoritate Scripturæ sacræ, *Jacob. cap. 5.* ubi Apostolus ex doctrina Christi, de cura infirmorum scribit: *Infirmatur quis ex vobis inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.* Hæc verba omnes Sacri interpretes hæcenus de Sacramento Unctionis extremæ intellexerunt.

Secundo, ex fide & observatione Ecclesiæ Dei, quæ à temporibus Apostolorum hæcenus credidit & docuit esse septem Sacramenta, inter quæ etiam numeratur Unctio extrema. Et semper in usu fuit e iam Unctionis hoc Sacramentum, ut ex sequentibus testimoniis clarescet.

Tertio, ex testimoniis totius antiquitatis. Ita enim D. Augustinus *Ser. 275. de Temp. Quoties aliqua infirmitas supervenerit, Corpus & sanguinem Christi ille, qui agrotat accipiat: & inde corpusculum suum unget; ut illud quod scriptum est impleatur in eo, Infirmatur aliquis &c.*

Et lib. 2. de *viti. Infirm. cap. 4.* *Nec prætermittendum est illius Apost. Jacobi præceptum: Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ &c.* Subjungit: *Ergo sic roges de te, & pro te fieri, sicut dixit Apostolus Jacobus: imo per Apostolum suum Dominus.*

Et D. Hieron. in *Cap. 1. Osee*, ad verba: *Et erit Oseæ, quasi oliva gloria ejus. Sanctum viram, inquit, & conversum ad Dominum oliva fructifera comparat, quæ dicit in alio loco: Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei. Cujus fructum sibi quinque sapientes Virgines paraverunt: ex quo vulnere mitigatur tumor, languentia membra quiescunt, in tenebris lumen accenditur, ungentur in agone certantes.*

Præterea D. Chrysostomus lib. 3. de *Sacerdotio cap. 6.* *Non modo, inquit, dum nos Deo regenerant, sed & postea condonandorum peccatorum habens potestatem. Infirmatur enim quis in vobis, advocet, &c. ut antea Jacob 5.*

Antiquior his Innocentius Papa 1. *Epist. ad Decentium relata cap. Illud superfluum. dist. 95.* statuit licere etiam Episcopo Unctionis Sacramentum infirmis dispensare: quod Jacobus Apostolus dumtaxat presbyterorum meminerit, ne oneraret hæc cura Episcopos solos.

In Concil. Niceno 1. *Canone 69.* obiter fit mentio benedictionis olei infirmorum.

In Concilio Cabilonensi, quod habitum est sub Carolo Magno *Can. 48.* ita statutum legimus: *Secundum B. Apostoli Jacobi documentum, cui etiam decreta Patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopo benedicatur, à Presbyteris ungi debent. Sic enim ait: Infirmatur quis &c. Non est itaque parvi pendenda hujusmodi medicina, qua anima & corpus medetur languoribus.*

Post hæc tempora celebratum est Concilium Florentinum, in quo institutio Armenorum facta est, quæ inter alia etiam continet doctrinam de septem Ecclesiæ Sacramentis.

Quarto probatur Catholica veritas rationibus evidentiis. Quarum prima, quod Unctio hæc habeat signum exterius, & promissionem gratiæ & mandatum perpetuæ observationis, & destinatum ministrum, ut ex verbis Apostoli Jacobi manifestè constat. At ista sunt essentialia Sacramenti cujuslibet: itaque & Unctio infirmorum, de qua B. Jacobus loquitur est Sacramentum.

Altera ratio est, ex necessitate hujus Sacramentis nam cum omnis homo judicetur à Deo secundum statum, in quo moriens invenitur, juxta verba DEI *Ezech. cap. 18.* Hinc fit, ut Diabolus si nullo alio tempore, certe sub agone mortis ei omnium maximè insidietur, ut ad desperationem, vel aliud genus peccati eum pertrahat, & à DEO avertat. Facit ergo Sacramentum hoc, ut homo contra istiusmodi Diaboli machinationes muniat, & securus emigret.

Denique confirmantur hæc omnia, decreto S. Concilii Tridentini *Sess. 14.* in qua post explicatam doctrinam de hoc Sacramento, *Can. 1.* sic definit ac statuit: *Si quis dixerit extremam Unctionem non esse verè & propriè Sacramentum, à Christo Domino institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum, anathema sit.*

C A P V T XXXV.

De confirmationis Sacramento.

Confirmationem Orientales non tam ut verum Sacramentum gratiam conferens, quam ut ritum dumtaxat Institutionis puerorum, qui baptizantur colere videntur. A Confirmationem esse verum Sacramentum à Christo Domino institutum, probatur. Primo ex his, quæ ad essentialiam cujuslibet Sacramenti pertinent: quorum tria sunt scilicet, primum signum sensibile, secundum promissio gratiæ, tertium mandatum dispensationis seu usus. Quæ omnia etiam in hoc Sacramento inveniuntur. Primum, Signum sensibile, quo Apostoli hoc Sacramentum acceperunt fuit singulare. Ut in spiritu vehementi & linguis igneis *Act. 2.* Signum vero, quo Apostoli hoc Sacramentum aliis dispensant, fuit impositio manuum cum oratione, *Act. 8.* Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. In qua impositione manuum etiam subintelligitur unctio in fronte cum Chrismate, ut testantur antiquissimi Doctores Ecclesiæ. Promissio gratiæ fuit cum Christus suis Apostolis promissit, missurum se eis Spiritum sanctum, *Joan. 14.* & *16. Luc. ult.* Sedetis in civitate donec induamini virtute ex alto: & *Act. 1.* Accipietis virtutem Spiritus sancti, & eritis mihi testes, &c. Hanc enim fuisse iustis factam promissionem, & jam baptizatis, ut fortiores evaderent in fide, nullus negabit. Deinde mandatum dispensationis hujus Sacramenti habemus ex factis Apostolorum. Ipsi enim Spiritum sanctum dederunt credentibus, haud dubiè jussu Christi. *Act. 8.* & *19.* Quod ergo olim dictum est Sacramentum Impositionis manuum, postea dictum est Sacramentum Confirmationis: mutato quidem nomine, sed manentibus signis exterioribus isdem & verbis.

Secundo probatur ex testimoniis antiquissimorum Doctorem Ecclesiæ, ut D. Ambrosii *lib. 3. de Sacramento. Cap. 2.* ubi scribit: Sequitur spirituale signaculum: quia post fontem sequitur ut perfectio

fiat, quando ad invocationem Sacerdoti Spiritus sanctus infunditur.

Et D. August. *lib. 2. contra literas Petilianæ cap. 104.* In hoc (ait) unguento Sacramentum Chrifti vult Petilianus interpretari, quod quidem in genere visibilem signaculorum Sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus: sed potest esse in hominibus pessima.

Sic D. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos; postquam hæreticis interrogantibus, ubi scriptum sit, Episcopos, baptizati per impositionem manuum dare Spiritum sanctum, respondisset: In Actibus Apostolorum: (mox subjungit) Sed etiam si Scriptura auctoritas non subsistet, totius orbis in hæc partem consensus insister præcepti obtineret.

Et D. Gregorius *Homil. 17. in Evang. sub fin. Per nos* (inquit) *Fideles ad sanctum Baptisma veniunt, nostris precibus benedicuntur, & per impositionem manuum nostrarum à Deo Spiritum sanctum percipiunt: atque ipsi ad regnum celorum peringunt: & ecce nos per negligentiam nostram deorsum tendimus. Rursum lib. 3. Epist. 9.* Presbyteri baptizatos infantes signare Jacro in frontibus Chrifti non præsumant: sed Presbyteri baptizati ungant pectore, ut Episcopos postmodum ungere debeant in fronte.

Accedunt hiis alii multi Patres à Bellarmino citati *Tomo 2. lib. de Confirmat. cap. 6.* Itemque cæteri, qui de Sacramento ex professo tractant. Magister sentent. cum omnibus Theologis Scholæ *lib. 4. sent. dist. 7. D. Thom. part. 3. q. 72.* Addantur & sacri Canonibus de *Consecrat. dist. 5. Eccl. de Sacr. Unct. 5. per frontis Chrifti unctio*, aliorumque summorum Pontificum, Concliatorumque decreta, quæ Bellar. *lib. de Confirmat. recenset.*

Tertio, unitaibus seu effectibus hujus Sacramenti (ut est corroboratio Fidelium ad fidem Christi conservandam, & ad eam profundam publicè quoties opus fuerit, etiam cum periculo facultatum & vite. Ut etiam est fortiter resistere insidiis ac tentationibus Diaboli, quibus nos ad quævis peccata pertrahere molitur) accedunt miracula per hoc Sacramentum olim ostensa, quorum aliqua recenset Bellarminus antea *notato c. 6.*

Confirmantur denique hæc omnia auctoritate & Decreto S. Concilii Tridentini, *cap. 7. de hoc Sacramento Confirmationis Can. 1.* Verba hæc sunt: *Si quis dixerit confirmationem Baptizatorum, otiosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse quam Catechesim quamdam, qua adolescentia proximi fidei sua rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit.*

Et *Can. 2.* *Si quis dixerit injurios esse Spiritui sancto eos, qui sacro Confirmationis Chrifti virtutem aliquam tribuant, anathema sit.*

Denique *Can. 3.* *Si quis dixerit sancta Confirmationis ordinarius Minister non solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

C A P V T XXXVI.

Matrimonium non posse dissolvi propter adulterium.

Nulli Christianorum licitum est, ut Orientales falsò existimant, & ex Græcis aliqui, dimissa uxore adulterii, vel alterius rei causa aliam ducere. Hoc apertè docuit Christus Dominus *Marci cap. 10.* cum ait: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam: & si uxor dimiserit, virum suum, & alij nupsierit, mandatur.*

machatur. Ita quoque apud Lucam Christus loquitur: *Omnia, qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, machatur: & qui dimissam à viro duxerit, machatur.* Luc. 16. E quibus verbis necessario sequitur, Si uxor non est dimittenda, nisi ob fornicationem juxta mandatum Christi *Matth. 5.* & dimittens uxorem suam non potest alteram ducere; Ergo nullatenus possunt disjuncti ad alias nuptias transire.

Præterea si nemini licet dimissam ducere in uxorem, oportet eam esse adhuc ligatam vinculo prioris mariti: alioquin non potest ratio inveniri, cum penitens facti, non possit alteri nubere.

Ad hæc Apostolus Paulus vult dimissam viro suo reconciliare. At si vit alteram uxorem duceret, non esset amplius locus reconciliationis cum prioris. Unde idem Apostolus docet mulierem alligatam esse legi Matrimonii quanto tempore vir ejus vivit. Vicissim ergo & maritus alligatus erit legitimi, quanto tempore uxor ejus vivit, 1. *Corinth. 7.*

Secundo ex auctoritate & observatione totius Ecclesiæ DEL. Nam à temporibus Apostolorum usque in hodiernam diem non legi ut permissum dimittentibus uxores suas ob adulterium, aut alias causas, ut ducerent alteras, viventibus adhuc dimissis, juxta *Cap. Gaudemus, de divortio, & multa alia cap. 3. 2. 9. 7.*

Tertio ex evidentibus rationibus. Quorum prima à mystica significatione matrimonii. Nam, ut antea ostensum est, Matrimonium significat conjunctionem Christi & Ecclesiæ, quæ est indissolubilis. Itaque & matrimonii vinculum erit indissolubile.

Ratio secunda à contrario absurdo. Si enim Matrimonii vinculum per adulterium dissolvetur, utrique conjugii liceret ad alteras nuptias transire. Ita multi ex industria adulterium committerent, ut à priori conjugio liberati, aliis nobilioribus, locupletioribus magisque dilectis conjugii possent. Vel multi mariti ob aliarum desiderium, suos uxores etiam innocentes adulterii accusarent. Quod & D. Hieron. *Cap. 19. in Matth.* annotavit.

Ratio tertia ex occasione dissidiorum inter veros parentes, & non veros, si in eodem loco habitarent. Naturalis enim amor filiorum non potest extinguere. Vera quippe mater dimissa non poterit oblivisci filiorum suorum, idcircoque nisi noverca nova ducta à suo marito eos fovet, ac tractet, ut ipsa voluerit, erit occasio jurgiorum, querelarum, & accusationum multarum. Graviora autem pericula timenda forent, si patens verus dimissus sit, & uxor ejus nubat alteri, qui & vitricus filiorum. Et sane nemo impedire poterit, quin filii sæpe accurrant ad veram matrem, aut verum patrem, si à noverca, aut vitrico durius tractentur.

Ratio quarta ex publica inhonestate: Quid enim inhonestius quam vocare novercam matrem filiorum, matrem vera adhuc vivente? aut vitricum patrem, quanto tempore verus pater vivit?

Conferantur denique hæc omnia Decreto S. Concilii Tridentini *sess. 24. Can. 7.* cujus verba sunt: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum, Matrimonii vinculum non posse dissolvi: & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjugio vivente, aliud Matrimonium contrahere: machaturque eum, qui dimissa adultera aliam du-*

xerit: & eam, qua dimisso adultero alij nupsit, Anathema sit.

Ac demum Matrimonii vinculum esse indissolubile, etiam in casu fornicationis alterius conjugis, magno consensu affirmant veteres Patres, ut Justinus in *Apologia ad Antoninum.* Evaristus *Epistola 2.* Tertullianus *lib. 4. contra Marcionem.* Clemens Alexandrinus *lib. 2. Stromat.* Hieronymus in *cap. 19. Matthæi,* Augustinus, Ambrosius in *cap. 16. Luca.* Innocentius I. *Epistola 3. ad Exuperium.* & communiter interpretes in *cap. 7. 1. ad Corinth.* & in *cap. 10. Marc. & in cap. 19. Matthæi.*

Neque veritati Catholicæ obstat locus ille *Matthæi 19. Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, machatur, ex quo colligitur licitum esse divortium ob fornicationem; nam responderet apud Matthæum Christum exceptionem illam (nisi ob fornicationem) non ideo fecisse, ut indicaret Matrimonium fore cum alio licitum, quando propter fornicationem primus conjunx dimittitur: sed ut indicaret non fore dimissionem illicitam, cum sit propter fornicationem. Unde cum Christus dicit, *Quicumque dimiserit, nisi ob fornicationem, subaudite debemus peccat, & illicitè facit dimittendo.* Quod vero sequitur, *& aliam ducit: & qui dimissam duxerit, machatur, univèrsaliter, de omni qui dimittit, sive propter, sive præter causam fornicationis, accipiendum id est.* Ita SS. Patres communiter eam Christi sententiam intellexerunt, neque Christus tale divortium approbavit in casu fornicationis alterius conjugis, quale erat illud, de quo Judæi interrogabant, utrum esset licitum quacunque ex causa, Quinimo illum Judæorum errorem coarguere Christus voluit responsione sua, quod existimarent tale aliquod divortium, propter aliquam omnino causam licitum esse (saltem per se spectata lege divina) in quo non solum dimitteretur uxor, sed alia etiam duceretur. Contra Christus generatim dicit, illud divortium adulterium esse secundum legem divinam.*

Neque vero novum hoc est, ut cum quis respondet, non modo respondeat directè ad id, de quo interrogatur, sed etiam corrigat errorem, qui supponitur in interrogatione. Ita igitur in proposito: cum Judæi putarent sibi licere, aut etiam per se, & ex ordinaria lege sine peculiari dispensatione, esse licitum tale divortium, in quo dimitteretur uxor, & alia duceretur; ac eo errore supposito tantum interrogarent de causis, propter quas id facere liceret; Christus responsione sua duo facit. Nam primo removet eam errorem, quem ea interrogatio supponebat, affirmatque tale divortium adulterium esse, idque confirmat ibi ex lege divina, lata in prima institutione conjugii. Deinde simul etiam respondens ad ipsam formam interrogationis docet, licitum divortium, id est, dimissionem in perpetuum, absque eo, quod alia ducatur, solum habere unam causam, nimirum fornicationem.

CAPUT XXXVII.

Legem veterem omnino esse jam abrogatam.

Error fuit olim veterum Hæreticorum, legem veterem non cessasse, sed perpetuo servandam una cum nova; ita Cherintus, teste Epiphano *heresi 28.* Augustino *heresi 8.* & Ebrion, teste

- Iteneo lib. 1. c. 26. sunt Eubionæ & Nazareni, teste Augulino, *heresi* 9. & Epiphano *heresi* 18. Huic etiam errori adhaerent hodie aliqui ex Orientalibus, ut ex superioribus satis aperte constat. Hos tamen omnes errores redarguit Paulus scribens Galatis, qui eodem errore fuerant infecti dicens:
- Gal. 3.** Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem, qua revelanda erat. Itaque lex pedagoga noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides, jam non sumus sub pedagogo. Et iterum de duobus testamentis loquens, sub figura duorum filiorum Abraham, ait: Sed quomodo tunc in qui secundum carnem natus fuerat, persequeretur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc. Sed quid dicit scriptura? Hic ancillam & filium ejus. Non enim haeres erit filius ancilla cum sito libera. Itaque fratres non sumus ancilla filij sed libera, qualibetate Christus non liberavit. Ecce Paulus aperte testatur ejciendam esse legem veterem, quæ tanquam ancilla fuit legis Evangelicæ. Et rursum in eadem Epistola: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Testificor autem omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legi faciendæ. Evacuati estis à Christo, qui in lege justificamini. A gratia excidistis, Non enim spiritu ex fide spem justitiæ expectamus. Nam in Christo JESU neque circumcisio quicquam valet, neque praputium, sed fides, quæ per Charitatem operatur. Et in Epistola ad Hebræos de eadem respurans ait: Si ergo consummatio per sacerdotium Leviticum erat (populus enim sub ipso legem accepit) quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech, alium surgere sacerdotem, & non secundum Aaron dicit? Translato enim sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat. Et iterum: Reprobatio quidem sit precedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem; nihil enim ad perfectum adduxit lex, introductio vero melioris spei per quam proximamus ad DEUM. Demum de hac re ab ipsis Apostolis in unam congregatis, in illo celeberrimo Hierosolymitano Concilio, data est definitio: quoniam (ut Apostolica refert historia) quidam descendentes de Judea, docebant fratres, quia nisi circumcidamini secundum legem Moysi, non potestis salvari. Surrexerunt enim quidam de heresi Pharisæorum, qui crediderunt & dicebant oportere circumcidi, & servare reliqua omnia, quæ Moyses in lege præceperat. Ob quam doctrinam facta est non modica seditio, resistens assertioni huius Paulo & Barnaba. Propter quod Apostoli & seniores conveniunt Hierosolymam, ut de hac re definirent. Habitaque matura, prout decebat, rei examinatione, protulerunt sententiam, quam per Epistolam suam miserunt his, qui erant Antiochia, in hunc modum: Visum est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hac necessaria, ut ab immolationis simulacrorum, & sanguine & suffocatione, à quibus suscipientes vos bene agitis. Hæc Concilium Apostolorum. Quis erit ergo, qui tam illustri Concilii definitioni repugnare audeat? Nullus certe, nisi demens aut infidelis ille fuerit; & certe, si lege Evangelica data adhuc oporteret observare legem veterem, contra eandem legem visus fuisset facere DEUS, qui talem in Levitico condidit legem, Sororem uxoris tuæ in pellicatum ejus non accipies, nec revelabis turpitudinem ejus adhuc illa vivente. Quæ quidem rectè præcepta sunt, ne si forte aliquis simul uxori, & forori illius jungeretur, inter simul habitantes excitaretur zelus, unde contentio rixaque generata fuisset. Prius quidem synagogam sibi delponsoverat DEUS; hujus Soror est
- Ecclesia, quam etiam DEUS sibi conjugere optabat: verum ut nulla esset contentio inter eas occasio, noluit secundam superducere vivente prima.
- Deinde legem veterem cessasse in morte Christi Domini, convenienter omnes illi Patres, qui communiter exponunt illud dictum Christi Joan. 19. *Consummatum est*, id est, absoletum est mysterium redemptionis, quatenus erat meritis Christi perficiendum, quo lex veteris imprimitur, ut ad finem & terminum suum referebatur.
- In cujus signum mortuo Christo velum templi scissum est, ut ea re significaretur totam summam legis veteris tunc adimpleri & antiquari. Et hoc est quod Theologi dicunt, legem veterem in morte Christi fuisse mortuam ac sepultam. An vero ab illo instanti fuerit mortifera, ita ut illius observatio esset observantibus mortifera, controversia est inter doctos.
- Pro qua oportet advertere tria præceptorum genera in lege veteri contineri: quorum alia ad singulorum vitam & mores componendos & formandos pertinebant, & ideo moralia dicuntur. Alia vero ad Cæremônias & ritus Religionis, qua debitus DEO cultus, honor & veneratio deferretur, & vocantur cæremônialia præcepta. Alia denique spectabant ad bonam reipublicæ administrationem civilem, quibus humana civium salus, & pax ac tranquillitas conservatur: & hæc Judicialia præcepta nominantur. Quo fit, ut in sacris litteris sæpè hæc tria conjungantur: Præcepta, Cæremônia, Judicialia. Primum (uti diximus) ad mores refertur: secundum ad ritus & cæremônias sacrorum: tertium ad civilem populi gubernationem.
- Judicialia igitur præcepta, ut rectè D. Thomas docet 1. 2. q. 104. art. 3, non fuerunt mortifera à morte Christi, etiam si fuerint mortua, quia non erant illa præcepta figuræ Christi venturi, nec referebantur principaliter ad significationem mysteriorum Christi; sicut & cæremônialia, quæ ut fuerunt mortifera, vel à morte Christi, vel à promulgatione sancti Evangelij, ut alii Patres volunt. Quia cum cæremônia illæ principaliter spectabant ad cultum illi populo convenienter, secundum significationem mysteriorum Christi venturi, quare post passionem Christi, jam cultus ille cæremônialis erat factus, quia jam Christus non expectabatur, ac ideo post mortem Christi cessasse de fide est. Præcepta vero moralia, quæ ex lege naturæ derivantur, servari debent, non tamen, quia in lege veteri fuerint præcepta, sed quia natura doce tenemur servare.
- Neque obstat, quod *Actorum* 15. Apostoli iussu fuerunt abstinere à sanguine suffocato: & addiderunt illud se oneris tantummodo inierit alia necessaria velle imponere. Viguit igitur post Christi passionem illa cæremônia. Confirmatur, quoniam in Concilio Gangrensi estenulis annis post id decretum innovatum.
- Respond. cum D. Thom. *quæst.* 103. art. 4. ad tertium, non fuisse id præceptum ad cultum, sed materialiter in alium finem, ut scilicet posset facilius ex Judæis & gentibus unus populus coalescere, si eo genere abstinentiæ sese Gentiles cum Judæis, qui maxime à suffocato & sanguine abhorrebant, in communi convictu confirmarent. Ad confirmationem autem Respondet Scotus, tunc temporis etiam durasse illam causam, propter quam eodem respectu erat utile ab iis abstinere.

CAPVT XXXVIII.

De animæ rationalis productione.

ERant deinde Orientales credentes, animas per traducem gigni ab animabus parentum, sicut corpora à corporibus; atque adeo ab Adami anima omnes propagari, quæ olim fuit Tertulliani sententia.

Stabilienda est contra hunc errorem veritas Catholica. Hæreticum est dicere, Animam intellectivam traduci cum semine: ita sentit D. Thom. 1. 2. q. 1. 18. art. 2. Probatur primo ex sacra Scriptura, quæ semper ascribit productionem animæ ipsi Deo, & non alteri, ut Genes. 2. *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. & factus est homo in animam viventem.* Et Job 31. *Nunquid non in utero fecit me, & formavit me in vulva matris?* Hoc certe intelligi non potest de formatione hominis quoad corpus, cum illud etiam formetur à parente per virtutem feminæ. Oportet igitur id intelligi de formatione hominis, quoad animam, quam solus DEUS creat. Et quamquam in Hebraico textu, hic locus non ita planè legatur, tamen parvipendi non potest auctoritas vulgaræ editionis, quam Ecclesiæ sanxit habendam esse pro authentica. *Psal. 32. Qui firmavit sigillatim corda eorum.* Et Zachar. 12. *Fingens spiritum hominis in eo.* Et Ecclesiast. 12. *Spiritus revertatur ad Dominum qui dedit illum.* Et quamquam hæc ferè testimonia per se sola non planè convincant, ut Augustin. *Epist. 28.* de aliquibus hujusmodi testimoniis notat; tamen magnum habent pondus ob Ecclesiæ auctoritatem, quæ eam esse vim horum locorum Scripturæ intellexisse videtur.

Et ratione etiam convincitur, quia nulla virtus activa agit ultra suum genus; sed anima intellectiva excedit totum genus corporeæ naturæ, cum sit substantiæ spiritualis. Nulla igitur virtus corporea ejus effectiorem valet attingere, atque omnis actio seminalis facultatis est à virtute corporea, cum spectet ad potentiam vegetatricem corpori prorsus inhaerentem. Ergo fieri non potest, ut animæ intellectivæ virtute seminis deriventur. Secundo, cum generatio alicujus est causa, cur aliquid sit; ejus dissolutio causa item est, cur aliquid pereat; atque dissolutio corporis non affert interitum animæ rationali; siquidem immortalis est: ergo neque corporis generatio erit ei causa, ut esse incipiat; at seminis traductio propria causa est generationis corporis, non igitur causa est generationis animæ. Tertio, omne agens naturale, sicut agit dependenter à materia; ita non producit nisi quod à materia dependet: sed anima rationalis non ita se habet: cum extra corpus existere valeat. Non ergo anima rationalis ab agente naturali produgitur, sed aliam habet ori-

ginis suæ causam. Ob hæc, & alia, quæ antiquos Patres non latuerunt, D. Ch. ylost. *Hom. 1.* de incomprehensibili DEI natura: *Animæ, inquit, inspirantur, corpora efficiantur:* Et Procopius Gazæus in *Gen. 2.* ad illa verba: *Hoc nunc os de osibus meis, & caro de carne mea,* oraculum, ait, non dixisse, Et anima de anima mea, caro scilicet non gignit animam. Lege Gregorium Nyssenum *disputatione de anima & resurrectione.*

Ex quo fit, animam rationalem à Deo creari, quod hæc ratione demonstrat D. Thomas *lib. 2. Legédus contra gent. c. 87.* Omnis substantia, quæ producit, aut generatur per se, aut per accidens; aut creatur; sed animæ rationales non generantur per se, cum non constent ex materia & forma; neque per accidens, quia cum sint formæ corporum, & tanquam oritentur per eorum generationem ex virtute seminali, quod improbatum est: superest ergo, ut per creationem esse accipiant. Huc spectat, quod cum animæ humanæ omnibus formis physicis naturæ dignitate præsent, sicut in suo esse subsistentes: oportet eas nobiliorem habere originem & more aliarum substantiarum intellectuum per creationem produci.

Neque huic veritati obstat, quod *Genes. 2.* dicitur, *DEUS requievisse ab omni opere, quod pararat.* Primum, quia non dicitur DEUS absolue requievisse, sed requievisse ab opere, quod pararat, videlicet illis primis sex diebus. Utsit sensus, DEUM mundi opificium absoluisse sex diebus, & atque ita die septimo desitisse mundi machinam condere. Item, quia ut interpretatur D. Thom. *lib. 2. contra gentes c. 84. & in 2. dist. 8. q. 2. art. 1. ad 7.* Beatus Albertus Magnus in *Summa de homine q. 15.* Istimodi quies DEI intelligenda est secundum cessationem à novis speciebus condendis, non autem à novis individuis, quorum similia secundum speciem præcesserunt. Quare cum omnes animæ intellectivæ, omnesque homines sint unius speciei, nihil repugnat prædictæ quieti DEUM quotidie animas creare.

Illud tamen oportet advertere, duas actiones DEI intervenire in animæ productione; prima natio, qua DEUS producit animam, & hæc ipse solus facit, sine interveniu causarum secundarum, eo modo quo creavit Angelos. Altera etiam tunc actio DEI intervenit, ad uniuersam animam corpori, & hæc cum agente naturali facit: quæ tamen ita intelligenda sunt, ut non prius tempore anima existit, quam uniuersum corpori.

mentio, de quorum origine, ritibus & erroribus, Tractatum Romæ edidit anno 1652. noster Ignatius à JESU, Missionarius & Vicarius nostræ Residentiæ in Bassora Mosopotamiæ, in quo errores & hæreses illorum adducit, & egregè confutat, quorum magnam etiam multitudinem ad Catholicam fidem traduxit.